

นโยบายและยุทธศาสตร์
ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย
(พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔)

สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย
กระทรวงวัฒนธรรม

นโยบายและยุทธศาสตร์
ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย
(พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔)

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
• บทสรุปผู้บริหาร	ก – จ
• ความเชื่อมโยงระหว่างนโยบายและยุทธศาสตร์การส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔) กับยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒	ฉ
ส่วนที่ ๑ บทนำ	
ความเป็นมา	๑
๑. แนวคิดที่เกี่ยวข้องและขอบข่ายของศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย	๒
๒. แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม	๑๐
๓. กฎหมาย แนวคิดและนโยบายรัฐบาลที่เกี่ยวข้อง	๑๒
๔. มติการพัฒนาศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย	๒๖
ส่วนที่ ๒ ทิศทางการพัฒนาศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔	
นโยบาย	๓๒
วิสัยทัศน์	๓๒
พันธกิจ	๓๒
เป้าประสงค์	๓๒
พันธกิจที่ ๑ : ส่งเสริม สนับสนุนให้มีการพัฒนา เผยแพร่ องค์กรความรู้ และแหล่งเรียนรู้ ด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย	๓๓
• ยุทธศาสตร์ที่ ๑ ศึกษา วิจัย และส่งเสริมการเผยแพร่องค์ความรู้ศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย ด้านงานสร้างสรรค์วิชาการทางศิลปะและนวัตกรรมด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย	๓๓
• ยุทธศาสตร์ที่ ๒ ส่งเสริมให้มี และพัฒนาพื้นที่การแสดงศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย และแหล่งเรียนรู้	๓๖
พันธกิจที่ ๒ : ส่งเสริม สนับสนุน ให้มีการบูรณาการความร่วมมือของทุกภาคส่วนในการสร้างสรรค์ผลงานด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย เพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่สร้างคุณค่าทางสังคมและมูลค่าทางเศรษฐกิจ	๔๑
• ยุทธศาสตร์ที่ ๓ ส่งเสริมการสร้างสรรค์ศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยที่สร้างคุณค่าทางจิตใจ สังคม และมูลค่าทางเศรษฐกิจ	๔๑
• ยุทธศาสตร์ที่ ๔ บูรณาการความร่วมมือเชิงรุกเพื่อพัฒนางานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยของทุกภาคส่วนทั้งใน และต่างประเทศ	๔๕

ส่วนที่ ๓ การขับเคลื่อนนโยบายและยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติ	
แนวทางการขับเคลื่อนนโยบายและยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติ	๔๘
แนวทางการติดตามประเมินผล	๔๘
กลไกการขับเคลื่อนนโยบายและยุทธศาสตร์ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย	๔๙
พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔	
แผนปฏิบัติการเพื่อขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย	๕๑
(พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔)	
บรรณานุกรม	๕๖

บทสรุปผู้บริหาร

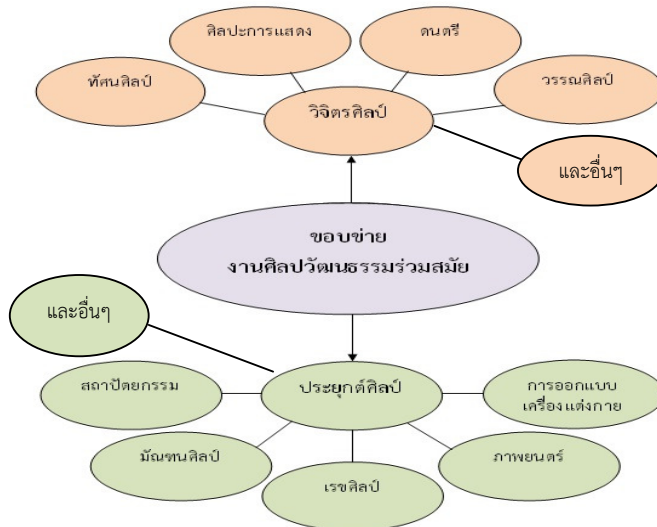
นโยบายและยุทธศาสตร์ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย จัดทำขึ้นเพื่อเป็นกรอบทิศทางการพัฒนางานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย โดยมีแนวคิดสำคัญ คือ พัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมที่ตระหนักถึงคุณค่าของงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย คนไทยมีความรู้ความเข้าใจ มีความภูมิใจในงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยของประเทศ และสามารถรักษารากเหง้าของวัฒนธรรมไทย ประเทศไทยสามารถเผยแพร่งานด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยไทยไปทั่วโลก และใช้ศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยเป็นสื่อในการสร้างความสัมพันธ์ หรือแก้ไขปัญหาค่าความขัดแย้งระหว่างประเทศ ตลอดจนสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ และคุณค่าทางสังคมด้วยทุนทางศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยได้

จากการวิเคราะห์สถานการณ์ การดำเนินงานด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยใน ๓ ประเด็นหลัก เพื่อนำไปสู่การกำหนดกรอบในการพิจารณามิติใหม่ของการพัฒนาและแนวทางในการกำหนดยุทธศาสตร์ สรุปได้ดังนี้

๑. แนวคิดที่เกี่ยวข้องและขอบข่ายของศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย

ศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย หมายถึง ผลงานศิลปวัฒนธรรมที่มีเนื้อหาหลักสะท้อนความเป็นปัจจุบันที่ยังคงปรากฏรากเหง้าทางประวัติศาสตร์ของกลุ่มชนนั้น ๆ และถูกนำมาปรับแต่งต่อยอด มีกรอบการพัฒนาอย่างไม่หยุดนิ่ง โดยผ่านกระบวนการประยุกต์ ผสมผสานองค์ประกอบต่าง ๆ ทั้งเก่าและใหม่ สร้างการเชื่อมโยงระหว่างมิติของเวลา สถานที่และความสัมพันธ์ของสมาชิกสังคม ผ่านการใช้เทคนิคและเทคโนโลยี ใหม่ ๆ ในการนำเสนอผลงาน และผลงานนั้นเป็นเครื่องมือที่ศิลปินใช้ในการสื่อสาร ตีแผ่ความคิดเกี่ยวกับ สภาพแห่งปัจจุบันสมัยให้สังคมรับรู้ ซึ่งงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยในแต่ละประเภทรุ่นล้วนเกิดจากจินตนาการ การต่อยอดภูมิปัญญาผนวกด้วยความคิดสร้างสรรค์ หลอมรวมให้เกิดเป็นผลงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยอันทรงคุณค่าในรูปแบบต่าง ๆ เป็นประโยชน์ทั้งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับคุณค่าทางจิตใจ อันได้แก่สุนทรียะและประโยชน์เพื่อการดำรงชีวิต ตามประเภทหรือคุณลักษณะของผลงานศิลปวัฒนธรรมนั้น ๆ

สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย กระทรวงวัฒนธรรม ได้กำหนดขอบข่ายงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย ออกเป็น ๒ ประเภท คือ

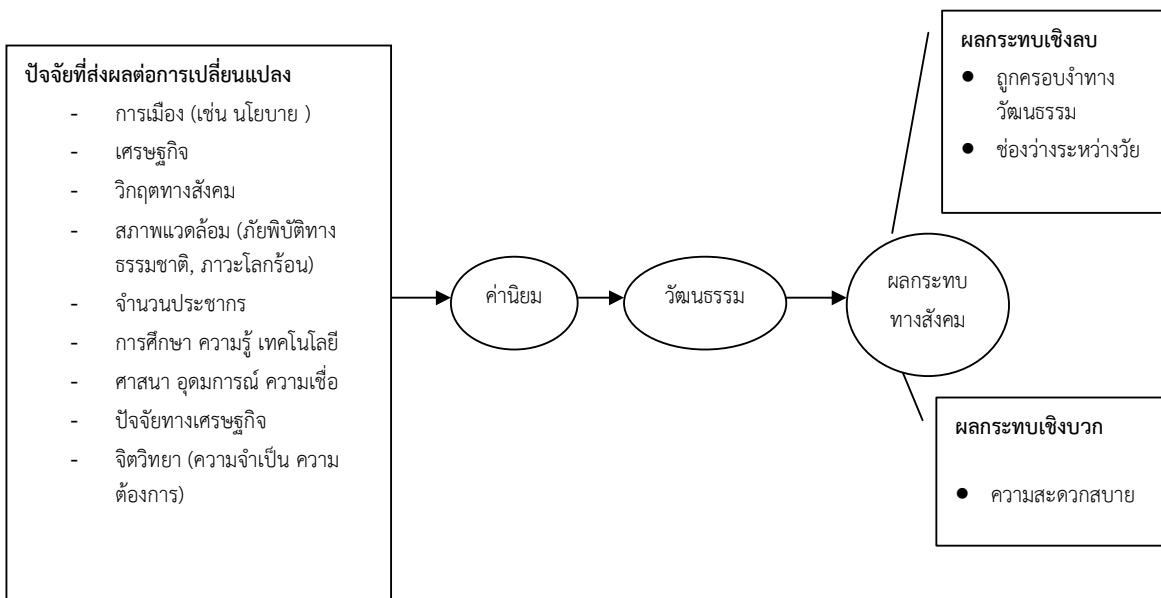
ภาพที่ ๑ ขอบข่ายงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย

๑. วิจิตรศิลป์ (Fine Art) คือ ศิลปะที่อำนวยประโยชน์ทางใจที่มุ่งเน้นความงดงาม และความพึงพอใจมากกว่าประโยชน์ใช้สอย หรือสิ่งที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการทางด้านจิตใจ และอารมณ์เป็นสำคัญ ในที่นี้หมายรวมถึง ทัศนศิลป์ ศิลปวัฒนธรรมการแสดง ดนตรี วรรณศิลป์ และอื่น ๆ

๒. ประยุกต์ศิลป์ (Applied Art) คือ ศิลปะที่อำนวยความสะดวกทางกาย มุ่งเน้นประโยชน์ทางการใช้สอยมากกว่าความงาม หรือสิ่งที่มีมนุษย์สร้างสรรค์ขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการทางร่างกาย ซึ่งงานศิลปะร่วมสมัย ในแต่ละประเภทรุ่นล้วนเกิดจากจินตนาการ การต่อยอดภูมิปัญญาผนวกด้วยความคิดสร้างสรรค์ หลอมรวมให้เกิดเป็นผลงานศิลปะร่วมสมัยอันทรงคุณค่าในรูปแบบต่าง ๆ เป็นประโยชน์ทั้งในส่วนที่เกี่ยวข้อกับคุณค่าทางจิตใจ อันได้แก่ สุนทรียะและประโยชน์เพื่อการดำรงชีวิต ตามประเภทหรือคุณลักษณะของผลงานศิลปะวัฒนธรรมนั้นๆ เช่น สถาปัตยกรรม มัณฑนศิลป์ เราชศิลป์ ภาพยนตร์ การออกแบบเครื่องแต่งกาย และอื่นๆ

๒. แนวคิดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมมีมากมายทั้งปัจจัยทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความรู้และเทคโนโลยี ศาสนา อุดมการณ์ ความเชื่อ รวมทั้งปัจจัยทางจิตวิทยา ปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงค่านิยมหรือแนวความคิดที่บุคคลหรือสังคมยึดถือในสังคม ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเกิดขึ้นได้ทั้งแบบค่อยเป็นค่อยไปหรืออาจเป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างรุนแรง จนกลายเป็นวัฒนธรรมใหม่ที่แตกต่างจากวัฒนธรรมเดิม และเกิดความไม่สมดุลของวัฒนธรรมขึ้นในสังคม ส่งผลกระทบต่อในเชิงลบ เช่น ความไม่เข้าใจระหว่างวัยของผู้คน เป็นต้น แต่ในขณะเดียวกันก็อาจก่อให้เกิดผลกระทบในเชิงบวก เช่น ความสะดวกสบายมากยิ่งขึ้น เป็นต้น ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงสังคมที่มีต้นทุนที่ดีทางวัฒนธรรมอาจมีแรงต้านและรักษาวัฒนธรรมเดิมเอาไว้ได้ แต่หากสังคมได้อ่อนแอก็อาจจะถูกรอบำทางวัฒนธรรมหรือเกิดการผสมผสานระหว่างวัฒนธรรม ทั้งนี้ทั้งนั้นผลกระทบดังกล่าวอาจก่อให้เกิดได้ทั้งผลดีและผลเสียต่อสังคม ดังภาพ

ภาพที่ ๒ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม

๓. แนวคิดและนโยบายที่เกี่ยวข้อง

ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ และนโยบายรัฐบาล พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา พระราชบัญญัติส่งเสริมศิลปกรรมร่วมสมัย พ.ศ. ๒๕๕๑ แผนแม่บทวัฒนธรรมแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๘) และมติที่ประชุมคณะกรรมการส่งเสริมศิลปกรรมร่วมสมัย ที่ได้กล่าวถึงการพัฒนาและส่งเสริมงานด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย เพื่อพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมที่ตระหนักถึงคุณค่าของงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย คนไทยมีความรู้ความเข้าใจและเกิดความภาคภูมิใจในงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยของประเทศ และยังคงรักษาไว้ซึ่งรากเหง้าของวัฒนธรรมไทย นอกจากนี้ศักยภาพของศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยของไทยในปัจจุบันยังคงมีความสอดคล้องกับนโยบายดังกล่าว สามารถผลักดันให้เกิดการสร้าง

มูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ และคุณค่าทางสังคมด้วยทุนทางวัฒนธรรมร่วมสมัยได้ ผ่านการเผยแพร่งานด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยในภูมิภาคอาเซียนและทั่วโลก

สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย ในฐานะหน่วยงานหลักของประเทศที่เป็นผู้นำการพัฒนาองค์ความรู้และส่งเสริมสนับสนุน และเผยแพร่กิจกรรมสร้างสรรค์งานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย และมีความมุ่งมั่นในการพัฒนาสังคมไทยภายใต้เจตนารมณ์ข้างต้น จึงได้จัดทำนโยบายและยุทธศาสตร์ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย เพื่อเป็นกรอบทิศทางการพัฒนางานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยอย่างยั่งยืน ทั้งนี้ทางสำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยยังได้นำร่างกรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ และแนวคิด Thailand ๔.๐ มาเป็นกรอบทิศทางการขับเคลื่อนงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย โดยสามารถนำมิติทางวัฒนธรรมเพื่อเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ พร้อมสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ และสร้างสินค้านวัตกรรมเพิ่มมูลค่าเพื่อแข่งขันได้ในบริบทการเปลี่ยนแปลงของโลกที่เกิดขึ้นอย่างเป็นพลวัต

๔. มิติการพัฒนาศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย

ทิศทางในการพัฒนาประเทศ นับตั้งแต่เริ่มแผนพัฒนาในส่วนของภาครัฐได้บ่งชี้ว่า การพัฒนาในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่ผ่านมาได้นำทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์และความได้เปรียบด้านแรงงานราคาถูกของประเทศมาใช้สนับสนุนการพัฒนาและขยายฐานการผลิต โดยขยายการผลิตภาคเกษตร สู่พืชหลักหลายชนิดขึ้น มีการพัฒนาอุตสาหกรรมทดแทนการนำเข้า และในที่สุดนำไปสู่การขยายตัวในอัตราสูง การเติบโตดังกล่าวแลกด้วยทรัพยากรธรรมชาติในปริมาณที่ร่อยหรอลงไป และยังคงพึ่งพาอาศัยเทคโนโลยีทุนตลาดจากต่างประเทศ ขณะที่การพัฒนาคุณภาพคน การเสริมสร้างทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และการฟื้นฟูดูแลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เสื่อมโทรมเป็นไปอย่างล่าช้า ส่งผลให้ประสิทธิภาพการผลิตโดยรวมของประเทศไม่เพิ่มขึ้น ชีตความสามารถในการแข่งขันของประเทศลดน้อยถอยลง ตลอดจนมีปัญหาความขัดแย้ง ในสังคมจากการแย่งชิงทรัพยากรธรรมชาติมากขึ้น และแม้ว่ารัฐได้ปรับทิศทางของการพัฒนาในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๘ ให้มุ่งที่คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา และให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนามากขึ้น แต่ยังไม่ส่งผลในทางปฏิบัติเท่าที่ควร ซึ่งในทัศนะของนักวิชาการและนักพัฒนาจากองค์กรเอกชนเห็นว่า ความผิดพลาดในการพัฒนาเนื่องมาจากการยึดแนวทางการพัฒนาตามแบบตะวันตกโดยละเลยภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งเป็นองค์ความรู้ที่สำคัญของประเทศและการจัดระบบการศึกษาตามแบบตะวันตกที่เรียนแบบแยกส่วน ทำให้ผู้คนแปลกแยกจากสังคมเดิม รวมทั้งการเปลี่ยนวิถีการผลิตที่มุ่งการส่งออก ซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศวิทยา แต่อย่างไรก็ตามหากพิจารณาในรายละเอียดของแผนพัฒนาฯ จะพบว่ารัฐได้มีการปรับเปลี่ยนแผนไปตามผลจากการดำเนินงาน เช่น เมื่อพบว่าการพัฒนาในด้านเศรษฐกิจมากเกินไป จึงได้ปรับไปสู่การพัฒนาด้านสังคมและมีรายละเอียดมากขึ้นในแผนฉบับต่อไป โดยให้ยึด “คน” เป็นศูนย์กลางในการพัฒนา รวมทั้งก้าวไปสู่การปรับกระบวนทัศน์ในแนวทางที่ยั่งยืนมากขึ้น

ผลการศึกษาข้างต้นนำไปสู่มิติใหม่ของการพัฒนา โดยต้องอาศัยปัจจัยการพัฒนาทุนมนุษย์ การจะนำศิลปวัฒนธรรมดั้งเดิม (ทุนทางวัฒนธรรม) มาพัฒนาต่อยอด ใช้ความคิดสร้างสรรค์ นำมาวิจัยพัฒนาเป็นคลังความรู้ จนกลายเป็นความแข็งแกร่ง ยั่งยืน ด้านการไหลบ่าทางวัฒนธรรมภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ได้นั้น ต้องอาศัยมนุษย์ในการใช้ความรู้ความสามารถมาพัฒนาออกแบบ ใช้ความคิดสร้างสรรค์เดิมแต่ง ให้ศิลปวัฒนธรรม กลายเป็นสินค้าที่มีมูลค่า นำไปขายหรือเผยแพร่ให้เป็นที่รู้จักได้ ซึ่งการจะทำให้มนุษย์มีความคิดสร้างสรรค์ในการสร้างผลงานด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยได้นั้น ต้องมีการพัฒนา มนุษย์ให้สามารถเป็นผู้สร้างสรรค์งานให้เกิดมูลค่าเพิ่มได้ แนวคิดข้างต้นนี้เป็นแนวทางสำคัญในการกำหนดยุทธศาสตร์ โดยมีรายละเอียดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และยุทธศาสตร์ ดังนี้

๕. แผนยุทธศาสตร์ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔)

ปรัชญา			
ศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยเป็นยุทธศาสตร์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งสร้างจิตสำนึก ค่านิยม คุณธรรมและจริยธรรมที่พึงงามของคนในชาติ	ศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยเป็นทุน และพลังขับเคลื่อนในการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ และคุณภาพชีวิต		
ศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยเป็นปัจจัยสำคัญในการเสริมสร้างความสามัคคี และสมานฉันท์ของคนในชาติและนานาชาติ			
ภารกิจ			
ส่งเสริม สนับสนุน และเผยแพร่ กิจการสร้างสรรค์ศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย เพื่อเพิ่มพูนพัฒนาภูมิปัญญา และการประยุกต์ใช้ในสังคม			
นโยบาย			
<ol style="list-style-type: none"> พัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมที่ตระหนักถึงคุณค่าของงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย คนไทยมีความรู้ความเข้าใจ มีความภูมิใจในงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยของประเทศ และสามารถรักษารากเหง้าของวัฒนธรรมไทย ประเทศไทยสามารถเผยแพร่งานด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยไทยไปทั่วโลก และใช้ศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยเป็นสื่อในการสร้างความสัมพันธ์ หรือแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งระหว่างประเทศ ประเทศไทยสามารถใช้ทุนทางศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ และคุณค่าทางสังคม 			
วิสัยทัศน์			
บูรณาการความร่วมมือกับทุกภาคส่วน โดยใช้มิติด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่สร้างคุณค่าทางสังคม และมูลค่าทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน			
พันธกิจ (ประเด็นยุทธศาสตร์)			
๑. ส่งเสริม สนับสนุนให้มีการพัฒนา เผยแพร่ องค์กรความรู้ และแหล่งเรียนรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย	๒. ส่งเสริม สนับสนุน ให้มีการบูรณาการความร่วมมือของทุกภาคส่วน ในการสร้างสรรค์ผลงานด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย เพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่สร้างคุณค่าทางสังคมและมูลค่าทางเศรษฐกิจ		
ยุทธศาสตร์ที่ ๑ ศึกษา วิจัย และส่งเสริมการเผยแพร่องค์ความรู้ศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย ด้านงานสร้างสรรค์วิชาการทางศิลปะ และนวัตกรรมด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย	ยุทธศาสตร์ที่ ๒ ส่งเสริมให้มีและพัฒนาพื้นที่การแสดงศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย และแหล่งเรียนรู้	ยุทธศาสตร์ที่ ๓ ส่งเสริม การสร้างสรรค์ศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย ที่สร้างคุณค่าทางจิตใจ สังคม และมูลค่าทางเศรษฐกิจ	ยุทธศาสตร์ที่ ๔ บูรณาการความร่วมมือเชิงรุก เพื่อพัฒนางานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยของทุกภาคส่วนทั้งในและต่างประเทศ
เป้าประสงค์			
ระดับบุคคล	<ul style="list-style-type: none"> คนไทยมีความรู้ความเข้าใจงานด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย และสามารถรักษารากเหง้าของวัฒนธรรมไทย คนไทยมีความสนใจ และสามารถเสพงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยในแต่ละสาขา คนไทยสามารถใช้ประโยชน์จากงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยเพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ คนไทยมีความภูมิใจในงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยของประเทศสามารถส่งเสริมให้ศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย ดำเนินได้อย่างต่อเนื่อง 		
ระดับชุมชน	<ul style="list-style-type: none"> ชุมชนตระหนักถึงคุณค่าของงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย ชุมชนสามารถพัฒนาศิลปะร่วมสมัยที่สืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจ 		
ระดับประเทศ	<ul style="list-style-type: none"> ประเทศไทยสามารถเผยแพร่งานด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยไทยไปทั่วโลก และใช้ศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยเป็นสื่อในการสร้างความสัมพันธ์ หรือแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งระหว่างประเทศ ประเทศไทยสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ และคุณค่าทางสังคมด้วยทุนทางศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย 		

๖. การขับเคลื่อนนโยบายและยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติ

แนวทางการขับเคลื่อนนโยบายและยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติ เริ่มต้นจากการจัดทำแผนปฏิบัติการ ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยระยะสั้น ระยะกลางและระยะยาว แล้วถ่ายทอดนโยบายและยุทธศาสตร์ไปทุกระดับ เพื่อให้เกิดความสอดคล้องและเชื่อมโยงระหว่างนโยบายและยุทธศาสตร์การส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔ กับแผนการบริหารราชการแผ่นดินของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนและพัฒนา และร่วมมือกับกลไกสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดและสภาวัฒนธรรมจังหวัด เพื่อวิเคราะห์ถ่ายทอดและผลักดันนโยบายและยุทธศาสตร์ในพื้นที่ ทั้งนี้การติดตามและประเมินผลต้องกำกับ ติดตามอย่างต่อเนื่อง ผู้ปฏิบัติงาน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ภาคประชาชน และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการประเมินผล ดังนั้นต้องพัฒนาระบบฐานข้อมูลให้เชื่อมโยงเป็นเครือข่ายทุกระดับ สร้างระบบที่เข้าใจง่ายและใช้ประโยชน์ได้สะดวก พร้อมรายงานผลการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานทุกระยะ ๒ ปีและเผยแพร่กลไกสำคัญในการขับเคลื่อนนโยบายและยุทธศาสตร์ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยต้องอาศัยตั้งแต่กลไกนโยบาย ผ่านคณะกรรมการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย กลไกส่วนกลาง ผ่านหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม สถาบันการศึกษาและวิจัย และกลไกระดับจังหวัดและพื้นที่ คือ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด สภาวัฒนธรรมจังหวัด สภาวัฒนธรรมอำเภอ และสภาวัฒนธรรมตำบล ทั้งนี้การขับเคลื่อนนโยบายและยุทธศาสตร์การส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔ ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน เพื่อให้การขับเคลื่อนบรรลุผลอย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม มุ่งไปสู่การสร้าง ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน อย่างเป็นธรรมและทั่วถึงสืบไป

ความเชื่อมโยงระหว่าง

นโยบายและยุทธศาสตร์การส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) กับยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒

นโยบายและยุทธศาสตร์ การส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔)	เชื่อมโยงกับ ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี	สอดคล้องกับ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒
ยุทธศาสตร์ที่ ๑ ศึกษา วิจัย และส่งเสริมการเผยแพร่ องค์ความรู้ศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย ด้านงานสร้างสรรค์ วิชาการทางศิลปะ และนวัตกรรมด้านศิลปวัฒนธรรม ร่วมสมัย	ยุทธศาสตร์ที่ ๒ ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ยุทธศาสตร์ที่ ๓ ยุทธศาสตร์การพัฒนาและเสริมสร้าง ศักยภาพคน	ยุทธศาสตร์ที่ ๑ การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุน มนุษย์ ยุทธศาสตร์ที่ ๓ การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและ แข่งขันได้อย่างยั่งยืน
ยุทธศาสตร์ที่ ๒ ส่งเสริมให้มีและพัฒนาพื้นที่การแสดง ศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย และแหล่งเรียนรู้	ยุทธศาสตร์ที่ ๓ ยุทธศาสตร์การพัฒนาและเสริมสร้าง ศักยภาพคน ยุทธศาสตร์ที่ ๔ ด้านการสร้างโอกาสความเสมอภาคและ เท่าเทียมกันทางสังคม	ยุทธศาสตร์ที่ ๑ การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุน มนุษย์
ยุทธศาสตร์ที่ ๓ ส่งเสริมการสร้างสรรค์ศิลปวัฒนธรรม ร่วมสมัย ที่สร้างคุณค่าทางจิตใจ สังคม และมูลค่าทาง เศรษฐกิจ	ยุทธศาสตร์ที่ ๒ ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ยุทธศาสตร์ที่ ๓ ยุทธศาสตร์การพัฒนาและเสริมสร้าง ศักยภาพคน ยุทธศาสตร์ที่ ๔ ด้านการสร้างโอกาสความเสมอภาคและ เท่าเทียมกันทางสังคม	ยุทธศาสตร์ที่ ๑ การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุน มนุษย์ ยุทธศาสตร์ที่ ๓ การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและ แข่งขันได้อย่างยั่งยืน
ยุทธศาสตร์ที่ ๔ บูรณาการความร่วมมือเชิงรุก เพื่อ พัฒนางานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยของทุกภาคส่วนทั้งใน และต่างประเทศ	ยุทธศาสตร์ที่ ๒ ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ยุทธศาสตร์ที่ ๓ ยุทธศาสตร์การพัฒนาและเสริมสร้าง ศักยภาพคน	ยุทธศาสตร์ที่ ๑ การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุน มนุษย์ ยุทธศาสตร์ที่ ๓ การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและ แข่งขันได้อย่างยั่งยืน

ส่วนที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมา

“ศิลปะ” ทุกแขนงย่อมมีคุณค่าทางจิตใจเป็นพื้นฐาน เพราะศิลปะถูกนำมาใช้เพื่อการพัฒนาจิตใจ ผ่อนคลาย บำบัด ถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด และยังถูกนำไปใช้ในการพัฒนาสังคม ทำหน้าที่เป็นสื่อสำคัญที่ช่วยให้สัมพันธ์ภาพของคนในสังคมดำเนินไปอย่างสงบสุข แต่ในขณะเดียวกัน “ศิลปะ” ยังสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ โดยเห็นได้จากผลงานศิลปะของศิลปินชื่อดังในประเทศไทยที่โดดเด่นเป็นที่น่าจดจำ และมีมูลค่า อีกทั้งยังมีการเติบโตในรูปแบบของอุตสาหกรรมสร้างสรรค์รายสาขา ยกตัวอย่างเช่น ในปี พ.ศ. ๒๕๕๗ สาขาทัศนศิลป์ที่มีมูลค่าสูงถึง ๑๕๘,๓๑๕ ล้านบาท สาขาแฟชั่นที่มีมูลค่าสูงถึง ๒๐,๗๕๔ ล้านบาท และสาขาภาพยนตร์และวีดิทัศน์ที่มีมูลค่าสูงถึง ๗๘,๖๗๐ ล้านบาท เป็นต้น^๑ นอกจากนี้การสร้างชื่อเสียงผ่านการได้รับรางวัลในระดับโลก กลายเป็นช่องทางการเผยแพร่วัฒนธรรม ปลุกกระแสความนิยมไทย และนำไปสู่การขยายตลาดการท่องเที่ยว ตลาดการส่งออก และฐานเศรษฐกิจอื่น ๆ ของไทยอีกทางหนึ่งด้วย แม้การสร้างมูลค่าเพิ่มดังกล่าวจะยังเป็นส่วนน้อยที่เกิดขึ้นกับงานศิลปะของประเทศไทย แต่ก็สร้างความคาดหวังว่างานศิลปะของไทยจะกลายเป็นปัจจัยหลักในการสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจได้ในอนาคต

“วัฒนธรรม” เป็นสิ่งที่ได้รับการปรับปรุง เปลี่ยนแปลง ถ่ายทอดและสืบต่อกันมาอย่างยาวนานเคียงคู่กับงานศิลปะ และมีปัจจัยมากมายส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของทั้งศิลปะและวัฒนธรรม ทั้งปัจจัยทางการเมือง การเปลี่ยนแปลงด้านนโยบาย ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ปัจจัยทางสภาพแวดล้อม ปัจจัยทางการศึกษา ความรู้ เทคโนโลยี ปัจจัยศาสนา อุดมการณ์และความเชื่อ ปัจจัยจากการเคลื่อนไหวของวัฒนธรรมต่างชาติ ล้วนส่งผลกระทบต่อทั้งในเชิงบวก เช่น เกิดการประดิษฐ์สิ่งใหม่ ๆ การขยายตัวทางการผลิตสินค้าและสิ่งต่าง ๆ มากขึ้น เกิดการแลกเปลี่ยนทางศิลปะและวัฒนธรรม เป็นต้น และผลกระทบในเชิงลบ เช่น เกิดความล้ำหลังและช่องว่างระหว่างศิลปวัฒนธรรมดั้งเดิมกับศิลปวัฒนธรรมสมัยใหม่ เกิดความไม่เป็นระเบียบทางสังคม เพราะประชาชนบางส่วนอาจปรับตัวไม่ทันต่อความเปลี่ยนแปลงทางศิลปะและวัฒนธรรม และอาจรับเอาศิลปะและวัฒนธรรมที่หลากหลายเข้ามาในสังคม โดยขาดการเลือกสรรอย่างเหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย เป็นต้น

“ศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย” จึงเกิดจากการผสมผสานระหว่างศิลปวัฒนธรรมดั้งเดิมและศิลปวัฒนธรรมสมัยใหม่ เกิดการต่อยอดพัฒนาเพื่อค้นหาอัตลักษณ์ใหม่ของงานด้านศิลปวัฒนธรรม โดยมีความสอดคล้องกับปัจจุบันทั้งในวิถีคิด กลวิธีการนำเสนอ รสนิยมการบริโภคกระแสหลักทั้งในระดับประเทศ และระดับนานาชาติ และสร้างประโยชน์ทั้งในเชิงคุณค่าและเชิงเศรษฐกิจ ซึ่งกระทรวงวัฒนธรรม โดยสำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย ในฐานะหน่วยงานหลักของประเทศที่เป็นผู้นำการพัฒนาองค์ความรู้และส่งเสริม สนับสนุน และเผยแพร่กิจกรรมสร้างสรรค์งานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย จึงมีความมุ่งมั่นในการพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมที่ตระหนักถึงคุณค่าของงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย ซึ่งสามารถสร้างคุณค่าทางจิตใจและเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจของประเทศได้ ดังนั้นคนไทยจึงจำเป็นต้องมีความรู้ ความเข้าใจ และความภาคภูมิใจในงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยของประเทศ คนไทยรู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงของศิลปะและ

๑ ศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ (TCDC). TCDC Outlook จับกระแสอนาคตเศรษฐกิจสร้างสรรค์ JANUARY – JUNE, ๒๐๑๖

วัฒนธรรม สามารถรักษารากเหง้าของวัฒนธรรมไทย ลดช่องว่างระหว่างศิลปวัฒนธรรมดั้งเดิมกับศิลปวัฒนธรรมสมัยใหม่ แต่สร้างความเชื่อมโยง ต่อยอด และใช้ประโยชน์ผ่านการวิจัยและการสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ และเผยแพร่งานด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยไปทั่วโลก ดังนั้นการส่งเสริม สนับสนุน ทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชน การวางนโยบายและยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยจึงเป็นสิ่งสำคัญต่อการนำไปสู่วิสัยทัศน์ในการบูรณาการความร่วมมือกับทุกภาคส่วน โดยใช้มิติด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่สร้างคุณค่าทางสังคมและเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจอย่างเป็นรูปธรรม

จากการวิเคราะห์สถานการณ์ ปัญหาการดำเนินงานด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย ได้ศึกษาทั้งหมดใน ๔ ประเด็นหลัก ดังนี้

๑. แนวคิดที่เกี่ยวข้องและขอบข่ายของศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย
๒. แนวคิดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม
๓. กฎหมาย แนวคิดและนโยบายรัฐบาลที่เกี่ยวข้อง
๔. มิติการพัฒนาศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย

๑. แนวคิดที่เกี่ยวข้องและขอบข่ายของศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย

ความหมายของศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย

ศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย (Contemporary Art)^๒ มีความหมายกว้างขวางและยังเป็นที่ถกเถียง แต่ว่าโดยรวมๆ หมายถึงศิลปวัฒนธรรมหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ นั่นก็คือประมาณหลังปี ๑๙๕๐ (ศตวรรษที่ ๒๐) จนถึงปัจจุบัน ช่วงเวลานี้ มีศิลปวัฒนธรรมหลายรูปแบบและหลากหลายสไตล์ การแบ่งของนักประวัติศาสตร์ศิลปวัฒนธรรม บางทีก็ยังไม่ลงตัว สไตล์งานศิลปวัฒนธรรมในยุคร่วมสมัย มีตั้งแต่ โมเดิร์นอาร์ต (modern art) แอปสแตรก อาร์ต (abstract art) แอปสแตรก เอกซ์เพรสชันนิส (abstract expressionism) ป๊อป อาร์ต (pop art) โปสโมเดิร์น (postmodern) มินิมอลิสต์ (minimalist) คอนเซ็ปชวล อาร์ต (conceptual art) เพอร์ฟอมแมนซ์ (performance) อินสตอลเลชัน (installation) มีเดีย อาร์ต (media art) มัลติมีเดีย (multimedia) ฯลฯ

นิยามของศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย

สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยได้กำหนดนิยามของคำว่า ศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย^๓ เป็น ๓ ประการ ได้แก่

๑. ศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย หมายถึง ศิลปวัฒนธรรมที่พัฒนาสร้างสรรค์ขึ้นใหม่ในยุคเดียวกัน หรือในเวลาเดียวกัน และเกิดขึ้นในสมัยปัจจุบัน โดยมีวัฒนธรรมเป็นรากฐานสำคัญในการสร้างสรรค์
๒. ศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย หมายถึง ศิลปวัฒนธรรมที่สร้างสรรค์ขึ้นใหม่โดยมีกระบวนการหรือแนวความคิดของสังคมและวัฒนธรรมปัจจุบันเป็นพื้นฐาน
๓. ศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย หมายถึง ศิลปวัฒนธรรมที่สร้างสรรค์ขึ้นใหม่ เพื่อรับใช้สังคมในยุคปัจจุบัน ที่เกิดจากความคิดและประยุกต์อย่างบูรณาการ สอดคล้องสัมพันธ์และส่งผลต่อกันและกัน ระหว่างศิลปะและวัฒนธรรม

๒ อู่แก้ว สาณะเสน. ศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย. <https://riendee.wordpress.com/contemporary-art>

๓ สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย. รายงานประจำปี ๒๕๕๖. กรุงเทพฯ, ๒๕๕๖.

คำว่า **ร่วมสมัย** นั้น สุชาติ สวัสดิ์ศรี^๔ เคยให้คำอธิบายแบบไทย – ไทยมาก่อนในหลายที่หลายแห่งว่า อะไรก็ตามที่เรียกว่า ร่วมสมัย นั้น น่าจะดูได้จากองค์ประกอบที่เรียกว่า “๓ ร่วม” คือ

๑. ร่วมชีวิต อย่างที่เข้าใจกันคือหมายถึง “คนทำงานศิลปวัฒนธรรมที่ยังมีชีวิตอยู่” ซึ่งก็จะมีรายละเอียดของมัน เพราะศิลปินบางคนที่ยังมีชีวิตอยู่ บางทีก็อาจจะไม่มีอะไร “ร่วมสมัย” เลยก็ได้ กล่าวคือ เคลื่อนตัวเองไปสู่ความ “ล้ำสมัย” หรือ “ร่วมสมัย”

๒. ร่วมเหตุการณ์ เช่น อยู่ในเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ หรืออยู่ใน main event ของยุคสมัยเดียวกัน เช่น เหตุการณ์เปลี่ยนแปลงการปกครอง ๒๔๗๕ เหตุการณ์ “๑๔ ตุลา ๒๕๑๖” “เหตุการณ์ “๖ ตุลา ๒๕๑๙” เหตุการณ์ “๑๗ พฤษภาคม ๒๕๓๕” เหตุการณ์ “๑๙ กันยายน ๒๕๔๙” ฯลฯ แต่ละเหตุการณ์ แต่ละยุคสมัย ก็จะมีข้อปลีกย่อยของมัน ซึ่งอาจมีจุดร่วมบางอย่างทำให้เกิดลักษณะ “ร่วมสมัย” ในยุคนั้นๆ ขึ้นมา

๓. ร่วมความคิด เช่น ความคิดเรื่องประชาธิปไตย สังคมนิยม ชาตินิยม เพศนิยม ความคิดเรื่องต่อต้านเผด็จการ ความคิดเรื่องต่อต้านสงคราม ความคิดเรื่องประชานิยม ฯลฯ ลักษณะของการ “ร่วมความคิด” ที่ว่านี้อาจดูได้จาก Movement ต่างๆ ที่เกิดขึ้นว่ามีหรือไม่มี เช่น ในช่วงเหตุการณ์ ๑๔ ตุลา ๒๕๑๖ เกิดกระแสของ คำว่า “ศิลปะเพื่อชีวิต” แต่มาในช่วงเหตุการณ์ ๑๙ กันยายน ๒๕๔๙ เกิดกระแสปัจจุบันที่ศิลปินบางประเภททำงานจำพวก “เฉลิมพระเกียรติ” เป็นต้น

นอกจากนี้ ยังมีการให้คำนิยามของ**ศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย**ไว้หลายประการ ได้แก่

กนกพรรณ อยู่ชา และสาคร สมเสริฐ (๒๕๕๒)^๕ ได้แบ่งคำว่า “ศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย” ออกเป็น ๒ คำ คือ คำว่า “ศิลปะ” และ “วัฒนธรรมร่วมสมัย” โดยกล่าวว่า “ศิลปะ” เป็นการแสดงออกของมนุษย์ในการสร้างสรรค์งาน โดยผลงานที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้นนั้น ได้กลายเป็นมรดกตกทอดทางวัฒนธรรมที่ล้ำค่าของสังคมมนุษย์ ศิลปะมิได้แยกขาดออกจากสังคมและวัฒนธรรม แต่เป็นส่วนหนึ่งของชีวิตทางวัฒนธรรมและสังคมมนุษย์ ส่วนคำว่า “วัฒนธรรมร่วมสมัย” แบ่งความหมายออกเป็น ๒ มิติ คือ

๑. วัฒนธรรมร่วมสมัย เกิดขึ้นจากโลกของความทันสมัยเป็นปริณทผลที่เต็มไปด้วยวัฒนธรรมที่มีชีวิต เป็นเสมือนกระแสหรือพลังที่เรามองไม่เห็นแต่รู้สึกได้ บริโภคได้ และใช้ชีวิตส่วนใหญ่ในขณะที่เราตื่นนอน ทำงาน พักผ่อน หย่อนใจ รวมทั้งกิจกรรมต่างๆ ในชีวิตประจำวัน

๒. วัฒนธรรมร่วมสมัยในมิติของเวลาปัจจุบัน เป็นวัฒนธรรมที่สร้างสรรค์แบบข้ามแดน ข้ามประเทศ ข้ามชุมชน อยู่คนละที่ละทางก็ยังสามารถสัมพันธ์กับวัฒนธรรมต่างแดนได้ วัฒนธรรมข้ามยุคข้ามสมัยก็ยังสามารถจะกลับมามีความสำคัญได้ในยุคสมัยปัจจุบัน

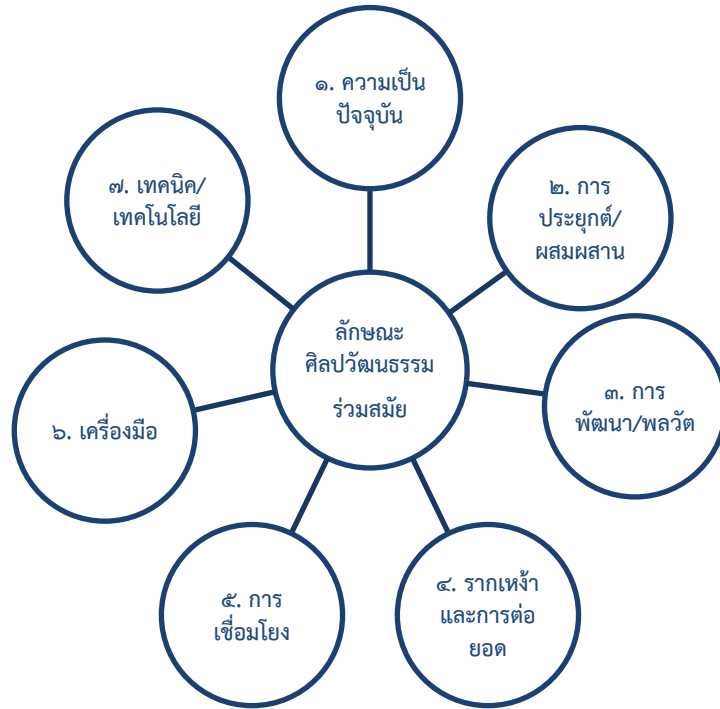
ผลการวิเคราะห์เนื้อหาคำสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่มจากผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นศิลปินที่มีผลงานสร้างสรรค์ด้านต่างๆ รวมทั้งศิลปินแห่งชาติ ศิลปินรางวัลศิลปินศิลปาธร ผู้ดูแลหอศิลป์ นักวิชาการศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยในสถาบันการศึกษาจากภูมิภาคต่างๆ ในประเทศไทย โดย รองศาสตราจารย์ ดร.จันทิมา เขียวแก้ว และ ดร.ชวัลลักษณ์ คุณาธิกรกิจ (๒๕๕๕)^๖ พบว่า ศิลปิน นักวิชาการ และผู้เกี่ยวข้องกับงาน

^๔ สุชาติ สวัสดิ์ศรี. *ศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยในความคำนึง*. บพปฐกถาเนื่องในงานแสดงนิทรรศการศิลปวัฒนธรรม *น้ำเปลี่ยนรูป* โดย โชคชัย ตักโพธิ์ เมื่อวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๐ ณ หอศิลป์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ฯ จาก *सानแสงอรุณ* ปีที่ ๑๒. ฉบับที่ ๓. พฤษภาคม-มิถุนายน ๒๕๕๑.

^๕ สุริชัย หวันแก้ว และกนกพรรณ อยู่ชา (บรรณาธิการ). *ศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยบนความหลากหลายและสับสน*. สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๒.

^๖ รองศาสตราจารย์ ดร.จันทิมา เขียวแก้ว และ ดร.ชวัลลักษณ์ คุณาธิกรกิจ. *การศึกษาการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยในระยะ ๕ ปี (พ.ศ.๒๕๕๖ – ๒๕๖๐)*, ๒๕๕๕.

ศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยส่วนใหญ่เห็นคล้ายคลึงกันในบางประเด็นและมีความเห็นแตกต่างกันในบางประเด็นเช่นกัน แต่ผลการวิเคราะห์เนื้อหาข้อมูลอาจสรุปได้ว่าศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยเป็นผลงานสร้างสรรค์ที่มีลักษณะหลากหลายซึ่งสามารถสรุปได้ ๗ ประการ คือ ๑) ความเป็นปัจจุบัน ๒) การประยุกต์/ผสมผสาน ๓) การพัฒนา/พลวัต ๔) รากเหง้าและการต่อยอด ๕) การเชื่อมโยง ๖) เครื่องมือ และ ๗) เทคนิค/เทคโนโลยี

แผนภาพที่ ๑ องค์ประกอบของความหมายและขอบข่ายของงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย
จากแผนภาพสามารถอธิบายได้โดยสรุปเป็นประเด็นดังต่อไปนี้

๑.๑ ความเป็นปัจจุบัน

องค์ประกอบสำคัญที่กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักส่วนใหญ่เห็นตรงกันคือ มิติของความเป็นปัจจุบัน ผลงานนั้นเป็นตัวบอกเวลาหรือยุคของศิลปินคือ งานศิลปะร่วมสมัยเป็นงานสร้างสรรค์ที่ถูกผลิตขึ้นในปัจจุบันสมัยโดยตัวผู้สร้างสรรค์ที่มีชีวิตอยู่ในยุคสมัยนั้น และด้านเนื้อหาต้องมีพื้นฐานของบริบทสมัยปัจจุบันเป็นตัวขับเคลื่อนเพื่อสะท้อนบริบทแห่งยุคสมัยนั้น ทุกอย่างที่เกิดขึ้นในปัจจุบันเป็นศิลปะร่วมสมัยในสมัยนั้นๆ อาจจะเป็นอะไรก็ได้ ที่เนื้อหาสาระในงานสร้างสรรค์นั้น เป็นการนำวิถีชีวิตมาสื่อสารเล่าเรื่องสะท้อนความเป็นตัวตนทั้งในระดับปัจเจกบุคคลและสังคมที่อยู่ในช่วงระยะเวลาปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็เหตุการณ์ค่านิยมต่างๆมักจะเกี่ยวข้องกับชีวิต หรือสังคม รูปแบบการดำเนินชีวิตของคนในยุคปัจจุบันไม่ว่าการสร้างสรรคงานศิลปะจะเป็นงานวิจิตรศิลป์หรือประยุกต์ศิลป์ งานนั้นต้องสะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตของสมาชิกสังคมในปัจจุบัน

๑.๒ การประยุกต์/ ผสมผสาน

ลักษณะที่สำคัญต่อมาของงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยคือการประยุกต์หรือการผสมผสานเนื้อหาสาระในชิ้นงานให้เข้ากับความเป็นปัจจุบัน การนำเอาเนื้อหาของความคิดวิถีชีวิตเก่าในอดีตมาปรับแต่งให้เข้ากับปัจจุบันหรือสอดคล้องกับยุคสมัยการเอาศิลปะสมัยเก่ามาผสมกับศิลปะสมัยใหม่ ทำให้เกิดสิ่งใหม่ปรับตัวให้เข้ากับวิถีความ

ทันสมัยรูปแบบสังคมที่มีเปลี่ยนแปลงการนำเอาแบบดั้งเดิม มาผสมผสานกับของใหม่ เป็นการประยุกต์ร่วมกัน สะท้อนเกี่ยวกับวิถีชีวิตทุกด้านของคนในปัจจุบันมีการผสมของเก่าและใหม่ มีการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมด้านต่างๆ มีการประยุกต์สิ่งที่ทันสมัยเข้ามาเพื่อให้เกิดความแตกต่างเป็นการผสมเปลี่ยนแปลงเอาพื้นเดิมมาบวกกับความคิด ณ ปัจจุบันรวมทั้งการนำเอาจากต่างประเทศที่เราได้รับอิทธิพลมาแล้วผสมผสานกับตัววัฒนธรรมตามบริบท

๑.๓ การพัฒนา/ พลวัต

ในความเป็นปัจจุบันที่มีการประยุกต์ ประสมประสานของผลงานศิลปะที่สร้างสรรค์โดยศิลปินที่มีชีวิตในยุคหนึ่ง ต้องสะท้อนความพยายามของการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเป็นพลวัตของผลงานตามการเปลี่ยนแปลงของสังคมให้เกิดการก้าวไปข้างหน้า เกิดการยอมรับที่จะนำมาปฏิบัติได้ นำมาใช้ได้ มาร่วมดำเนินการได้ อาจไม่จำเป็นต้องเป็นของที่ทำขึ้นมาใหม่ แต่เป็นการนำมาพัฒนาโดยมีกรอบของการพัฒนาที่สอดคล้องกับปัจจุบันเป็นการทำให้ของเก่ามาอยู่ร่วมกับชีวิตคนในยุคใหม่

๑.๔ รากเหง้า และการต่อยอด

กระบวนการทำให้ศิลปะมีความร่วมสมัยนั้นสิ่งที่จะต้องมีการปฏิบัติคือร่องรอยของการมีรากเหง้าหรือพื้นฐานมาจากวัฒนธรรมดั้งเดิมเพียงพอเพื่อไปต่อยอดให้ดีขึ้น การนำเอาเนื้อหาซึ่งเป็นภูมิปัญญาแล้วสามารถต่อยอดทำให้คนทุกรุ่นทุกยุคเข้าใจรากเหง้าของสังคมนำอัตลักษณ์ หรือเอกลักษณ์ต่างๆ ที่มีลักษณะเฉพาะตัวแบบแผนแห่งวิถีชีวิตปัจจุบันมาสื่อสารหรือเล่าเรื่องในรูปแบบที่มีรากของอัตลักษณ์ดั้งเดิมอยู่โดยไม่ยึดติดกับแบบดั้งเดิมจนเกินไป สะท้อนความเข้าใจบริบทและความเคารพในความดั้งเดิม ไม่ปฏิเสธของใหม่ ในขณะเดียวกันต้องไม่ทำลายแบบเก่าที่มีกฎเกณฑ์ไว้ แต่นำมาปรับเปลี่ยนให้เข้ากับโอกาสและเหตุการณ์ในปัจจุบัน

๑.๕ การเชื่อมโยง

งานศิลปะร่วมสมัยต้องมีการเชื่อมโยง ซึ่งเป็นการไหล เป็นอาการที่ตรงข้ามกับการหยุดนิ่งของศิลปะ ไหล เท ถ่าย โอน คาบ เกี่ยว เหลื่อม โยง ทั้งในระหว่างหน่วยของศาสตร์ศิลปะด้วยกันเองและทั้งศิลปะกับศาสตร์อื่นๆ มีการเชื่อมทุกส่วนให้เข้ากันกลมกลืนไปกับยุคสมัย นำเอาช่วงระยะเวลา กับสถานที่ในแต่ละสถานการณ์ที่เกิดขึ้นมาเชื่อมโยงสัมพันธ์กับชีวิตปัจจุบัน สะท้อนกิจกรรมที่สังคมมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันให้ทุกส่วนเข้ากันได้อย่างกลมกลืนไปกับยุคสมัย ให้เดินไปด้วยกัน การเกี่ยวโยงกับ ยุคสมัยของศิลปิน เข้ากับชีวิตที่เกี่ยวข้องกันกับเงื่อนไขเวลาปัจจุบัน

๑.๖ เครื่องมือ

งานศิลปะวัฒนธรรมร่วมสมัยเป็นเครื่องมือหนึ่งของศิลปินที่นำความจริงตามสภาพแวดล้อมของสังคมมาตีแผ่ ตามมุมมองของศิลปิน มาสื่อสารเรื่องราว โดยอาจมีจุดมุ่งหมายเพื่อกล่อมเกลาสังคม เพื่อสื่อสารกับสังคม ให้เกิดการตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงรอบตัว

๑.๗ เทคนิค/ เทคโนโลยี

มิติสุดท้ายที่พบจากการวิเคราะห์เนื้อหาตามความคิดเห็นของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก คือผลงานศิลปะวัฒนธรรมร่วมสมัยต้องสะท้อนการนำเทคโนโลยีแห่งสมัยมาผสมผสานกับความดั้งเดิมของศิลปะวัฒนธรรม เพื่อนำเสนอความคิดหรือกระตุ้น ให้คนช่วงเวลานั้นๆให้ความสนใจการนำเทคโนโลยีหรือสิ่งใหม่ๆ เข้ามาร่วมกับวิถีชีวิตอาจจะจะเป็นเทคนิคใหม่ๆ ในการนำเสนอผลงานศิลปะวัฒนธรรม หรือรูปแบบใหม่ที่ใช้เทคโนโลยีใหม่เป็นเครื่องมือในการสร้างสรรค์ มีการนำเทคโนโลยีมาผสมผสานกับความดั้งเดิมของศิลปะวัฒนธรรมให้คนในช่วงเวลานั้นๆ รับเอาเทคโนโลยี หรือสิ่งใหม่ๆ เข้ามาร่วมกับวิถีชีวิตปัจจุบัน

ดังนั้น อาจสรุปได้ว่า ศิลปะวัฒนธรรมร่วมสมัย คือ ผลงานของศิลปิน ที่แสดงวิถีชีวิตวัฒนธรรมไทยของคนในปัจจุบันที่ตามสมัย ทันกระแสนิยม โดยวิถีชีวิตรวมถึง วัฒนธรรม ความเชื่อ ประเพณีต่างๆ ซึ่งได้รับ

การสืบทอดมาจากโบราณ อุตลักษณ์ หรือเอกลักษณ์ต่างๆ ที่มีลักษณะเฉพาะตัว แบบแผน ที่สามารถนำมาปรับเปลี่ยนให้เข้ากับสถานการณ์ หรือให้อยู่ร่วมกับปัจจุบัน ได้ผ่านการประยุกต์การประสมประสานอย่าง ไม่หยุดนิ่งมีความเป็นพลวัตของรากเหง้าและการต่อยอดเรียงร้อยด้วยกระบวนการเชื่อมโยงองค์ประกอบต่างๆ เป็นเครื่องมือการสื่อสารสำคัญของศิลปินผู้รังสรรค์งานผ่านเทคนิคใหม่หรือเทคโนโลยีแห่งสมัยไปสู่การรับรู้และสร้างการยอมรับในหมู่สมาชิกของสังคม และสามารถสะท้อนอัตลักษณ์ที่เป็นรากเหง้าเดิมกับความ เป็นปัจจุบันของชนชาติต่อกลุ่มสังคมหรือชนชาติอื่นได้

ทั้งนี้ รองศาสตราจารย์ ดร.จันทิมา เขียวแก้ว และ ดร.ชวัลลักษณ์ คุณาธิกรกิจ (๒๕๕๕) ได้ วิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึกจากศิลปิน นักวิชาการ และผู้เกี่ยวข้องกับงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย เกี่ยวกับความหมายของศิลปะร่วมสมัยและศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยจำแนกตามภูมิภาคต่างๆ พบว่า ความเห็น ของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักแต่ละกลุ่มแบ่งเป็นกลุ่มศิลปิน นักวิชาการ และผู้เกี่ยวข้องกับงานศิลปวัฒนธรรมร่วม สมัยส่วนใหญ่เห็นคล้ายคลึงกันและมีบางประเด็นที่มีความเห็นแตกต่างกันบ้าง

ประเด็นที่น่าสนใจประการหนึ่ง คือ การระบุถึงความยากในการนิยามคำว่า “ศิลปะร่วมสมัย” ของ ศิลปิน นักวิชาการ และผู้เกี่ยวข้องกับงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดย มีการระบุว่า “ไม่สามารถจำกัดความในเนื้อหาแบบอันเดียวได้ กว้างมาก มองได้หลายมุม การ define ด้วย เนื้อหาจะยุ่งยากเพราะไม่มีชายแดน” และ “เป็นสิ่งที่ไกลตัวของคนอีสาน เป็นคำที่ซุ่มซมหรือท้องถื่น อาจไม่ คำนึง เป็นคำที่ต้องอธิบาย ศิลปะร่วมสมัยยังไม่มีที่สิ้นสุด อาจจะจำกัดความไม่ได้ ไม่มีกรอบ ไม่มีข้อจำกัด เกี่ยวข้องในเรื่องของกาลเวลา”

นอกจากนี้ ในการนิยาม “ศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย” พบว่ามีศิลปิน นักวิชาการ และผู้เกี่ยวข้องกับ งานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยจากภาคเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้ ร่วมกับการสนทนากลุ่มที่กล่าวถึง โดยระบุ ตามลำดับว่า

“ศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย คือ วิถีชีวิตของคนในปัจจุบันที่ตามสมัย ทันกระแสนิยม ไม่ว่าจะ เป็น เรื่องวัฒนธรรมในการกิน แฟชั่นเป็นกิจกรรมที่สังคมทำร่วมกัน มีความสัมพันธ์ต่อกันในปัจจุบัน”

“ศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย คือ ส่วนที่ใหญ่กว่าศิลปะร่วมสมัย คือทุกอย่างที่เกิดขึ้นทั้งหมด ศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย ไม่ได้รวมแค่ศิลปวัฒนธรรมแขนงต่างๆ แต่รวมถึง วัฒนธรรม ความเชื่อ ประเพณี ต่างๆ ซึ่งได้รับการสืบทอดมาจากโบราณ สามารถปรับเปลี่ยนให้เข้ากับสถานการณ์ได้ เป็นวิถีชีวิตวัฒนธรรม ของคนไทยให้อยู่ร่วมกับปัจจุบัน”

“ศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยนั้น คือ อัตลักษณ์ หรือเอกลักษณ์ต่างๆ ที่มีลักษณะเฉพาะตัว แบบแผน นำมาปรับเปลี่ยนให้เข้ากับโอกาสและเหตุการณ์ในปัจจุบัน”

“ศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย เป็นการนำเอาเอกลักษณ์ และเทคนิคต่างๆหรือสถานการณ์ในช่วงนั้นๆ นำมาสะท้อนเข้าไปแล้วรวบรวมเป็นองค์ประกอบให้อยู่ในปัจจุบัน”

เมื่อพิจารณาการให้นิยามต่างๆ ดังกล่าว สามารถสรุปได้ว่า “ศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย คือ วิถีชีวิต วัฒนธรรมของคนไทยในปัจจุบันที่ตามสมัย ทันกระแสนิยมโดยวิถีชีวิตรวมถึง วัฒนธรรม ความเชื่อ ประเพณี ต่างๆ ซึ่งได้รับการสืบทอดมาจากโบราณ อุตลักษณ์ หรือเอกลักษณ์ต่างๆ ที่มีลักษณะเฉพาะตัว แบบแผน ที่ สามารถปรับเปลี่ยนให้เข้ากับสถานการณ์หรือให้อยู่ร่วมกับปัจจุบันได้”

และเมื่อนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลมาพิจารณา จะสามารถสรุปได้ว่า ความหมายและลักษณะของ ผลงานรังสรรค์ที่จัดว่าเป็นศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยของไทยที่พบ คือ

“ผลงานศิลปวัฒนธรรมที่มีเนื้อหาหลักสะท้อนความเป็นปัจจุบันที่ยังคงปรากฏรากเหง้าทาง ประวัติศาสตร์ของกลุ่มชนนั้นๆ ที่ถูกนำมาปรับแต่งต่อยอด มีกรอบการพัฒนาอย่างไม่หยุดนิ่ง โดยผ่าน

กระบวนการประยุกต์ ผสมผสานองค์ประกอบต่างๆ ทั้งเก่าและใหม่ สร้างการเชื่อมโยงระหว่างมิติของเวลา สถานที่และความสัมพันธ์ของสมาชิกสังคม ผ่านการใช้เทคนิคและเทคโนโลยีใหม่ๆ ในการนำเสนอผลงาน และผลงานนั้นเป็นเครื่องมือที่ศิลปินใช้ในการสื่อสาร ตีแผ่ความคิดเกี่ยวกับสภาพแห่งปัจจุบันสมัยให้สังคมรับรู้”^๗

ขอบข่ายของงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย

รองศาสตราจารย์อิทธิพล ตั้งโฉลก (๒๕๕๐)^๘ อธิบายไว้ว่า ศิลปะร่วมสมัยสามารถแบ่งกลุ่มตามจุดมุ่งหมายในการสร้างสรรค์ของศิลปิน เป็น ๓ กลุ่ม ดังนี้

๑. ศิลปะเป็นภาษาแห่งความงาม เป็นศิลปะที่มีจุดมุ่งหมายในการสร้างสรรค์ผลงานที่มี “ความงาม” หรือสุนทรียภาพทางรูปทรงเป็นหลักสำคัญ “แก่นแท้” ของศิลปะก็คือ “ความงาม” ดุจเดียวกับ “ความไพเราะ” ในคีตศิลป์ เมื่อพิจารณาย้อนกลับไปในอดีต “มาตรฐานของความงาม” เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาทุกยุคทุกสมัย ดังเห็นได้ประจักษ์ชัดจากยุคสมัยและลัทธิของศิลปะที่เปลี่ยนไป ปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งนอกเหนือจาก “เวลา” คือ “สถานที่” ประเทศแต่ละประเทศ ในแต่ละสมัยล้วนแต่มีมาตรฐานของความงามที่แตกต่างกัน อาจกล่าวสรุปได้ว่ามาตรฐานของความงามนั้นขึ้นอยู่กับ “กาลและเทศะ” นั่นคือ เวลาและสถานที่ อันที่จริงมาตรฐานของความงามในระดับ ที่เป็น “สากล” คงอยู่ทุกยุคทุกสมัยทุกแห่งหนเป็นที่ยอมรับและยกย่องในความงามที่เป็น “อมตะ” อยู่เหนือกาลเวลาและสถานที่ของศิลปกรรมจำนวนมากก็ปรากฏให้เห็นเป็นที่ประจักษ์แจ่มอยู่มากมายในพิภพภันท์ต่างๆ ทั่วโลก ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าความงามมีหลายลักษณะและหลายระดับ ความงามเป็นนามธรรมที่จับต้องไม่ได้และเป็น “อติวิสัย” อย่างยิ่งของบุคคลแต่ละคนที่มีได้ใช้เพียง “ตา” แต่ใช้ “จิตใจ” สัมผัส ไม่มีเครื่องมือใดๆ ที่วัด “เชิงปริมาณ” ว่าขนาด สัดส่วน น้ำหนักเท่าใดถึงจะงามเป็นมาตรฐานได้ ความงามในศิลปกรรมมิใช่เป็นเพียงรูปทรงที่สวยงาม องค์ประกอบที่ลงตัวและเทคนิคฝีมือที่สมบูรณ์แบบเท่านั้น แต่เนื้อหาสำคัญคือ ทศนคติและเจตนาของศิลปินผู้สร้างที่ปรารถนาให้เกิดผลลัพธ์ที่ดึงดูดใจและปัญญาของผู้ดูอีกด้วย ศิลปะที่เป็นภาษาแห่งความงามนี้ หมายถึง คุณค่าทางรูปทรงที่มีพร้อมทั้งความงามทางรูปทรงองค์ประกอบและเทคนิคฝีมือที่สมบูรณ์ รวมทั้งคุณค่าทางความเป็นจริงและคุณค่าทางความคิด

๒. ศิลปะเป็นภาษาแห่งอารมณ์ ความรู้สึก ศิลปินในกลุ่มนี้มีจุดมุ่งหมายในการสร้างสรรค์ผลงานที่เป็นการแสดงออกของ “อารมณ์ ความรู้สึก” สะเทือนใจเป็นคุณค่าสำคัญที่สุด ศิลปินในกลุ่มนี้จึงมักจะมีภูมิหลังของชีวิตส่วนตัวที่ได้รับแรงกดดันจากสังคมจนมีบุคลิกภาพพิเศษ การทำงานศิลปะเป็นเสมือนวิถีทางของการระบาย ปลดปล่อย ลดแรงกดดัน และเขายังสามารถแปรเปลี่ยนแรงกดดันนี้ให้กลายเป็นพลังแห่งการสร้างสรรค์ที่มีพละภาพอย่างยิ่งแรงกดดันจากภายในของศิลปินกลุ่มนี้ได้กลายเป็นคุณสมบัติสำคัญที่เป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จ เพราะดังที่ได้กล่าวไปแล้วว่า การแสดงออกอย่างซื่อ บริสุทธิ์ ศิลปะในกลุ่มนี้เน้นการแสดงออกทางอารมณ์ ความรู้สึกอย่างชัดเจน โดยการปฏิเสธความประณีต ละเอียดย่อนของความงดงามทางรูปทรงและเทคนิคฝีมือ ศิลปินที่มีความเชื่อในกลุ่มนี้สร้างสรรค์ผลงานในลักษณะที่ทำตรงกันข้าม ซึ่งกล่าวได้ว่าเป็นการต่อต้านและเป็นปฏิปักษ์กับสุนทรียภาพ ทั้งด้วยวิธีการดัดแปลงรูปทรง โดยการฉีกทิ้ง หด ย่อ ขยาย แปรเปลี่ยนรูปทรงให้บิดเบี้ยว ผิดเพี้ยนไปจากความเป็นจริง รวมทั้งการใช้เส้นสายที่หยาบกระด้าง สีเส้นที่สดดิบ น้ำหนักที่ตัดกันอย่างขัดแย้ง รุนแรง พวกเขาได้เปลี่ยนความเชื่อ หลักการ และคุณค่าสำคัญจากศิลปะที่เป็นภาษาแห่งความงาม มาเป็นศิลปะที่เป็นภาษาแห่งอารมณ์ความรู้สึก ศิลปะที่เป็นภาษาแห่งการแสดงออก

^๗ รองศาสตราจารย์ ดร.จันทิมา เขียวแก้ว และ ดร.ชวัลลักษณ์ คุณาธิกรกิจ, อ้างแล้ว.

^๘ รองศาสตราจารย์อิทธิพล ตั้งโฉลก. *แนวทางการสอนและสร้างสรรค์จิตรกรรมชั้นสูง*. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, ๒๕๕๐.

ของอารมณ์นี้ได้พัฒนาไปจนถึงจุดสูงสุด ในแนวจิตรกรรมนามธรรมแห่งลัทธิศิลปะวัฒนธรรมแอ็บสแตร็ก เอ็กซ์เพรสชันนิสม์ โดยการตัดทิ้งเรื่องราว ความหมายที่สะท้อนความเป็นจริงของสังคมแบบศิลปะวัฒนธรรมเอ็กซ์เพรสชันนิสม์ออกไป พัฒนาเทคนิคจิตรกรรมใหม่ที่ไม่เคยมีการใช้มาก่อนในโลกแห่งจิตรกรรมและเป็นเทคนิคที่ตอบสนองต่อการแสดงออกได้อย่างสิ้นไหล รวดเร็ว ฉับพลันและรุนแรง ประสานกับการขยายขนาดของจิตรกรรมให้ใหญ่โตขึ้นอย่างมากมาย ล้วนแล้วแต่ส่งผลให้การแสดงออกของอารมณ์รุนแรงและตรงออกมาจากจิตไร้สำนึกได้อย่างอัตโนมัติ

๓. ศิลปะเป็นภาษาแห่งความคิด หรือ ศิลปะเป็นภาษาแห่งความหมาย ศิลปินในกลุ่มนี้จะมีความเชื่อว่าศิลปะ คือ เครื่องมือในการสื่อสารที่เป็นเรื่องราว ความหมาย เกี่ยวกับชีวิต สังคมและโลกเพื่อยกกระชับจิตใจและสังคมให้สูงส่งดีขึ้น ศิลปินกลุ่มนี้เชื่อว่า ศิลปะวัฒนธรรมเกิดขึ้นได้จากแนวความคิด สารัตถะของศิลปะคือแนวความคิดเท่านั้น มิใช่สุนทรียภาพหรืออารมณ์ความรู้สึก ความคิดจึงมีบทบาทมากกว่าทักษะฝีมือ อารมณ์ความรู้สึกและสุนทรียภาพ ศิลปินกลุ่มนี้ได้ต่อต้านการสร้างรูปทรงหรือวัตถุทางสุนทรียภาพในแบบเดิม ถ้าไม่มีตัวศิลปะวัตถุแล้วศิลปะคืออะไร ศิลปินจะสร้างผลงานได้อย่างไร พวกเขาจะนำเสนอความคิดให้ผู้ดูรับรู้ได้อย่างไร ทางออกของศิลปินกลุ่มนี้ คือ เสนอความคิดด้วยการใช้วัตถุสำเร็จรูปที่มีอยู่แล้วโดยไม่ต้องผลิตเองหรือใช้ภาษาแห่งอักษร หรือภาษาแห่งวรรณศิลป์ ตัวอักษรถูกใช้เป็นทั้งข้อความเพื่อ “สื่อสาร” ทางความคิด ศิลปะแห่ง “ความคิด” นี้ ศิลปินไม่ได้ผลิตตัวศิลปะวัตถุ อย่างเช่น จิตรกรรม ประติมากรรมหรือภาพพิมพ์ในแบบเดิมอีกแล้ว แต่สื่อที่ใช้ในการนำเสนอความคิด คือตัววัตถุหรือถ้อยคำ เอกสาร ภาพถ่าย ภาพร่าง โทรเลข แผนที่ โปสเตอร์หรือสื่อทางเทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น วีดีโอ โทรทัศน์ คอมพิวเตอร์ โพรเจกเตอร์ หรืออื่นๆ รวมถึงการใช้ภาษาแห่งอักษรมาทดแทนหรือผสมกับภาษาแห่งภาพเพื่อสื่อความคิดหรือความหมาย นอกจากวัตถุสำเร็จรูปและภาษาอักษรแล้ว “ภาพถ่าย” คือสื่อสำคัญยิ่งอีกอย่างหนึ่งของศิลปะแนวความคิดนี้

ขอบข่ายศิลปะวัฒนธรรมร่วมสมัย ๙ สาขา

เมื่อ พ.ศ.๒๕๔๕ สำนักงานศิลปะวัฒนธรรมร่วมสมัยเริ่มก่อตั้งเป็นครั้งแรกเป็นกรมหนึ่งในสังกัดกระทรวงวัฒนธรรม เป็นหน่วยงานที่มีภารกิจในการส่งเสริมสนับสนุน และเผยแพร่กิจกรรมการสร้างสรรคงานศิลปะวัฒนธรรมร่วมสมัย เพื่อเพิ่มพูนภูมิปัญญาและประยุกต์ใช้ในสังคม นั้น ได้มีการกำหนดขอบข่ายศิลปะวัฒนธรรมร่วมสมัยออกเป็น ๙ สาขา^๙ ได้แก่

๑. สาขาทัศนศิลป์ หมายถึง ศิลปะวัฒนธรรมที่มองเห็นได้ด้วยตาทั้งศิลปะสองมิติและสามมิติ ที่เป็นวิจิตรศิลป์ และประยุกต์ศิลป์ ลักษณะของทัศนศิลป์ คือ ภาพและรูป ได้แก่ จิตรกรรม (ภาพเขียนสีและภาพลายเส้น) ประติมากรรม (งานปั้นและแกะสลัก) ภาพพิมพ์ (ศิลปะการพิมพ์ด้วยกรรมวิธีต่างๆ เช่น การพิมพ์ด้วยแม่พิมพ์ไม้หรือโลหะ เป็นต้น) ภาพถ่าย (ผลงานศิลปะวัฒนธรรมภาพถ่ายที่เสนอด้วยสื่อและกรรมวิธีต่างๆ) สื่อประสม (ผลงานศิลปะวัฒนธรรมที่สร้างสรรค์ขึ้นด้วยกรรมวิธีและเทคนิคต่างๆ อย่างอิสระ) เป็นต้น

๒. สาขาศิลปะการแสดง หมายถึง ศิลปะการแสดง การละเล่น การแสดงพื้นบ้านประยุกต์ ฯลฯ

๓. สาขาดนตรี หมายถึง การเล่นดนตรีสากล และดนตรีไทยประยุกต์ ที่มีทั้งประเภทดีด สี ดี เป่า รวมถึงการขับร้อง หมายถึงการใช้เสียงที่เปล่งออกมาจากลำคออย่างมีศิลปะ ด้วยการตกแต่งเสียงทำนองเพลงให้เกิดความไพเราะ เช่น การร้องอิสระ ร้องประกอบดนตรี ร้องประกอบการฟ้อนรำ ฯลฯ

^๙ สำนักงานศิลปะวัฒนธรรมร่วมสมัย. *ศิลปะวัฒนธรรมร่วมสมัย*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, ๒๕๔๗.

๔. **สาขาวรรณศิลป์** หมายถึง ศิลปะในการแต่งหนังสือหรือศิลปวัฒนธรรมทางวรรณกรรมที่มีองค์ที่สำคัญในการแสดงความรู้สึกสะเทือนใจ จินตนาการและการแสดงออกท่วงทีเฉพาะตัว มีวิธีการเสนอเรื่องราวที่น่าสนใจ ทั้งกวีนิพนธ์ เรื่องสั้น นวนิยาย บทละคร ฯลฯ เป็นต้น

๕. **สาขาสถาปัตยกรรม** หมายถึง งานออกแบบหรือศิลปะที่เกี่ยวกับสิ่งก่อสร้าง ซึ่งสร้างขึ้นใหม่อย่างเป็นศิลปะ สวยงามเป็นสง่า และถูกต้องตามหลักวิชาการเหมาะสมกับประโยชน์ใช้สอย มีคุณค่าทางศิลปะและมั่นคงแข็งแรง ได้แก่ วัฒนาอาราม สลุดเจตีย์ ปราสาทราชวัง บ้านเรือน เป็นต้น

๖. **สาขามัณฑนศิลป์** หมายถึง ศิลปะการออกแบบ การประดับและตกแต่งสภาพแวดล้อมภายนอกและภายในอาคาร บ้านเรือน สถานที่ ทั้งในลักษณะที่สื่อถึงศิลปวัฒนธรรมที่เป็นสากลและศิลปวัฒนธรรมของชาติ ฯลฯ

๗. **สาขาเรขศิลป์** หมายถึง การออกแบบศิลปะในการสื่อสารกับกลุ่มชนด้วยภาษาที่ตีความได้ โดยการดูด้วยตาทั้งที่เป็น “ภาษาอักษร”(เขียนด้วยตัวอักษรและเครื่องหมายวรรคตอนต่างๆ) และ “ภาษาภาพ”(ภาพถ่าย ภาพวาด ลายเส้นสีเส้น และอื่นๆ) โดยตอบสนองการสื่อสารเป็นสำคัญงานเรขศิลป์มีรูปทั้งแบบงาน ๒ มิติ เช่น งานสิ่งพิมพ์ งานออกแบบตราสินค้า งานออกแบบบรรจุภัณฑ์ งานโฆษณาณรงค์ งานออกแบบเว็บไซต์ เป็นต้น และรูปแบบงาน ๓ มิติ เช่น สื่อผสมโครงสร้างเพื่อจัดแสดงในงานต่างๆ ตราสัญลักษณ์ขององค์กรรูปประติมากรรมลอยตัว เป็นต้น

๘. **สาขาภาพยนตร์** หมายถึง งานศิลปะด้านสื่อภาพเคลื่อนไหว (Moving Images) หรือ โสตทัศน์ (Audio visual) ทั้งที่ผลิตด้วยฟิล์มภาพยนตร์ เทปวีดิทัศน์ และสื่อผสม มีขอบเขตกว้างขวาง ตั้งแต่ภาพยนตร์สมัครเล่น ภาพยนตร์ครอบครัว ภาพยนตร์สั้น ภาพยนตร์ทดลอง ภาพยนตร์สารคดี ไปจนถึงภาพยนตร์ในอุตสาหกรรมบันเทิง ฯลฯ

๙. **สาขาออกแบบเครื่องแต่งกาย** หมายถึง การออกแบบเสื้อผ้าอาภรณ์ เครื่องประดับร่างกายและการแสดงแบบการนุ่งห่มแบบต่างๆ ที่มีรูปแบบและสีเส้นตามสมัยนิยม ตามแบบหรือวิธีการที่นิยมกันทั่วไปในช่วงระยะเวลาหนึ่ง

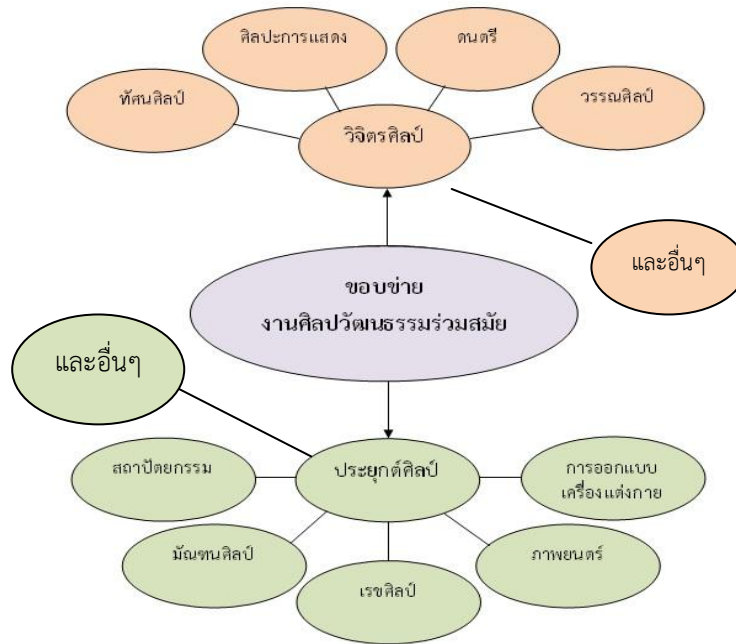
ขอบข่ายของศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยของสำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย

สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย กระทรวงวัฒนธรรมได้จำแนกงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย ๙ สาขาออกเป็น ๒ ประเภท^{๑๐} คือ

๑. **วิจิตรศิลป์ (Fine Art)** คือ ศิลปวัฒนธรรมที่อำนวยประโยชน์ทางใจที่มุ่งเน้นความงามและความพึงพอใจ มากกว่าประโยชน์ใช้สอย หรือสิ่งที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการทางด้านจิตใจ และอารมณ์เป็นสำคัญ เช่น ทัศนศิลป์ ศิลปวัฒนธรรมการแสดง ดนตรี วรรณศิลป์ เป็นต้น

๒. **ประยุกต์ศิลป์ (Applied Art)** คือ ศิลปวัฒนธรรมที่อำนวยประโยชน์ทางกาย มุ่งเน้นประโยชน์ทางการใช้สอยมากกว่าความงาม หรือสิ่งที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการทางร่างกาย ซึ่งงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย ในแต่ละประเภทยังล้วนเกิดจากจินตนาการ การต่อยอดภูมิปัญญาผนวกด้วยความคิดสร้างสรรค์ หลอมรวมให้เกิดเป็นผลงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยอันทรงคุณค่าในรูปแบบต่างๆ เป็นประโยชน์ทั้งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับคุณค่าทางจิตใจ อันได้แก่ สุนทรียะและประโยชน์เพื่อการดำรงชีวิต ตามประเภทหรือคุณลักษณะของผลงานศิลปวัฒนธรรมนั้นๆ เช่น สถาปัตยกรรม มัณฑนศิลป์ เรขศิลป์ ภาพยนตร์ และการออกแบบเครื่องแต่งกาย เป็นต้น

๑๐ สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย. รายงานประจำปี ๒๕๕๖. อ้างแล้ว.

๒. แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม^{๑๑}

การเปลี่ยนแปลง (change) หมายถึง ความแตกต่างที่เกิดขึ้นต่อเนื่องในช่วงเวลาหนึ่งขององค์กรหนึ่งซึ่งยังคงตัวอยู่ได้ (Nisbet, อ้างถึงใน สนิท สมัครการ, ๒๕๔๒, หน้า ๒) ในปัจจุบันไม่มีใครปฏิเสธได้ว่าทุกสิ่งในโลกนี้ย่อมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอไม่มีสิ่งหนึ่งสิ่งใดที่มีสภาพมั่นคง หากแต่ย่อมเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา สังคมและวัฒนธรรมก็มีลักษณะเช่นเดียวกัน ไม่มีสังคมและวัฒนธรรมใดหยุดอยู่กับที่โดยแท้จริงตลอดเวลาที่มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นเสมออันเป็นลักษณะธรรมชาติของสังคมมนุษย์

การเปลี่ยนแปลงทางสังคม หมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในระบบความสัมพันธ์ของบุคคลที่อยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มเป็นพวกเดียวกันเป็นการเปลี่ยนแปลงในกรอบกำหนดขอบเขตสิทธิและหน้าที่ที่บุคคลจะปฏิบัติต่อกันได้จากที่เคยกำหนดอยู่ก่อนการเปลี่ยนแปลงของสังคมมีทั้งในระดับจุลภาคได้แก่ การเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมส่วนบุคคลที่เกิดขึ้นอยู่เป็นปกติ แต่ในอัตราและความมากน้อยแตกต่างกันตามท้องที่แล้วแต่โอกาสหรือกาลเวลา เช่น ในเรื่องค่านิยมหรือคุณค่าทางจริยธรรม การแต่งกายมารยาทและการใช้ภาษา การเปลี่ยนแปลงในระดับนี้จะเปลี่ยนไปอย่างช้าๆ ในระดับมหภาค คือการเปลี่ยนแปลงในรูปแบบของสังคม การเปลี่ยนแปลงในระดับนี้เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงสะสมในระดับจุลภาค (ผจงจิตต์ อธิคมนันท์, ๒๕๔๓, หน้า ๑๑-๑๓) การเปลี่ยนแปลงทางสังคม คือกระบวนการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในโครงสร้างและหน้าที่ของสังคม มักจะหมายถึงการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างหรือของรูปแบบของความสัมพันธ์ และการปะทะสัมพันธ์กันทางสังคม ซึ่งเกี่ยวข้องกับบทบาท ระเบียบแบบแผน ค่านิยมและวัฒนธรรม ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่ซับซ้อนมาก และเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งต่างๆ ในโครงสร้างสังคม รวมทั้งความสัมพันธ์กับปัจจัยที่ไม่ใช่ทางสังคมด้วย เช่น การเปลี่ยนแปลงทางนิเวศวิทยา ประชากรและเทคโนโลยีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเกิดขึ้นได้หลายระดับ ตั้งแต่ระดับบุคคลไปจนถึงระดับโลก ทฤษฎีพื้นฐานที่ใช้อธิบายการเปลี่ยนแปลงทางสังคม แบ่งออกได้เป็นทฤษฎีใหญ่ๆ หลายทฤษฎี ได้แก่ ทฤษฎีวิวัฒนาการการเปลี่ยนแปลงทางสังคม (evolutionary theories of social change) ใช้อธิบายการเปลี่ยนแปลงทางสังคมว่าเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นแบบค่อยเป็นค่อยไป ทฤษฎีพัฒนาการ

๑๑ จิรัชยา เจียวกัก. ทฤษฎีและแนวคิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และวัฒนธรรม <http://www.oknation.net/blog/jirachayabuab/๒๐๑๕/๐๒/๐๓/entry-๑>

(developmental theories) อธิบายการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในประเทศกำลังพัฒนาเข้าสู่การพัฒนาเกิดมาจากผลกระทบของโครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศตะวันตกที่มีต่อประเทศกำลังพัฒนา ทฤษฎีความขัดแย้งทางสังคม (conflict theories) อธิบายการเปลี่ยนแปลงทางสังคมว่าเป็นผลมาจากการขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างชนชั้นหรือกลุ่มบุคคลในสังคม ทฤษฎีโครงสร้างและหน้าที่ของสังคม (structural functional theories) ซึ่งโครงสร้างของสังคม คือรูปแบบของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับกลุ่มสังคม หน้าที่ของสังคมกล่าวถึงผลที่ได้จากรูปแบบของความสัมพันธ์เหล่านั้น ยิ่งสังคมมีขนาดใหญ่เท่าใดความแตกต่างทางด้านโครงสร้างและหน้าที่ของประชากรในสังคมน่าจะมีมากขึ้นด้วย ความแตกต่างนี้หมายถึงความแตกต่างทางด้านเชื้อชาติ ศาสนาระดับการศึกษา อายุระดับรายได้ ภูมิหลังของครอบครัว เป็นต้น และทฤษฎีจิตวิทยาสังคม (social psychology theories) มีรากฐานมาจากทฤษฎีวิวัฒนาการการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีความคิดว่าการนำไปสู่ความทันสมัยจะทำได้โดยผ่านการกลายเป็นประเทศอุตสาหกรรม แนวความคิดสำคัญของกลุ่มนี้คือ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในตัวบุคคล เช่น บุคลิกภาพ ค่านิยมและทัศนคติ จะสามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงทางสังคม (นิเทศ ดินณะกุล, ๒๕๔๖, หน้า ๖-๒๗)

หากพิจารณาถึงความหมายการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมแล้ว การเปลี่ยนแปลงทางสังคมอาจเกิดขึ้นได้จากความสัมพันธ์ทางสังคมในแต่ละเรื่องอาจเกิดขึ้นในส่วนย่อยหรือส่วนใหญ่ของความสัมพันธ์ทางสังคมก็ได้หรือการเปลี่ยนแปลงใดๆ ที่มีผลทำให้ความสัมพันธ์ ทางสังคมเกิดความแตกต่างกันขึ้นในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งแล้ว ไม่ว่าจะการเปลี่ยนแปลงจะเปลี่ยนเล็กน้อยหรือใหญ่โตเพียงไรก็ตาม ย่อมถือว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงทางสังคมได้ทั้งสิ้น ส่วนการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมนั้น เป็นการเปลี่ยนแปลง ในแบบแผนของการดำเนินชีวิตของชนกลุ่มใด กลุ่มหนึ่งย่อมจะมีวิถีชีวิตเป็นของตนเอง การเปลี่ยนแปลงทางสังคมกับการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมนั้น ในทางปฏิบัติแล้วยากที่จะแยกออกจากกันได้โดยเด็ดขาด เพราะหากมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น ท้ายที่สุดการเปลี่ยนแปลงก็จะมีผลกระทบถึงสองลักษณะดังกล่าวเสมอ (สนิท สมัครการ, ๒๕๔๒, หน้า ๓-๕)

ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม

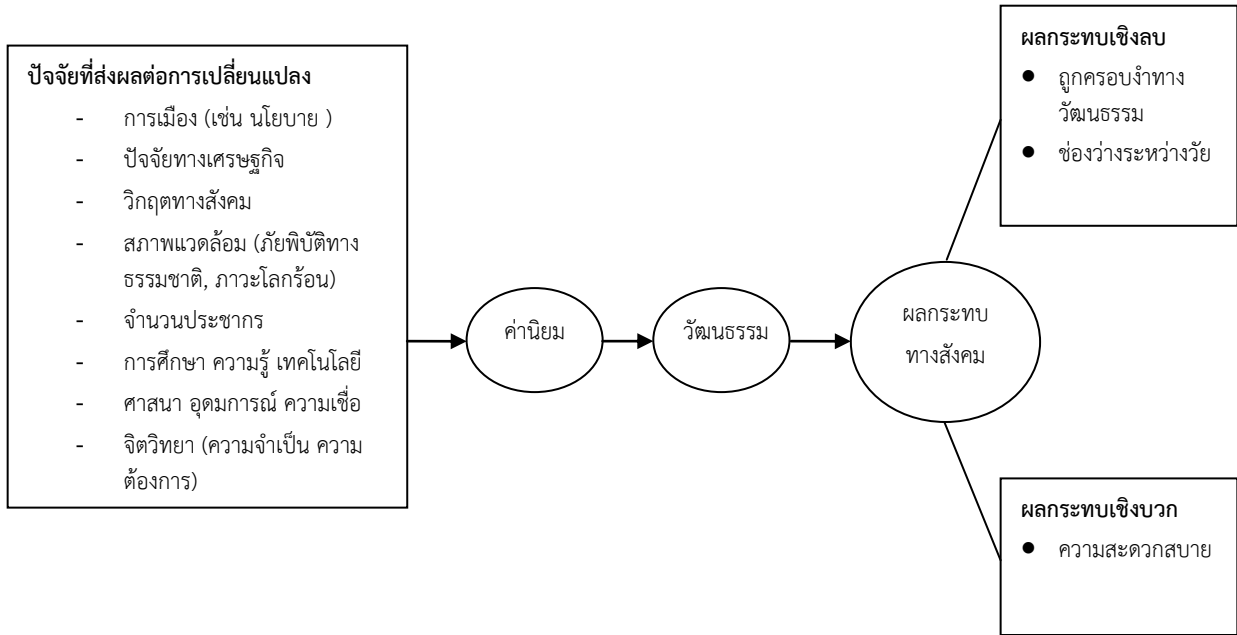
การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมส่งผลกระทบต่อมนุษย์และสังคม ทั้งในด้านบวกและด้านลบ

๑. ด้านบวก ทำให้มนุษย์เกิดความสะดวกสบาย เช่น การประดิษฐ์เครื่องมือ เครื่องใช้และสิ่งต่างๆ เพื่อใช้งานแทนมนุษย์และทำให้เกิดการขยายตัวทางการผลิตสินค้าและสิ่งต่างๆ มากขึ้น เช่น สินค้าอุปโภค และบริโภคที่เพียงพอแก่สมาชิกในสังคม รวมทั้งทำให้เกิดการวางแผนพัฒนาสังคมเพื่อความเป็นอยู่ที่ดี สะดวกสบายขึ้น นอกจากนี้ยังทำให้มนุษย์ในแต่ละสังคมเกิดการเรียนรู้แลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกันขึ้น และมีผลทำให้วิถีมนุษย์เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม

๒. ด้านลบ ทำให้เกิดความล้าหลังทางวัฒนธรรมขึ้นได้ หากอัตราการเปลี่ยนแปลงระหว่างวัฒนธรรมทางวัตถุกับวัฒนธรรมที่ไม่ใช่วัตถุเกิดขึ้น นอกจากนี้ยังทำให้เกิดความไม่เป็นระเบียบทางสังคม เนื่องจากคนบางส่วนอาจสามารถปรับตัวได้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงแต่บางส่วนอาจปรับตัวไม่ทัน ทำให้เกิดความไม่เป็นระเบียบทางสังคม ซึ่งหมายรวมไปถึงการที่คนในสังคมมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปจากปกติ ทำให้เกิดปัญหาสังคม เช่น ปัญหาอาชญากรรม ปัญหายาเสพติด เป็นต้น และที่สำคัญสังคมที่มีวัฒนธรรมเหนือกว่าจะได้เปรียบสังคมที่มีวัฒนธรรมด้อยกว่า ทำให้เกิดปัญหาความไม่เสมอภาคและความไม่เป็นธรรมในทางสังคม

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมมีมากมายทั้งปัจจัยทางการเมืองเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความรู้และเทคโนโลยี ศาสนา อุดมการณ์ ความเชื่อ รวมทั้งปัจจัยทางจิตวิทยา ปัจจัยต่าง ๆ

เหล่านี้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงค่านิยมหรือแนวความคิดที่บุคคลหรือสังคมยึดถือในสังคม ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเกิดขึ้นได้ทั้งแบบค่อยเป็นค่อยไปหรืออาจเป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างรุนแรง จนกลายเป็นวัฒนธรรมใหม่ที่แตกต่างจากวัฒนธรรมเดิม และเกิดความไม่สมดุลของวัฒนธรรมขึ้นในสังคม ส่งผลกระทบต่อในเชิงลบ เช่น ความไม่เข้าใจระหว่างวัยของผู้คน เป็นต้น แต่ในขณะเดียวกันก็อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อในเชิงบวก เช่น ความสะดวกสบายมากยิ่งขึ้น เป็นต้น ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงสังคมที่มีต้นทุนที่ดีทางวัฒนธรรมอาจมีแรงต้านและรักษาวัฒนธรรมเดิมเอาไว้ได้ แต่หากสังคมใดอ่อนแอก็อาจจะถูกครอบงำทางวัฒนธรรมหรือเกิดการผสมผสานระหว่างวัฒนธรรม ทั้งนี้ทั้งนั้นผลกระทบดังกล่าวอาจก่อให้เกิดได้ทั้งผลดีและผลเสียต่อสังคม ดังภาพ

ภาพที่ ๒ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม

๓. กฎหมาย แนวคิดและนโยบายรัฐบาลที่เกี่ยวข้อง

๓.๑ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗

เป็นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับที่ ๑๙ จัดร่างโดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ คณะผู้ยึดอำนาจการปกครองหลังรัฐประหาร เมื่อวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๕๗ ซึ่งมีพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นหัวหน้า ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๑ ตอนที่ ๕๕ ก ณ วันที่ ๒๒ กรกฎาคม ๒๕๕๗ มี ๔๘ มาตรา โดยหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติเป็นผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

มาตรา ๔ ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาค บรรดาที่ชนชาวไทยเคยได้รับการคุ้มครองตามประเพณีการปกครองประเทศไทย ในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขและตามพันธกรณีระหว่างประเทศที่ประเทศไทย มีอยู่แล้ว ย่อมได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญนี้

มาตรา ๒๗ ให้มีสภาปฏิรูปแห่งชาติมีหน้าที่ศึกษาและเสนอแนะเพื่อให้เกิดการปฏิรูปในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ (๑) การเมือง (๒) การบริหารราชการแผ่นดิน (๓) กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม (๔) การปกครองท้องถิ่น (๕) การศึกษา (๖) เศรษฐกิจ (๗) พลังงาน (๘) สาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม (๙) สื่อสารมวลชน (๑๐) สังคม (๑๑) อื่น ๆ

ทั้งนี้ เพื่อให้การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขมีความเหมาะสมกับสภาพสังคมไทย มีระบบการเลือกตั้งที่สุจริตและเป็นธรรม มีกลไกป้องกันและจัดการทุจริต และประพฤติมิชอบที่มีประสิทธิภาพ ขจัดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจและสังคม เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ทำให้กลไกของรัฐสามารถให้บริการประชาชนได้อย่างทั่วถึง สะดวก รวดเร็ว และมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัดและเป็นธรรม

๓.๒ นโยบายรัฐบาล พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี

นโยบายรัฐบาล ๑๑ ด้าน คือ ๑) การปกป้องเขตสุขภาพอันพระมหากษัตริย์ ๒) การรักษาความมั่นคงของรัฐและการต่างประเทศของประเทศ ๓) การลดความเหลื่อมล้ำของสังคมและการสร้างโอกาสการเข้าถึงบริการของรัฐ ๔) การศึกษาและเรียนรู้ การทะนุบำรุงศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม ๕) การยกระดับคุณภาพบริการด้านสาธารณสุขและสุขภาพของประชาชน ๖) การเพิ่มศักยภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ ๗) การส่งเสริมบทบาทและใช้โอกาสในประชาคมอาเซียน ๘) การพัฒนาและส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การวิจัยและพัฒนาและนวัตกรรม ๙) การรักษาความมั่นคงของฐานทรัพยากร และการสร้างสมดุลระหว่างการอนุรักษ์กับการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน ๑๐) การส่งเสริมการบริหารราชการแผ่นดินที่มีธรรมาภิบาลและการป้องกันปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในภาครัฐ ๑๑) ปรับปรุงกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม

ทั้งนี้ นโยบายที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย คือ **นโยบายข้อ ๔. การศึกษาและเรียนรู้ การทะนุบำรุงศาสนา ศิลปะวัฒนธรรมและวัฒนธรรม**

“นโยบายข้อที่ ๔ การศึกษาและเรียนรู้ การทะนุบำรุงศาสนา ศิลปะวัฒนธรรมและวัฒนธรรม”

รัฐบาลจะนำการศึกษา ศาสนา ศิลปะวัฒนธรรม ความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์และความเป็นไทยมาใช้สร้างสังคมให้เข้มแข็งอย่างมีคุณภาพและคุณธรรมควบคู่กัน โดยข้อที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยกับนโยบายดังกล่าว คือ

ข้อที่ ๔.๘ อนุรักษ์ พื้นฟู และเผยแพร่มรดกทางวัฒนธรรม ภาษาไทยและภาษาถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งความหลากหลายของศิลปวัฒนธรรมไทย เพื่อการเรียนรู้ สร้างความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์และความเป็นไทย นำไปสู่การสร้างความสัมพันธ์อันดีในระดับประชาชน ระดับชาติ ระดับภูมิภาค และระดับนานาชาติ ตลอดจนเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจให้แก่ประเทศ

ข้อที่ ๔.๙ สนับสนุนการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ วัฒนธรรมของประเทศเพื่อนบ้านและวัฒนธรรมสากล และการสร้างสรรค์งานศิลปวัฒนธรรมและวัฒนธรรมที่เป็นสากล เพื่อเตรียมเข้าสู่สากลวัฒนธรรมของประชาคมอาเซียนและเพื่อการเป็นส่วนหนึ่งของประชาคมโลก

๓.๓ ร่างกรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี

วิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” หรือคติพจน์ประจำชาติ “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” เพื่อให้ประเทศมีขีดความสามารถในการแข่งขัน มีรายได้สูงอยู่ในกลุ่ม ประเทศพัฒนาแล้ว คนไทยมีความสุข อยู่ดี กินดี สังคมมีความมั่นคง เสมอภาคและเป็นธรรม ซึ่งยุทธศาสตร์ชาติที่จะใช้เป็นกรอบแนวทางการ พัฒนาในระยะ ๒๐ ปี ต่อจากนี้ไป จะประกอบด้วย ๖ ยุทธศาสตร์ ได้แก่ (๑) ยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง (๒) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน (๓) ยุทธศาสตร์การพัฒนาและเสริมสร้าง ศักยภาพคน (๔) ยุทธศาสตร์ด้าน

การสร้างโอกาสความเสมอภาคและเท่าเทียมกันทางสังคม (๕) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และ (๖) ยุทธศาสตร์ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ โดยยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย คือ

ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ข้อ (๒) การพัฒนาภาคการผลิตและบริการบนฐานของการพัฒนานวัตกรรมและมีความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยมีการใช้ดิจิทัลและการค้าที่เข้มข้นเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและขยายกิจกรรม การผลิตและบริการ โดยมุ่งสู่ความเป็นเลิศในระดับโลกและในระดับภูมิภาคในอุตสาหกรรมหลายสาขา และในภาคบริการที่หลากหลายตามรูปแบบการดำเนินชีวิตและการดำเนินธุรกิจที่เปลี่ยนแปลงไป เกี่ยวข้องกับการดำเนินการเพื่อใช้มิติทางวัฒนธรรม สนับสนุนการพัฒนาภาคการผลิตและบริการ พัฒนาผู้ประกอบการและเศรษฐกิจชุมชน รวมทั้งเชื่อมโยงกับภูมิภาคและเศรษฐกิจโลก

ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน เกี่ยวข้องกับการดำเนินการโดยใช้มิติทางศิลปวัฒนธรรม เพื่อสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต ยกกระตือรือร้นการศึกษาและการเรียนรู้ ปลุกฝังระเบียบวินัย คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์รวมทั้งสร้างความอยู่ดีมีสุขของครอบครัวไทย

ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างโอกาสความเสมอภาคและเท่าเทียมกันทางสังคม ข้อ (๔) การสร้างความเข้มแข็งของสถาบันทางสังคม ทunesทางวัฒนธรรมและความเข้มแข็งของชุมชน

ทั้งนี้ การขับเคลื่อนการดำเนินงานตามกรอบทิศทางยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปีดังกล่าว จำเป็นต้องมีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔) และกรอบทิศทางตามนโยบายการพัฒนาสู่ประเทศไทย ๔.๐ ด้วย

๓.๔ นโยบายรัฐบาลและการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑-๑๒

๓.๔.๑ แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๒ และ ๓

แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับที่ ๑ เริ่มต้นจากแนวคิดของผู้เชี่ยวชาญจากต่างประเทศที่จัดประเทศไทยว่าเป็นประเทศด้อยพัฒนาประเทศหนึ่ง นโยบายที่ปรากฏในแผนพัฒนาจึงเป็นนโยบายที่กำหนดจากผู้เชี่ยวชาญต่างประเทศและจากธนาคารโลก แผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับแรกให้ความสนใจกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อตอบสนองความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจอันมีเป้าหมายที่การเพิ่มรายได้ประชาชาติ ได้แก่ การจัดบริการโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน เขื่อน ทั้งนี้เพื่อให้มีผลต่อการเพิ่มรายได้โดยเฉลี่ยต่อหัวและสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว ขณะเดียวกันการให้ความสำคัญกับการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจมากเกินไป ทำให้รัฐเล็งเห็นปัญหาที่มีได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาสังคมและกำลังคนเท่าที่ควร ดังนั้นในแผนพัฒนาฉบับที่ ๒ เป็นต้นไป จึงถือว่าแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในแผนพัฒนาฉบับต่อมาได้ร่างแผนพัฒนาแยกออกเป็นสาขาต่าง ๆ คือ สาขาการศึกษา การพัฒนาสังคม สาธารณสุข และสาธารณสุข โดยเฉพาะในด้านการศึกษาได้มุ่งเน้นการพัฒนาการศึกษาในระบบ โดยมุ่งพัฒนาการศึกษาภาคบังคับ การปรับปรุงด้านประถมศึกษาที่ประสบปัญหาครูขาดแคลน ครูมีคุณภาพต่ำ นักเรียนไม่มาโรงเรียนและการขาดแคลนอุปกรณ์การเรียนการสอนและในด้านมัธยม มีการปรับปรุงโรงเรียนอาชีวศึกษาและเพิ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยเป็นทั้งด้านวิชาชีพและวิชาการอาชีวศึกษา ได้ถูกนำมาเป็นเครื่องมือในการผลิตกำลังคนในระดับกลาง เพื่อสนองความต้องการของระบบเศรษฐกิจที่ขยายตัวขึ้น การผลิตกำลังคนทางการศึกษา โดยเฉพาะในระดับกลางได้ดำเนินการ

ให้สอดคล้องกับความต้องการของประเทศ และสามารถแก้ปัญหาคนล้นงานในบางสาขาและขาดแคลนในบางสาขาเช่นกัน นอกจากนี้ยังได้มีการขยายการศึกษาในทุกระดับและทุกรูปแบบในด้านอาชีวศึกษาและฝึกหัดครู ซึ่งเป็นที่น่าสังเกตว่าในส่วนของฝึกครูได้มีการผลิตครูเกินความต้องการ

ในภาคเกษตรกรรม ประเทศไทยได้รับอิทธิพลจากการปฏิวัติเขียว (green revolution) ซึ่งทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงผลผลิต มีการคิดค้นและปรับปรุงเครื่องมือเครื่องใช้ทางการเกษตรและปุ๋ย อันมีผลให้เกิดความก้าวหน้าครั้งสำคัญทางเทคโนโลยีด้วยการผสมพันธุ์พืชใหม่ๆ แนวคิดนี้ได้นำไปสู่การปลูกพืชในเชิงเดี่ยว (monoculture) ซึ่งเป็นการปลูกพืชชนิดเดียวในพื้นที่แปลงเดียวกัน เพื่อให้ได้ผลผลิตมากๆ ซึ่งแนวคิดใหม่ได้เข้าไปแทนที่แนวคิดในการปลูกพืชแบบดั้งเดิมเพื่อยังชีพ (subsistence farming) หรือการปลูกพืชแบบผสมผสาน (integrated farming) ที่เกษตรกรไทยใช้อยู่

รัฐได้ส่งเสริมให้นำพันธุ์ข้าว กข. (high yield variety) การทำนา ๒ ครั้งด้วยระบบชลประทานและการปลูกพืชเศรษฐกิจโดยผ่านกลไกการส่งเสริมการเกษตรจากเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ได้รับการบ่มเพาะจากสถาบันการศึกษาในเรื่องวิชาการเกษตรแผนใหม่ ในระดับมากกว่าวิทยาลัยและสถาบันการเกษตร ซึ่งเป็นสถาบันการศึกษาชั้นสูงได้บรรจุเนื้อหาการศึกษาเกษตรแผนใหม่เพื่อผลิตบุคลากรทางการส่งเสริมเกษตรไปนำการเปลี่ยนแปลงในชนบท รวมทั้งเผยแพร่นวัตกรรมใหม่ให้กับชาวชนบท ซึ่ง อภิชัย พันธเสน (๒๕๔๑) ได้ตั้งข้อสังเกตว่ารัฐบาลได้เน้นการป้องกันคอมมิวนิสต์ จึงอาศัยการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร ประกอบกับแนวคิดของการพัฒนาประเทศตามแนวทางตะวันตก ทำให้มีแนวคิดในการยกระดับผลผลิตเพื่อขายและส่งออกมากขึ้น ประชาชนจะได้มีรายได้ดีขึ้น ซึ่งรัฐมองว่าการสร้างงานและการหารายได้ให้ประชาชนคือ แนวทางในการแก้ไขปัญหา ซึ่งการพัฒนาตามแผนพัฒนาทั้ง ๓ แผนนี้ ได้ส่งผลให้มีการแพร่กระจายเทคโนโลยี (diffusion of technology) และแพร่กระจายวัฒนธรรมตะวันตก (westernization) รวมทั้งความทันสมัยแบบตะวันตก (modernization) อย่างกว้างขวาง (อมรา พงศาพิชญ์, ๒๕๔๒) สำหรับด้านการเกษตรได้มี ทิศทางของการเปลี่ยนแปลง ซึ่ง ธันวา จิตต์สงวน และคณะ (๒๕๔๓) ได้สรุปไว้ดังนี้

แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับที่ ๑ ในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๐๔-๒๕๐๙ เน้นส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการขยายตัวในภาคการเกษตรด้วยการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน เช่น การสร้าง เขื่อน ฝาย เก็บน้ำ การสร้างทางการสนับสนุนเงินทุนด้วยการตั้งธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ การให้มีเจ้าหน้าที่เกษตรประจำตำบล การสนับสนุนทางวิชาการและเทคโนโลยีต่างๆ ซึ่งทั้งหมดล้วนมุ่งขยายการผลิตต่อไร่เพื่อตอบสนองตลาดโลก แต่การขยายตัวของผลผลิตดังกล่าวโดยเฉพาะผลผลิตข้าวส่วนใหญ่มักเป็นผลมาจากการขยายพื้นที่เพาะปลูก ทำให้ผลกระทบทำให้พื้นที่ป่าไม้ของประเทศลดลงอีกด้วย

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๒ ในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๑๐-๒๕๑๔ ได้มีการดำเนินการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานทางการเกษตรต่อจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑ แต่ผลผลิตต่อไร่ กลับลดลงจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑ เนื่องจากมีการขยายพื้นที่เพาะปลูกเหมือนกับการผลิตในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑ อย่างไรก็ตามในช่วงนี้การไหลเข้ามาของเทคโนโลยีทางการเกษตรอันเป็นผลจากการปฏิวัติเขียวอย่างมากมาย เช่น พันธุ์พืชใหม่ๆ ปุ๋ยเคมีและยาฆ่าแมลง เป็นต้น เพื่อทำการผลิตพืชต่างๆ เป็นพืชเศรษฐกิจสำหรับเป็นวัตถุดิบในการแปรรูปอาหารสัตว์หรือเพื่อการส่งออกเป็นหลัก

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๓ ในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๑๕-๒๕๑๙ ได้มีการปรับทิศทางการพัฒนาการเกษตรโดยเน้นการเร่งรัดการผลิต ปรับปรุงคุณภาพผลผลิตพืชเพื่อการส่งออกและมากขึ้น โดยเฉพาะพืชไร่ อ้อย ข้าวโพด และมันสำปะหลัง นอกเหนือจากการผลิตข้าวและพืชหลักดั้งเดิมเพียงไม่กี่ชนิด ถึงแม้ว่าผลการดำเนินงานพัฒนาในช่วงระยะของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๓ มีอัตราการขยายตัวประมาณร้อยละ ๔ แต่ในปริมาณรวมและในสัดส่วนผลิตภัณฑ์ประชาชาติรวมการเกษตรถือว่ามิพบาทสำคัญ

อย่างมาก นับว่าเป็นยุคทองแห่งการขยายตัวของภาคเกษตรเชิงเดี่ยวในประเทศไทย ซึ่งจะเห็นได้ว่า กรอบคิดในการพัฒนาอยู่ภายใต้กระบวนทัศน์เดียวกัน คือ การมุ่งขยายความสามารถ ในการผลิตและการเพิ่มรายได้จากการขยายผลผลิตจากพืชเชิงเดี่ยว โดยรัฐยังมุ่งเน้นการส่งออกเป็นเป้าหมายสำคัญในการพัฒนาประเทศ ช่วงนี้เป็นช่วงเวลาที่ภาคเกษตรไทยได้รับอิทธิพลมาจากการปฏิวัติเขียวอย่างเต็มที่ การขยายตัวเพิ่มขึ้นของการผลิตดำเนินไปในทิศทางแห่งการพัฒนาการเกษตรกระแสหลักที่เน้นการขยายตัวของผลผลิตเพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดมีการบุกเบิกพื้นที่ป่าธรรมชาติเพื่อใช้ประโยชน์พื้นที่ทำการเกษตร ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและการเกิดโรคแมลงระบาดติดตามมา

๓.๔.๒ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๔-๖

การดำเนินงานในการกระจายบริการสังคมในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๔ ได้เปลี่ยนจากเดิมซึ่งเป็นการบริการเพื่อบรรเทาทุกข์สู่การกระจายบริการสังคมทางการศึกษา การสาธารณสุขและโภชนาการ และลดอัตราเพิ่มประชากรในส่วนของพัฒนา ซึ่งในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๕ และ ๖ รัฐได้รับอิทธิพลจากกระแสสากลในเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา รวมทั้งการก่อตัวขององค์กรพัฒนาเอกชนที่ได้เสนอแนวคิดในการพัฒนา รวมทั้งผ่านประสบการณ์การทำงานในพื้นที่ต่างๆ และปรากฏผลงานในเชิงคุณภาพมากขึ้น ในส่วนขององค์กรรัฐโดยเฉพาะกลุ่มข้าราชการที่มีแนวคิดก้าวหน้าได้ผลักดันให้แสวงหาความร่วมมือจากองค์กรพัฒนาเอกชน ซึ่งองค์กรพัฒนาเอกชนได้ชี้ให้เห็นภัยของการครอบงำจากมหาอำนาจ ในวงการธุรกิจและระบบเศรษฐกิจ รวมทั้งการขยายตัวของบริษัทข้ามชาติ (multinational corporation) และการพึ่งพาทางการผลิตและบริโภคตามทฤษฎีพึ่งพา (dependency theory) ดังนั้นในการพัฒนาองค์กรพัฒนาเอกชนจึงได้เสนอแนวคิดในการพึ่งพาตนเอง (self reliance) และการมีส่วนร่วมของประชาชน (people participation) ปรากฏอยู่ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๖ จึงเห็นได้ว่าการรวมเอาแนวคิดที่แตกต่างระหว่างบุคลากรในองค์กรรัฐที่มีแนวคิดของการพัฒนากระแสหลักกับแนวคิดขององค์กรพัฒนา ซึ่งมีแนวคิดในเชิงทางเลือกเข้าด้วยกัน

ในภาคการเกษตร เนื่องจากรัฐได้ผ่านการเรียนรู้จากประสบการณ์ของการเกษตรกระแสหลัก การพัฒนาการเกษตรไทยเริ่มให้ความสำคัญกับการพัฒนาคน โดยเฉพาะการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น การมีส่วนร่วมของประชาชน รวมทั้งเปิดโอกาสให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาฯ ขณะเดียวกันเริ่มมีร่องรอยของแนวคิดการผลิตที่สอดคล้องกับการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่ง ธันวาคม ๒๕๔๓ ได้สรุปไว้ดังนี้

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๔ ในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๒๐-๒๕๒๔ จากความสำเร็จของการเกษตรเชิงเดี่ยว เกษตรกรได้บุกเบิกพื้นที่ป่าธรรมชาติเพื่อขยายพื้นที่ทำการเกษตรเพิ่มเป็นจำนวนมาก ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งโรคแมลงระบาด ในนาข้าวและพืชไร่เริ่มมีความเด่นชัดมากขึ้น จึงได้กำหนดแนวทางการพัฒนาโดยเฉพาะที่ดินเกี่ยวกับการมีกรรมสิทธิ์ในที่ดินโดยสนับสนุนการปฏิรูปที่ดิน แหล่งน้ำ ป่าไม้ ให้มีการใช้ในอัตราและลักษณะที่มีผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจต่อส่วนร่วม ตลอดจนเริ่มมีการศึกษาวิจัยด้านเทคนิคการผลิตในไร่นามากขึ้น

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ ในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๒๕-๒๕๒๙ เสนอให้มีการวางแผนและกำหนดทิศทางเพื่อพัฒนาการเกษตร โดยยังคงสนับสนุนการปรับโครงสร้างการผลิต แต่เน้นให้เพิ่มประสิทธิภาพแทนการขยายพื้นที่เพาะปลูก นอกจากนี้ยังมุ่งเน้นให้เกิดการกระจายรายได้และขยายความเจริญไปสู่ภูมิภาค แก้ปัญหาความยากจนในชนบท เนื่องจากการพัฒนาของประเทศ ในระยะที่ผ่านมาทำให้เกิดความแตกต่างระหว่างรายได้ของประชากรในภาคเกษตรและภาคการผลิตอื่นเพิ่มสูงขึ้น จากภาวะเศรษฐกิจและราคา

ผลผลิตตกต่ำ ในช่วงนี้ ทำให้เกิดการขาดทุนของการเกษตรเชิงเดี่ยวมากขึ้น เริ่มมีการคิดหารูปแบบแนวทางเลือกใหม่ ๆ ของระบบฟาร์มมากขึ้น

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๖ ในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๓๐-๒๕๓๔ ได้ดำเนินการต่อเนื่องมาจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๕ โดยเน้นการปรับโครงสร้างการผลิต เพิ่มประสิทธิภาพการผลิต สนับสนุนการใช้และการถ่ายทอดเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับพื้นที่สนับสนุนการดำเนินงานขององค์กรพัฒนาเอกชนเพื่อพัฒนาเกษตรกรรมทางเลือก เพื่อลดความเสี่ยงภัยจากการเกษตรเชิงเดี่ยว ปรับปรุงประสิทธิภาพการใช้และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติที่เสื่อมโทรมและยังเน้นการปรับปรุงระบบการบริหารงานพัฒนาการเกษตรอีกด้วย

๓.๔.๓ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๗ และ ๘

ประเทศไทยได้มีอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง แต่มีสภาวะการณ์ทางการเมืองที่สะท้อนให้เห็นว่าการพัฒนาทางการเมืองไทยล้าหลังกว่าความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจมาก เช่น การก่อรัฐประหารของ รสช. ในปี พ.ศ. ๒๕๓๔ และเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ ในปี พ.ศ. ๒๕๓๕ และในขณะเดียวกันที่ประเทศไทยมีอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจสูงสุดติดอันดับโลก แต่ปัญหาที่เป็นผลพวงของการศึกษาเริ่มปรากฏเป็นปัญหาสังคมชัดขึ้น เช่น ปัญหาการโยกย้ายแรงงานจากภาคเกษตรกรรมสู่เมืองหลวง ภาวะหนี้สินของเกษตรกร ปัญหาการใช้แรงงานเด็ก โสเภณี ยาเสพติด หรือแม้แต่ปัญหาการซื้อเสียงในภาวะที่มีการเลือกตั้ง ดังนั้นเป้าหมายหลักของแผนพัฒนาฉบับที่ ๗ จึงจำกัดขอบเขตเพียง ๑) การรักษาอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ ๒) การกระจายรายได้และกระจายการพัฒนาสู่ภูมิภาคให้กว้างขวาง ๓) เร่งพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ คุณภาพชีวิต สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๓๔) ซึ่งการกำหนดเป้าหมายของการพัฒนาให้แคบเข้า เพื่อหวังการพัฒนาในเชิงคุณภาพมากกว่าเชิงปริมาณและเป็นการเตรียมพื้นฐานการก้าวสู่สังคมประชา (civil society) ซึ่งเป็นหัวใจของการพัฒนาทั้ง ๒ แผน

ในช่วงของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๗ (พ.ศ. ๒๕๓๔-๒๕๓๙) มีบรรยากาศของการเรียกร้องประชาธิปไตยและการมีส่วนร่วมเกิดขึ้น ทำให้เกิดการเรียกร้องให้องค์กรสังคมประชาและประชาชนมีส่วนร่วมร่างแผนพัฒนา ซึ่งองค์กรพัฒนาเอกชนได้มีบทบาทในการกำหนดนโยบายอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมรวมทั้งเมื่อเข้าสู่แผนพัฒนา ฉบับที่ ๘ นับเป็นการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ในการพัฒนาที่เป็นรูปธรรมที่แจ่มชัดที่สุด และในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๗ รัฐได้วางแนวทางในการรักษาอัตราการขยายตัวของภาคเกษตรให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม ยกระดับรายได้ของครัวเรือนเกษตรให้สูงขึ้น คุ้มครองและสนับสนุนให้เกษตรกรได้รับความเป็นธรรมในระบบการผลิตและการค้าผลผลิตการเกษตร มีการส่งเสริมให้มีการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติใน ไร่่น้อย่างถูกต้องในรูปเกษตรยั่งยืน ทั้งในแง่ทฤษฎีและการทดลองในระดับฟาร์มส่วนมากผ่านทางหน่วยงานของรัฐ

สำหรับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๘ (พ.ศ. ๒๕๔๐-๒๕๔๔) ได้ปรับกระบวนการพัฒนาโดยใช้คนเป็นศูนย์กลางด้วยเล็งเห็นปัญหาว่า แม้เศรษฐกิจในขณะนั้นอยู่ในระดับดี แต่สังคมมีปัญหาและการพัฒนาไม่ยั่งยืน กระบวนการร่างแผนมีทั้งส่วนที่ร่วมกันแสดงความคิดเห็นก่อนลงมือทำการจัดประชาพิจารณ์เชิญชวนประชาชนจากทุกสาขาอาชีพมาร่วมร่างแผนและการที่องค์กรสังคมประชาจัดประชุมเสนอแผนฉบับร่างในภูมิภาคต่างๆ ทั่วประเทศก่อนที่แผนร่างสุดท้ายจะได้รับการตีพิมพ์ ซึ่งเป็นส่วนของการพัฒนาสังคมโดยประชาชนมีส่วนร่วม แม้เป้าหมายอาจแตกต่างกันตามความต้องการของท้องถิ่น แต่สอดคล้องกับแนวคิดเรื่องการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น แต่อย่างไรก็ตามเนื่องจากการบริหารภาครัฐขาดความยืดหยุ่นไม่สามารถปรับตัวได้ทันกับการเปลี่ยนแปลงจึงทำให้การแปลงแผนสู่ภาคปฏิบัติเป็นไปได้ช้า

แต่อย่างไรก็ตามในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติรัฐได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการพัฒนา และส่งเสริมการเกษตรแบบยั่งยืนอย่างจริงจังมากขึ้น โดยระบุเป้าหมายพื้นที่ที่จะปรับโครงสร้างการเกษตรแบบ ยั่งยืนในรูปแบบต่างๆ คือ วนเกษตร เกษตรธรรมชาติ เกษตรอินทรีย์ เกษตรผสมผสาน และเกษตรทฤษฎีใหม่ ไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๒๐ ของพื้นที่การเกษตร รวมทั้งประเทศหรือประมาณ ๒๕ ล้านไร่ รวมทั้งเป็นการสร้างโอกาสทางเลือก ให้เกษตรกรที่ยากจนจำนวน ๘ ล้านคน ในการประกอบอาชีพการเกษตรให้มีรายได้เพียงพอและมีทางเลือกในการ ดำรงชีวิตอยู่ในชนบทได้อย่างมั่นคงในภาวะวิกฤติเศรษฐกิจของประเทศ โดยการร่วมประสานระหว่างภาครัฐ เอกชน และเกษตรกรเพื่อให้การเกษตรกรรมเป็นทางออกหนึ่งของสังคมภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

๓.๔.๔ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๙

รัฐได้ระดมความคิดเห็นจากประชาชนทั่วประเทศ ซึ่งได้ร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์ร่วมของ สังคมไทยเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและสร้างคุณค่าที่ดีในสังคมไทย โดยมุ่งพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมที่ เข้มแข็งและมีคุณภาพ โดยกำหนดวัตถุประสงค์หลัก คือ การปรับโครงสร้างการพัฒนาประเทศให้เข้าสู่คุณภาพ โดยเปลี่ยนกระบวนการพัฒนาประเทศที่มุ่งเน้นการพัฒนาในเชิงปริมาณสู่การพัฒนาในเชิงคุณภาพควบคู่ไปกับการ สร้างความเป็นธรรมในสังคมและความสามารถก้าวทันโลกที่จะอำนวยความสะดวกต่อคนส่วนใหญ่ของประเทศ แนวคิดในการพัฒนาในแผนพัฒนา ฉบับที่ ๙ จึงเปลี่ยนจากเดิมที่มุ่งสร้างความร่ำรวยด้วยการเติบโตทางเศรษฐกิจ เป็นหลักไปสู่การพัฒนาประเทศที่มีรากฐานเข้มแข็งมีการกระจายผลประโยชน์ได้อย่างทั่วถึงเพื่อแก้ปัญหาความ ยากจน และกระจายรายได้ รวมทั้งเพิ่มขีดความสามารถและโอกาสในการพึ่งตนเอง พร้อมทั้งยกระดับรายได้ และคุณภาพชีวิตของคนส่วนใหญ่ของประเทศ อันจะทำให้เกิดการพัฒนาที่คนเป็นศูนย์กลางอย่างแท้จริง ซึ่งการ พัฒนาจะบรรลุเป้าหมายได้เพียงไร ขึ้นอยู่กับรัฐจะปรับโครงสร้างการปฏิบัติงานให้สามารถตอบสนองต่อความ ต้องการได้เพียงไร รวมทั้งสามารถแสวงหาความร่วมมือจากองค์กรอื่นและประชาชนได้มากเพียงไร

ส่วนในภาคการเกษตร องค์กรพัฒนาเอกชนได้มีบทบาทเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ และพยายามนำ แนวคิดการพัฒนาการเกษตรด้วยแนวทางที่ยั่งยืนแปรไปสู่ระบบการปฏิบัติ เนื่องจากพบว่าองค์กรของรัฐมี ข้อจำกัดในการแปรแนวคิดไปสู่การปฏิบัติด้วยสาเหตุความไม่ชัดเจนในแนวคิดและวิธีปฏิบัติตามแนวเกษตร ยั่งยืนที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของประชาชนและภูมิปัญญาท้องถิ่น ดังนั้นในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติจึงเป็นเรื่องของการพยายามทำแนวคิดให้เป็นรูปธรรม ขณะเดียวกันในภาครัฐได้มีการปรับ แนวคิดในการพัฒนาครั้งใหญ่ โดยมุ่งการผลิตที่สอดคล้องกับการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม มีการวิจัยและพัฒนาตามแนวทางด้านการเกษตรยั่งยืนมากขึ้น เพื่อเป็นทางเลือกที่ลดความเสี่ยง ภัยในการผลิตแก่เกษตรกรทั้งยังเปิดโอกาสในการมีส่วนร่วมเรียนรู้ขององค์กรพัฒนาเอกชนและเกษตรกรซึ่ง นับว่าเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้การพัฒนาการเกษตรยั่งยืนในรูปแบบเครือข่ายต่างๆ มีความเข้มแข็งและเกิดการ ส่งเสริมแพร่หลายมากขึ้น แต่ในอีกด้านหนึ่งที่การพัฒนาการเกษตรยั่งยืนมีการขยายตัวทั้งแนวคิดและแนว ปฏิบัติในภาครัฐยังคงให้การสนับสนุนการเกษตรกระแสหลักที่มุ่งเน้นการส่งออกอยู่อย่างไม่เปลี่ยนแปลง

๓.๔.๕ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๐

แผนพัฒนาฉบับที่ ๑๐ เน้นการพัฒนาให้ “สังคมมีความสุขอย่างยั่งยืน” ภายใต้ยุทธศาสตร์สู่ ความพอเพียง ประกอบด้วยยุทธศาสตร์ ๕ ด้าน คือ คน ชุมชน โครงสร้างเศรษฐกิจการจัดการทรัพยากรและ การสร้างธรรมาภิบาล ดังนี้

๑. การพัฒนาคุณภาพคนและสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ เป็นยุทธศาสตร์ ที่เน้นการพัฒนาคน ทั้งในมิติของจริยธรรมและมิติของความรู้มุ่งสู่ “สังคมที่มีความสุขยั่งยืน” โดยนำแนวทาง

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติ ทั้งเร่งการปฏิรูปการศึกษา ขยายรูปแบบการเรียนการสอนที่มุ่งการ “เรียนให้รู้” การพัฒนาหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงควบคู่กับการพัฒนาด้านจิตใจ เพื่อให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงสู่สังคมฐานความรู้และเพิ่มขีดความสามารถของประเทศ

๒. การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมเป็นรากฐานที่มั่นคงของประเทศในฐานการใช้งบประมาณ การใช้ทรัพยากรเพื่อการแก้ไขปัญหาของชุมชน กระบวนการจัดทำแผนชุมชนในการสร้างความสมดุลระหว่างหนี้สินและรายได้ของชุมชน การดูแลทรัพยากรธรรมชาติในหมู่บ้านและบริหารจัดการ

๓. การปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจให้สมดุลและยั่งยืน จากปัญหาในด้านเศรษฐกิจกับโครงสร้างการผลิตและการบริการยังไม่สมดุล จึงต้องมีการปรับโครงสร้างด้านเศรษฐกิจเน้นการผลิตที่เป็นเชิงมูลค่าเพิ่ม เริ่มกระจายความเสี่ยงการผลิตจากการผลิตในเชิงอุตสาหกรรมอย่างเดียวยาวสู่ภาคบริการและเน้นจุดแข็งในด้านการเกษตร เข้าสู่อุตสาหกรรมการเกษตร สร้างความมั่นคงของอาหารในระดับชุมชนเน้นการออมเพื่อเป็นฐานในการลงทุน ในอนาคต เน้นยุทธศาสตร์เรื่องพลังงานที่จะสามารถพึ่งพาตนเองได้ในระยะยาว

๔. การพัฒนาบนพื้นฐานความหลากหลายทางชีวภาพและการสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมได้วางแนวทางการพัฒนาภายใต้ยุทธศาสตร์ ๔ แนวทาง คือ ๑) การรักษาฐานทรัพยากรและความสมดุลของระบบนิเวศน์ เพื่อความยั่งยืนของฐานการผลิตการดำรงชีวิตและพึ่งตนเองของสังคมชุมชน ๒) การสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตและการพัฒนาที่ยั่งยืน ๓) การพัฒนาคุณค่าความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่น ๔) การบริหารจัดการองค์ความรู้เพื่อสร้างพื้นฐานของการพัฒนา โดยอาศัยพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น ร่วมกับเทคโนโลยีที่นำไปสู่การยกระดับความสามารถการจัดการทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมให้เกิดความสมดุลและยั่งยืน

๕. การเสริมสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการประเทศสู่ความยั่งยืน การปรับระบบบริหารจัดการภาครัฐให้สอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาลมากขึ้น ปรับโครงสร้างกลไกและกระจายการจัดสรรทรัพยากรภาครัฐไปสู่ภูมิภาคท้องถิ่นและชุมชน กระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถรับผิดชอบจัดบริการสาธารณะตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่และสร้างความเจริญทางเศรษฐกิจสังคมแก่ท้องถิ่นและชุมชน ได้อย่างแท้จริง ส่งเสริมความเข้มแข็งของภาคประชาชนให้เข้าร่วมในการบริหารจัดการประเทศ ไม่ว่าจะเป็นการร่วมมือระหว่างภาคราชการ บ้าน วัด โรงเรียนและสื่อในการปลูกฝังจิตสำนึกในเรื่องธรรมาภิบาล ส่งเสริมภาคธุรกิจเอกชนให้เกิด ความเข้มแข็งสุจริตและมีธรรมาภิบาลเพิ่มขึ้น

การเปลี่ยนแปลงของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ ที่แตกต่างจากแผนพัฒนาฉบับอื่นอย่างเห็นได้ชัด คือความสุขไม่ได้อยู่ที่ “เงิน” แม้ว่าจะใช้ปัญหาเศรษฐกิจเป็นปัญหาชี้หน้า แต่หลักการของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นหลักของการทำแผนไปสู่ความสมดุลและสร้างภูมิคุ้มกันจากผลกระทบของโลกาภิวัตน์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ การสร้างโอกาสในการเข้าสู่ความรู้และการส่งเสริมจริยธรรม ความสามัคคี ความซื่อสัตย์ สุจริตและความเพียร เป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนหลักการของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐

๓.๔.๖ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑

แผนพัฒนาฯ ๑๑ ใช้แนวคิดที่ต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๘ - ๑๐ โดยยังคงยึดหลัก “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” ที่ให้ “คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา” และ “สร้างสมดุลการพัฒนา” ในทุกมิติ เน้นการสร้างภูมิคุ้มกันประเทศเพื่อให้ประเทศไทยสามารถรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงจากภายนอกและภายในได้อย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนาประเทศให้อยู่บนฐานความรู้และเทคโนโลยีที่ทันสมัย มุ่งใช้ความรู้ในตัวคน ความรู้ทางเทคโนโลยี และความรู้ในวิทยาการต่างๆ เป็นปัจจัยหลักของการพัฒนาประเทศ

โดยมีวิสัยทัศน์ประเทศไทยในระยะ ๕ ปีข้างหน้า คือ “สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขด้วยความเสมอภาคเป็นธรรม และมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง” ประกอบด้วย ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ ๖ ประการ คือ

๑. ยุทธศาสตร์การสร้างความเป็นธรรมในสังคม
๒. ยุทธศาสตร์การพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน
๓. ยุทธศาสตร์ความเข้มแข็งภาคเกษตร ความมั่นคงของอาหารและพลังงาน
๔. ยุทธศาสตร์การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจ สู่การเติบโตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน
๕. ยุทธศาสตร์การสร้างเชื่อมโยงกับประเทศในภูมิภาค เพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม
๖. ยุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

จุดเด่นของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ คือ เริ่มจากการวิเคราะห์หา "จุดอ่อนของประเทศ" หรือปัจจัยเสี่ยงสำคัญของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ ในอีก ๕ ปีข้างหน้า ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กลั่นกรองออกมาได้ ๕ ข้อ คือ

๑. ความอ่อนแอของการบริหารภาครัฐ
๒. โครงสร้างเศรษฐกิจไทยอ่อนแอ เพราะพึ่งการส่งออกมากเกินไป
๓. โครงสร้างประชากรอ่อนแอไม่สมดุล แนวโน้มจะเป็นสังคมผู้สูงอายุมากขึ้น
๔. ค่านิยมและวัฒนธรรมไทยอ่อนแอ อันเป็นผลจากวัฒนธรรมใหม่ ๆ จากต่างประเทศไหลเข้า
๕. ทุนทรัพยากรและธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมอ่อนแอ เกิดการเปลี่ยนแปลงในฐานทรัพยากรธรรมชาติ

จาก ๕ ปัจจัยเสี่ยงที่เป็นจุดอ่อนของประเทศ จึงเป็นโจทย์ที่ตั้งขึ้นเพื่อจัดทำยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ เพื่อ "ปิดจุดอ่อน" หรือ "ปิดความเสี่ยง" ของประเทศในอีก ๕ ปีข้างหน้า ด้วยการยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และวิสัยทัศน์ประเทศไทยในอีก ๒๐ ปีข้างหน้า ปี ๒๕๗๐ คือ "คนไทยภาคภูมิใจในความเป็นไทย เป็นมิตรไมตรีบนวิถีชีวิตแห่งความพอเพียง ยึดมั่นในวัฒนธรรมประชาธิปไตย และหลักธรรมาภิบาล การบริการสาธารณะขั้นพื้นฐานที่ทั่วถึง มีคุณภาพ สังคมมีความปลอดภัยและมั่นคง อยู่ในสภาวะแวดล้อมที่ดี เกื้อกูลและเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน ระบบการผลิตเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีความมั่นคงด้านอาหารและพลังงาน อยู่บนฐานทางเศรษฐกิจที่พึ่งตนเองและแข่งขันได้ในเวทีโลก สามารถอยู่ในประชาคมภูมิภาคและโลกได้อย่างมีศักดิ์ศรี"

นอกจากนี้ "ภูมิคุ้มกัน" ที่จำเป็นต่อประเทศ เพื่อปิดจุดอ่อนประเทศไทยที่สำคัญอีก ๖ ประการ คือ

๑. ยึดระบอบการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
๒. ยึดภาคการเกษตรเป็นพื้นฐานรายได้หลักและความมั่นคงด้านอาหารของสังคมชนบทโดยเน้นใช้เกษตรทฤษฎีใหม่มาเป็นแนวทาง
๓. ยึดการพัฒนาชนบทบนฐานความรู้และเทคโนโลยีที่ทันสมัย
๔. ยึดค่านิยมที่ดีและวัฒนธรรมไทยที่รู้จัก เอื้อเฟื้อ เสียสละ ซื่อสัตย์สุจริต เห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน
๕. ยึดชุมชนเป็นฐานที่มีความสามารถในการบริหารจัดการ มีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบท
๖. ยึดความเป็นเอกราช ความเป็นกลางในเวทีโลก และความเป็นพันธมิตรในเวทีอาเซียน เพราะความเชื่อมั่นระหว่างประเทศยังมีความสำคัญ

โดยมีแนวทางเกี่ยวกับศิลปและวัฒนธรรม ได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ ๒ การพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน ข้อ ๒.๒ การพัฒนาคุณภาพคนไทยให้มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง มุ่งพัฒนาคุณภาพคนไทยทุกช่วงวัย สอดแทรกการพัฒนาคนด้วยกระบวนการเรียนรู้ที่เสริมสร้างวัฒนธรรมการเกื้อกูล พัฒนา

ทักษะให้คนมีการเรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิต ต่อยอดสู่การสร้างนวัตกรรมที่เกิดจากการฝึกฝนเป็น**ความคิดสร้างสรรค์** ปลุกฝังการพร้อมรับฟังความคิดเห็นจากผู้อื่น และจิตใจที่มีคุณธรรม ซื่อสัตย์ มีระเบียบวินัย พัฒนาคนด้วยการเรียนรู้ในศาสตร์วิทยาการให้สามารถประกอบอาชีพได้อย่างหลากหลาย สอดคล้องกับแนวโน้มการจ้างงานและเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน สร้างจิตสำนึกให้คนไทยมีความรับผิดชอบต่อสังคม เคารพกฎหมาย หลักสิทธิมนุษยชน สร้างค่านิยมการผลิตและบริการที่รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม เรียนรู้การรองรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากสภาพภูมิอากาศและภัยพิบัติ **ข้อ ๒.๔ การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต** มุ่งสร้างกระแสสังคมให้การเรียนรู้เป็นหน้าที่ของคนไทยทุกคน มีนิสัยใฝ่รู้ รักการอ่านตั้งแต่วัยเด็ก และส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันของคนต่างวัย ควบคู่กับการส่งเสริมให้องค์กร กลุ่มบุคคล ชุมชน ประชาชน และสื่อทุกประเภทเป็นแหล่งเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ สื่อสารด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย รวมถึงส่งเสริมการศึกษาทางเลือกที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและสนับสนุนปัจจัยที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต และ**ข้อ ๒.๕ การเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันทางสังคม** เป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งและพัฒนาบทบาทของสถาบันหลักทางสังคมให้เอื้อต่อการพัฒนาคน สร้างค่านิยมให้คนไทยภูมิใจในวัฒนธรรมไทยและยอมรับความแตกต่างของความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่ลดปัญหาความขัดแย้งทางความคิดและสร้างความเป็นเอกภาพในสังคม สร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวัฒนธรรมร่วมกับประชาคมโลก โดยเฉพาะประชาคมอาเซียนให้เกิดการไหลเวียนทางวัฒนธรรมในรูปแบบการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ส่งเสริมความเข้าใจระหว่างประชาชนในการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลข่าวสาร

๓.๔.๗ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔) มีเป้าหมายหลักเพื่อให้ได้คนไทยที่มีคุณลักษณะเป็นคนไทยที่สมบูรณ์ มีวินัย มีทัศนคติและพฤติกรรมตามบรรทัดฐานที่ดีของสังคม มีความเป็นพลเมืองตื่นรู้มีความสามารถในการปรับตัวได้อย่างรู้เท่าทันสถานการณ์ มีความรับผิดชอบต่อและทำประโยชน์ต่อส่วนรวมมีสุขภาพกายและใจที่ดี มีความเจริญงอกงามทางจิตวิญญาณ มีวิถีชีวิตที่พอเพียง มีความเป็นไทย ทั้งนี้ศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยมีความเกี่ยวข้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ ใน ๒ ประเด็นยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย **ยุทธศาสตร์ที่ ๑ การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์** โดยมีความเกี่ยวข้องกับเป้าหมายตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ ได้แก่ เป้าหมายที่ ๑ “คนไทยส่วนใหญ่มีทัศนคติและพฤติกรรมตามบรรทัดฐานที่ดีของสังคม” และเป้าหมายที่ ๕ “สถาบันทางสังคมมีความเข้มแข็งและมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศเพิ่มขึ้นโดยเฉพาะสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา ชุมชน สื่อมวลชนและภาคเอกชน” ซึ่งกระทรวงวัฒนธรรมจะดำเนินการเพื่อสนองเป้าหมายดังกล่าวโดยการปลุกฝังคุณธรรมจริยธรรม อนุรักษ์ และสร้างค่านิยมความเป็นไทยที่ดีงาม การสืบสาน สร้างสรรค์มรดก ศิลปะ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทย รวมทั้งการดำเนินการเพื่อประชาชนกลุ่มเป้าหมายนำหลักธรรมทางศาสนา เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต และ**ยุทธศาสตร์ที่ ๓ การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและแข่งขันได้อย่างยั่งยืน** โดยมีความเกี่ยวข้องกับ เป้าหมายตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ ได้แก่ เป้าหมายที่ ๔ ประเทศไทยมีรายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น ไม่ต่ำกว่า ๓ ล้านล้านบาท และอันดับความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยว (The Travel & Tourism Competitive Index : TTCI) โดยศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยสามารถสนองเป้าหมายดังกล่าวผ่านการเน้นการสร้างคุณค่าเชิงสังคม และมูลค่าเชิงเศรษฐกิจของศิลปะและวัฒนธรรม ในการวางแผนยุทธศาสตร์การส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย การส่งเสริมสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจกระแสใหม่ อาทิ เศรษฐกิจดิจิทัล เศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม อันจะนำไปสู่การส่งเสริมและสนับสนุนธุรกิจบริการที่มีศักยภาพ เสริมสร้างผู้ประกอบการให้สามารถแข่งขันได้ในบริบทการเปลี่ยนแปลงของโลกที่เกิดขึ้นอย่างเป็น

พลวัต ศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยสามารถช่วยยกระดับมาตรฐานสินค้าพื้นถิ่นในแต่ละพื้นที่ให้ก้าวไปสู่การเป็นสินค้านวัตกรรมเพิ่มมูลค่า ขยายตลาดและสร้างโอกาสทางธุรกิจ นอกจากนี้ด้านเศรษฐกิจแล้วศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยยังเป็นศูนย์รวมของวัฒนธรรมที่มีลักษณะของการเติบโตอย่างต่อเนื่อง ได้รับอิทธิพลจากปัจจัยต่าง ๆ และถือเป็นหนึ่งในวัฒนธรรมที่มีการเคลื่อนไหวทั้งภายในและภายนอกประเทศผ่านสังคมยุคดิจิทัล ศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยจึงต้องสร้างความเข้มแข็งภายในประเทศเพื่อสร้างค่านิยม ทศนคติ และพฤติกรรมในการดำเนินชีวิต

๓.๕ แผนแม่บทวัฒนธรรมแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๙)

แผนแม่บทวัฒนธรรมแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๙) เป็นแผนยุทธศาสตร์ที่จัดทำขึ้นเพื่อ เป็นกรอบทิศทางการพัฒนางานศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม โดยมีเป้าหมายสำคัญ คือ พัฒนา สังคมไทยให้เป็นสังคมที่มีความเข้มแข็ง และมั่นคงทางวัฒนธรรม คนไทยมีความภาคภูมิใจในความ เป็นไทย มีความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันท่ามกลางความหลากหลายทางวัฒนธรรม (unity in diversity) มีความรู้ คู่คุณธรรม สามารถดำรงภูมิปัญญาของสังคมไทย ตลอดจนสามารถปรับเปลี่ยน วิถีชีวิตได้อย่างเหมาะสม และเท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลกปัจจุบันและอนาคต ซึ่งแสดงถึงการมีภูมิคุ้มกัน และสามารถดำรงตนได้อย่างมีเหตุ มีผล พอประมาณ ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อันจะนำไปสู่การพัฒนาประเทศให้เกิดความสมดุล มั่นคง และยั่งยืนสืบไป

โดยพันธกิจ ยุทธศาสตร์ และกลยุทธ์ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย คือ “พันธกิจที่ ๕ สร้างคุณค่าทางสังคม และส่งเสริมมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจด้วยทุนทางวัฒนธรรม”

ประกอบด้วย ๑ ยุทธศาสตร์ ๒ กลยุทธ์ ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ ๖ นำทุนทางวัฒนธรรมสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ และคุณค่าทางสังคม

เป้าหมาย

ทุนทางวัฒนธรรมมีบทบาทสำคัญในการสร้างเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจและคุณค่าทางสังคมด้วยพลังของความร่วมมือจากทุกภาคส่วน

กลยุทธ์ที่ ๑ ส่งเสริม และพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

วัตถุประสงค์

๑. ยกระดับคุณภาพมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
๒. พัฒนาคุณภาพการผลิตผลิตภัณฑ์การบริการ และอุตสาหกรรมทางวัฒนธรรมให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคโดยดำรงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของภูมิปัญญาระดับท้องถิ่น และระดับชาติ
๓. ส่งเสริมการเติบโตของเศรษฐกิจชุมชนให้ขยายสู่ระดับภาค ระดับชาติ และระดับสากล

กลยุทธ์ที่ ๒ พัฒนาระบบบริหารจัดการทุนทางวัฒนธรรมของภาคีเครือข่าย

วัตถุประสงค์

๑. พัฒนาระบบการบริหารจัดการเพื่อนำทุนทางวัฒนธรรมไปสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจและสังคม
๒. พัฒนาระบบฐานข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

๓.๖ แนวคิด Thailand ๔.๐

ประเทศไทย ๔.๐ เป็นนโยบายสำคัญของรัฐบาลที่ต้องการปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจไปสู่เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม สร้างความเข้มแข็งจากภายใน เชื่อมเศรษฐกิจไทยสู่โลกด้วยความสมดุล สร้างคนไทยให้เป็น “มนุษย์ที่สมบูรณ์” ทั้งด้านพุทธิศึกษา ศิลปะศึกษา พลศึกษาและจริยศึกษา สร้างสังคมไทยเป็น “สังคมที่เกื้อกูลและแบ่งปัน” โดยน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาใช้ในการดำเนินชีวิต และผนึกกำลังสานพลังประชารัฐ เน้นการพึ่งพาตนเอง พึ่งพากันเอง และรวมกันเป็นกลุ่มอย่างมีพลัง โดยการเติมเต็มด้วยวิทยาการ ความคิดสร้างสรรค์ นวัตกรรม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการวิจัยและพัฒนา ต่อยอด ความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบ ๕ กลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมาย ประกอบด้วย ๑) กลุ่มอุตสาหกรรมอาหารเกษตรและไบโอเทคโนโลยี ๒) กลุ่มอุตสาหกรรมเพื่อสุขภาพ ๓) กลุ่มอุตสาหกรรมอุปกรณ์อัจฉริยะ และหุ่นยนต์เพื่ออุตสาหกรรม ๔) กลุ่มอุตสาหกรรมดิจิทัล ระบบการสื่อสารและเทคโนโลยีสมัยใหม่ และ ๕) กลุ่มอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ วัฒนธรรม และบริการที่มีมูลค่าสูง โดยศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยมีส่วนเกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนสู่ประเทศไทย ๔.๐ คือ การส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ วัฒนธรรม และบริการที่มีมูลค่าสูง โดยเริ่มจากสินค้าและบริการทางวัฒนธรรมที่มีศักยภาพ ๕ F คือ ๑) อาหาร (Food) ๒) ภาพยนตร์และวีดิทัศน์ (Film) ๓) การออกแบบและแฟชั่น (Fashion) ๔) มวยไทย (Fighting) และศิลปะการป้องกันตัวแบบไทย และ ๕) เทศกาล ประเพณี (Festival) โดยการดำเนินงาน ดังกล่าวจะต้องมีการบูรณาการและร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ตามแนวนโยบายพลังประชารัฐ เพื่อพัฒนาสินค้าและบริการดังกล่าว ให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดและลูกค้า เชื่อมโยงความร่วมมือทั้งภายในและภายนอกประเทศ เช่น ประเทศเพื่อนบ้าน กลุ่มสมาชิกอาเซียน ฯลฯ ซึ่งจำเป็นต้องดำเนินการตามกรอบทิศทาง การขับเคลื่อนงานวัฒนธรรมตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔)

๓.๗ พระราชบัญญัติส่งเสริมศิลปะร่วมสมัย พ.ศ. ๒๕๕๑

ศิลปะร่วมสมัยมีส่วนในการสร้างสรรค์ และคงไว้ซึ่งวัฒนธรรมของชาติให้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และเป็นการพัฒนาและเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของประชาชนให้มีคุณธรรม สร้างความสามัคคี และมีความสุขทางจิตใจโดยทางตรงหรือทางอ้อมประกอบกับศิลปะร่วมสมัยเป็นทุนและพลังในการช่วยขับเคลื่อนเศรษฐกิจของชาติให้ดีขึ้น ดังนั้น สมควรส่งเสริมศิลปะร่วมสมัยโดยสนับสนุนการสร้างองค์ความรู้ ปลูกจิตสำนึก ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐและภาคเอกชนเพื่อสนับสนุนผู้สร้างสรรค์งานศิลปะร่วมสมัย ซึ่งตรงตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติส่งเสริมศิลปะร่วมสมัย พ.ศ. ๒๕๕๑ คือ เพื่อส่งเสริมการดำเนินงานด้านศิลปะร่วมสมัย และให้มีการจัดตั้งกองทุนส่งเสริมศิลปะร่วมสมัย เพื่อเป็นทุนหมุนเวียนในการอุดหนุนหรือให้กู้ยืมเงินแก่ผู้ขอรับการส่งเสริม

มาตรา ๑๐ ให้คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (๑) เสนอนโยบายเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาศิลปะร่วมสมัยต่อคณะรัฐมนตรี
- (๒) กำหนดแนวทางการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนในการส่งเสริมศิลปะร่วมสมัย
- (๓) กำหนดแนวทางในการจัดทำและให้ความเห็นชอบแผนงานและยุทธศาสตร์เพื่อให้เกิดการสร้างสรรคงานศิลปะร่วมสมัยทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับภูมิภาค และระดับชาติ และเพื่อส่งเสริมการเผยแพร่ผลงานในระดับนานาชาติ

มาตรา ๑๖ โครงการที่จะได้รับการส่งเสริม ต้องเป็นโครงการศิลปะร่วมสมัยที่คณะกรรมการเห็นว่าเป็นประโยชน์ในด้านการศึกษา วัฒนธรรม และสังคมในลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

- (๑) เป็นการสร้างเสริมภูมิปัญญาทางศิลปะร่วมสมัย

(๒) เป็นการสร้างสรรค์ สละสลวย และเพิ่มคุณค่าทางศิลปะร่วมสมัยให้แก่สังคมในระดับท้องถิ่น ระดับภูมิภาคระดับชาติ หรือระดับนานาชาติ

(๓) เป็นการพัฒนาให้เกิดคุณประโยชน์ต่อชาติในด้านเศรษฐกิจ อุตสาหกรรมท่องเที่ยวและศิลปะร่วมสมัย

(๔) เป็นการพัฒนาความรู้ให้ก้าวทันต่อความเปลี่ยนแปลงของกระแสโลกาภิวัตน์ทางด้านศิลปะร่วมสมัย

(๕) เป็นการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนในการส่งเสริมศิลปะร่วมสมัยลักษณะของโครงการ การเสนอและการพิจารณาอนุมัติโครงการให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

๓.๘ ตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการส่งเสริมศิลปะร่วมสมัย ตามมาตรา ๑๐ (๑) และ (๓) และ มติที่ประชุมคณะกรรมการส่งเสริมศิลปะร่วมสมัยเห็นชอบร่างนโยบายและยุทธศาสตร์ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔)

ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมศิลปะร่วมสมัย มาตรา ๑๐ (๑) ได้กำหนดให้คณะกรรมการส่งเสริมศิลปะร่วมสมัยมีอำนาจหน้าที่เสนอแนะนโยบายเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาศิลปะร่วมสมัยต่อคณะรัฐมนตรี และ (๓) กำหนดแนวทางในการจัดทำและให้ความเห็นชอบแผนงานและยุทธศาสตร์เพื่อให้เกิดการสร้างสรรค์งานศิลปะร่วมสมัย ทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับภูมิภาค และระดับชาติ และเพื่อส่งเสริมการเผยแพร่ผลงานในระดับนานาชาติ ดังนั้น ในการประชุมคณะกรรมการส่งเสริมศิลปะร่วมสมัย ครั้งที่ ๑/ ๒๕๕๘ ฝ่ายเลขานุการจึงได้นำเสนอที่ประชุมพิจารณาร่างนโยบายและยุทธศาสตร์ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย ซึ่งมีที่มาจากการศึกษาการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การส่งเสริมศิลปะร่วมสมัยในระยะ ๕ ปี โดยคณะผู้วิจัย รองศาสตราจารย์ ดร. จันทิมา เขียวแก้ว และ ดร. ชวัลลักษณ์ คุณาธิกรกิจ และที่ประชุมของคณะกรรมการส่งเสริมศิลปะร่วมสมัยมีมติเห็นชอบ และมอบฝ่ายเลขานุการดำเนินการปรับแก้และพัฒนาตามคำแนะนำของคณะกรรมการอย่างต่อเนื่อง พร้อมรับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อให้ยุทธศาสตร์มีความครอบคลุมและส่งเสริมงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยได้อย่างแท้จริง จนเมื่อการประชุมคณะกรรมการส่งเสริมศิลปะร่วมสมัย ครั้งที่ ๒/ ๒๕๕๙ คณะกรรมการส่งเสริมศิลปะร่วมสมัยได้ให้ความเห็นชอบร่างนโยบายและยุทธศาสตร์ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) โดยมอบหมายให้ฝ่ายเลขานุการแก้ไขข้อความตามที่คณะกรรมการให้ความเห็นก่อนนำเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อทราบต่อไป

๔. มติการพัฒนาศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย

ศิลปวัฒนธรรม นับเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาคนและพัฒนาประเทศ การพัฒนาศิลปวัฒนธรรมของประเทศ ควรเป็นการพัฒนาที่ทําอย่างไรให้คงอัตลักษณ์ของไทย ยืนอยู่บนรากฐานของตนเองและภูมิปัญญาของชุมชน จากนิยามคำว่า ศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย ที่สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยได้กำหนดนิยามไว้ในส่วนที่ ๑ สรุปได้ว่า ศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย คือ

๑. ศิลปวัฒนธรรมที่พัฒนาสร้างสรรค์ขึ้นใหม่ในยุคเดียวกัน หรือในเวลาเดียวกัน และเกิดขึ้นในสมัยปัจจุบัน โดยมีวัฒนธรรมเป็นรากฐานสำคัญในการสร้างสรรค์

๒. ศิลปวัฒนธรรมที่สร้างสรรค์ขึ้นใหม่โดยมีกระบวนการหรือแนวความคิดของสังคมและวัฒนธรรมปัจจุบันเป็นพื้นฐาน

๓. ศิลปวัฒนธรรมที่สร้างสรรค์ขึ้นใหม่ เพื่อรับใช้สังคมในยุคปัจจุบัน ที่เกิดจากความคิดและประยุกต์อย่างบูรณาการ สอดคล้องสัมพันธ์และส่งผลต่อกันและกัน ระหว่างศิลปะและวัฒนธรรม

นอกจากความเข้าใจในความหมายของศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย การจะกำหนดทิศทางในการพัฒนาทางด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยในกระแสโลกาภิวัตน์เช่นในปัจจุบัน จึงควรศึกษาแนวคิดด้านต่างๆ ดังนี้

แนวคิดสังคม เศรษฐกิจ ทุนนิยม

อ.รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์ (๒๕๓๙) มองว่า ทุนทางวัฒนธรรม คือ “...ทุนที่ใช้ในการผลิตสินค้าและบริการที่มีนัยทางวัฒนธรรม สิ่งเหล่านี้เรียกว่าทุนวัฒนธรรม...” ซึ่งทุนวัฒนธรรมของอ.รังสรรค์ ก็คือทุนการเงิน ทุนบริการ ที่มีความสำคัญในระบบทุนนิยมโลกปัจจุบัน ที่มีความเชื่อมโยงกับอุตสาหกรรมที่สื่อถึงนัยทางวัฒนธรรมที่เรียกว่า อุตสาหกรรมสินค้าวัฒนธรรม ที่ผลิตสินค้าวัฒนธรรม (Cultural Product) และบริการที่มีวัฒนธรรมฝังตัวอยู่ในสินค้าและบริการนั้น

อ.ชัยอนันต์ สมุทวณิช ได้นำเสนอแนวคิดเรื่องทุนวัฒนธรรมที่มีความคล้ายคลึงในแง่ของการทำให้วัฒนธรรมเป็นทุน เป็นสินค้าและบริการ แต่ที่แตกต่างจากแนวคิดของ อ.รังสรรค์ ก็คือจุดเน้นในการให้ความสำคัญกับเรื่องของวัฒนธรรมเป็นหลัก เรื่องสินค้าและบริการคือเรื่องรอง อ.ชัยอนันต์ มองว่า วัฒนธรรมคือทุน (Cultural as Capital) ซึ่งเมื่อวัฒนธรรมตัวนี้มีลักษณะเป็นทุนแล้ว ก็มีสิ่งที่เรียกว่า โกดังหรือคลังเก็บวัฒนธรรม (Cultural Stacle) เพื่อรักษาคุณค่า และความมั่งคั่งในทางวัฒนธรรมเอาไว้ซึ่งเป็นการให้ความสำคัญกับทุนเดิมหรือมรดกทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นทุนหลักของสังคม ซึ่งแนวคิดของ อ.ชัยอนันต์ ก็คือว่าการทำวัฒนธรรมให้เป็นสินค้า ไม่ใช่เพียงแค่ทำให้สินค้านั้นมีราคา มีรายได้ทางเศรษฐกิจ เพราะนั่นเท่ากับวัฒนธรรมกลายเป็นผู้ถูกกระทำ (Passive)

ทุนทางวัฒนธรรมที่เป็นแนวคิดที่นำมาใช้ในปัจจุบัน มีอยู่ ๒ สาย คือสายเศรษฐศาสตร์การเมือง และสายวัฒนธรรมชุมชน ที่มองในเชิงของระบบเศรษฐกิจ การค้าขาย โดยเอารายได้เป็นตัวตั้ง อะไรที่น่าจะขายก็เอามาขายได้ทั้งหมดรวมทั้งวัฒนธรรม และการพัฒนาเป็นอุตสาหกรรมทางวัฒนธรรม Cultural Industry ทั้งผลิตภัณฑ์ที่เป็นสินค้าและการท่องเที่ยว ที่ประเทศในยุโรป และเอเชียหลายประเทศก็ดำเนินกิจกรรมโดยใช้แนวความคิดนี้ ในขณะที่นักมานุษยวิทยา นักสังคมวิทยาและนักวิชาการที่เคลื่อนไหว เช่น อ. อานันท์ มองทุนวัฒนธรรม/ทุนทางสังคมเป็นเรื่องของพื้นที่ทางวัฒนธรรม พื้นที่ทางอำนาจเพื่อเป็นเวทีให้ชุมชนมีวิถีชีวิต และการดำรงอยู่อย่างมีศักดิ์ศรีรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงมีความยั่งยืนเป็นการเสริมสร้างพลังของประชาสังคมและการสร้างความเข้มแข็งขององค์กรชุมชน

แนวคิดเกี่ยวกับการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมสากลในยุคโลกาภิวัตน์

คำว่า “โลกาภิวัตน์” หมายถึง การแพร่กระจายไปทั่วโลก (ของข่าวสาร) การที่ประชาคมโลกไม่ว่าจะอยู่ ณ จุดใดสามารถรับรู้ สัมผัส หรือ รับผลกระทบจากสิ่งที่เกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็ว กว้างขวาง สืบเนื่องมาจากการพัฒนาระบบสารสนเทศ ดังนั้นยุคโลกาภิวัตน์จึงเป็นยุคข้อมูลข่าวสาร (Information Age) ที่ไร้พรมแดน อันเป็นยุคที่มีพัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงอย่างมากทางด้านเทคโนโลยีสื่อสารและคมนาคม ทำให้ประเทศต่าง ๆ ได้เข้ามาใกล้ชิดกันมากขึ้น กระแสโลกทั้งในรูปของทุนและข้อมูล รวมทั้งค่านิยมบางประการได้ขยายตัวครอบคลุมไปทั่วโลก กล่าวได้ว่า ผลกระทบของโลกาภิวัตน์ต่อสังคมโลกการครอบงำของวัฒนธรรม เนื่องจากระบบสื่อสารไร้พรมแดน ทำให้เกิดการครอบงำทางวัฒนธรรม อิทธิพลของวัฒนธรรมและอำนาจของเศรษฐกิจจากประเทศที่พัฒนาแล้วได้ไหลบ่าเข้าสู่ประเทศอื่นอย่างรุนแรง ก่อให้เกิดกระแสวัฒนธรรมโลก (Neo-Westernization) ครอบงำทาง ความคิด การมองโลก การแต่งกาย การบริโภคนิยม แพร่หลายเข้าครอบคลุมเหนือวัฒนธรรมประจำชาติของแต่ละประเทศ ผลที่ตามมา คือ เกิดระบบผูกขาดแบบไร้พรมแดน

สำหรับโลกาภิวัตน์กับวัฒนธรรมนั้น อ. ประภัสสร โพธิ์ศรีทอง เคยกล่าวไว้ว่า ปัจจุบันความรู้ว่าด้วยการจัดการวัฒนธรรมเป็นเรื่องที่ทำนายคนทำงานวัฒนธรรม วัฒนธรรมในปัจจุบัน มีความหมายกว้างมากขึ้นกว่าในอดีตมาก วัฒนธรรมไม่ใช่เรื่องของการสืบสานขนบธรรมเนียมประเพณีเพียงอย่างเดียว และไม่ใช่เป็นเรื่องของการจัดงานประเพณีตามเทศกาลเท่านั้น ยังมีสิ่งต่าง ๆ อีกมากมายที่คนทำงานด้านวัฒนธรรมต้องพัฒนาให้เท่าทันสิ่งที่ทำนายงานวัฒนธรรมในปัจจุบัน ประกอบด้วย กระแสโลกาภิวัตน์ หรือ ยุคที่ข้อมูลข่าวสารหรือปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในมุมหนึ่งของโลกส่งผลกระทบต่อส่วนอื่น ๆ ของโลกได้อย่างรวดเร็ว หรือที่บางคนเรียกว่าโลกไร้พรมแดน ดังนั้น โลกาภิวัตน์ เองทำให้เกิดกระแสการเคลื่อนย้ายถ่ายเท และสิ่งที่เข้ามากับกระแสโลกาภิวัตน์ คือ บริโณค นิยม และวัตถุนิยม ถ้ากระแสโลกาภิวัตน์ ผนวกเข้ากับเงินทุนก็ยังสามารถสร้างสินค้าที่ทรงอิทธิพลในการสร้างค่านิยมแบบใหม่ ๆ ให้กับคนมากได้ยิ่งขึ้น เกิดต้นแบบหรือแม่พิมพ์ทางวัฒนธรรมในโลกยุคใหม่ กระแสแฟชั่นทางแฟชั่นสวีสในหมู่วัยรุ่น ที่ผู้ผลิตสามารถทำเงินได้มากมาย นี้อาจจะเรียกว่าการสร้างต้นแบบวัฒนธรรมใหม่ขึ้นมาใหม่หรือเปล่า ทำให้คนรุ่นใหม่มีกระแสความนิยมในเรื่องแฟชั่น หรือ รูปแบบการใช้ชีวิตที่เหมือนกัน (บทความ “โลกาภิวัตน์กับการจัดการวัฒนธรรม” โดย อ. ประภัสสร โพธิ์ศรีทอง ,๔ ตุลาคม ๒๕๕๖)

สิ่งเหล่านี้ หน่วยงานนอกภาครัฐราชการของประเทศต่างๆ จึงต้องลุกขึ้นมาคัดค้านและขอให้รัฐบาลต้องตัดสินใจและทบทวนอะไรใหม่ เกิดกระแสการพยายามปกป้องอัตลักษณ์หรือผลประโยชน์ของชาติเพิ่มมากขึ้น เกิดเป็นการผลิตสินค้าทางวัฒนธรรมขึ้นมาต่อสู้กับสินค้าวัฒนธรรมจากตะวันตกมากขึ้น เช่น รัฐบาลเกาหลีที่มองเรื่องการพัฒนาประเทศจากรากฐานวัฒนธรรมของตัวเอง (culture based development) และพัฒนามาเป็นสินค้าวัฒนธรรมส่งออกไปขายในประเทศแถบเอเชีย และได้รับการตอบรับเป็นอย่างดี เป็นต้น

แนวคิดด้านค่านิยม

จากแนวคิดระบบทุนนิยมและโลกาภิวัตน์ดังกล่าวข้างต้น ทำให้ค่านิยมได้เกิดการเปลี่ยนไปเนื่องจากระบบเศรษฐกิจที่เข้าสู่ระบบทุนนิยมมากขึ้น ทำให้เกิดวัฒนธรรมของการบริโภค ซึ่งกลไกการโฆษณาจะทำหน้าที่โน้มน้าวชักจูงให้บุคคลเชื่อและมีพฤติกรรมคล้อยตาม รวมทั้งทำหน้าที่ในการผลิตซ้ำ (reproduce) เพื่อให้เกิดความเชื่อเพิ่มขึ้นและฝังแน่นอยู่ในระบบจิตสำนึก สื่อจึงมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของผู้คนสมัยใหม่

ความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีการสื่อสารและการคมนาคมภายใต้ระบบทุนนิยมโลกถือเป็นหัวใจสำคัญของโลกาภิวัตน์ ระบบการสื่อสารช่วยส่งผ่านประสบการณ์ วิถีชีวิตและวัฒนธรรม วัตถุนิยมจากสากลมาผนวกรวมเข้ากับท้องถิ่น ก่อให้เกิดกระบวนการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม ค่านิยม และระบบคุณค่าต่างๆ ในสังคมไทย ผลของมันก็คือ การเปลี่ยนแปลงวิถีคิด เปลี่ยนวิธีการมองความจริง เปลี่ยนแบบแผนในการใช้ชีวิตประจำวันของปัจเจกบุคคล และเปลี่ยนแบบแผนประเพณีต่างๆ ที่เคยปฏิบัติสืบต่อกันมา (พัฒนา กิติอาษา, ๒๕๔๖)

แนวความคิดใช้ความคิดสร้างสรรค์และการต่อยอดของศิลปวัฒนธรรม

ยุทธศาสตร์สำคัญประการหนึ่งของการพัฒนาประเทศ ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ. ๒๕๕๕ - ๒๕๕๙) คือ การสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจด้วยฐานความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์บนพื้นฐานการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

หลักการสำคัญ คือ การพัฒนาภาคการผลิตสินค้าและบริการ บนพื้นฐานเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่ส่งเสริมการใช้กระบวนการคิดเพื่อเพิ่มมูลค่า ซึ่งจำเป็นต้องมีการส่งเสริมต่อเนื่องไปสู่การศึกษาวิจัยและพัฒนาในเชิงลึกในสาขาเศรษฐกิจเฉพาะด้านที่ต้องเชื่อมโยงเข้ากับการส่งเสริมและพัฒนาทั่วโลกในเรื่องของทุนทั้งทุนทางการเงินและทุนทางวัฒนธรรม

การผลักดันอุตสาหกรรมที่ใช้ความคิดสร้างสรรค์ (Creative Industry) อันเป็นเป้าหมายของการขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจบนพื้นฐานความคิดสร้างสรรค์ (Creative Economy) ไม่อาจหวังผลให้เกิดขึ้น

ในชั่วข้ามคืน แต่สิ่งสำคัญคือการสร้างและพัฒนาบุคลากรตอบสนองภาคการผลิตและบริการทั้งในระดับวิชาชีพและผู้ประกอบการให้มีความคิดเชิงสร้างสรรค์

การจัดกิจกรรมฝึกอบรมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งในและต่างประเทศ สามารถสร้างบุคลากรไทยที่ได้ผ่านการรับรองจากหน่วยงานระดับนานาชาติ ทำให้เกิดการสื่อสารปฏิสัมพันธ์ในวงการบ่มเพาะธุรกิจตลอดจนการเชื่อมโยงเข้ากับเครือข่ายในระดับสากลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ

จากการศึกษาโครงการงานศึกษาหลายชิ้นงาน พบว่า การใช้ความคิดสร้างสรรค์ในสินค้าวัฒนธรรมเป็นการช่วยสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้า อย่างไรก็ตาม การที่มนุษย์จะผลิตสินค้าทางวัฒนธรรมในเชิงสร้างสรรค์ได้นั้น จำเป็นต้องอาศัยทุนด้านต่างๆ ๕ ประการ ได้แก่

๑. ทุนมนุษย์ (Human Capital)
๒. ทุนสังคม (Social Capital)
๓. ทุนวัฒนธรรม (Cultural Capital)
๔. ทุนเทคโนโลยี (Technology Capital)
๕. ทุนโครงสร้างสนับสนุน (Infrastructure Capital)

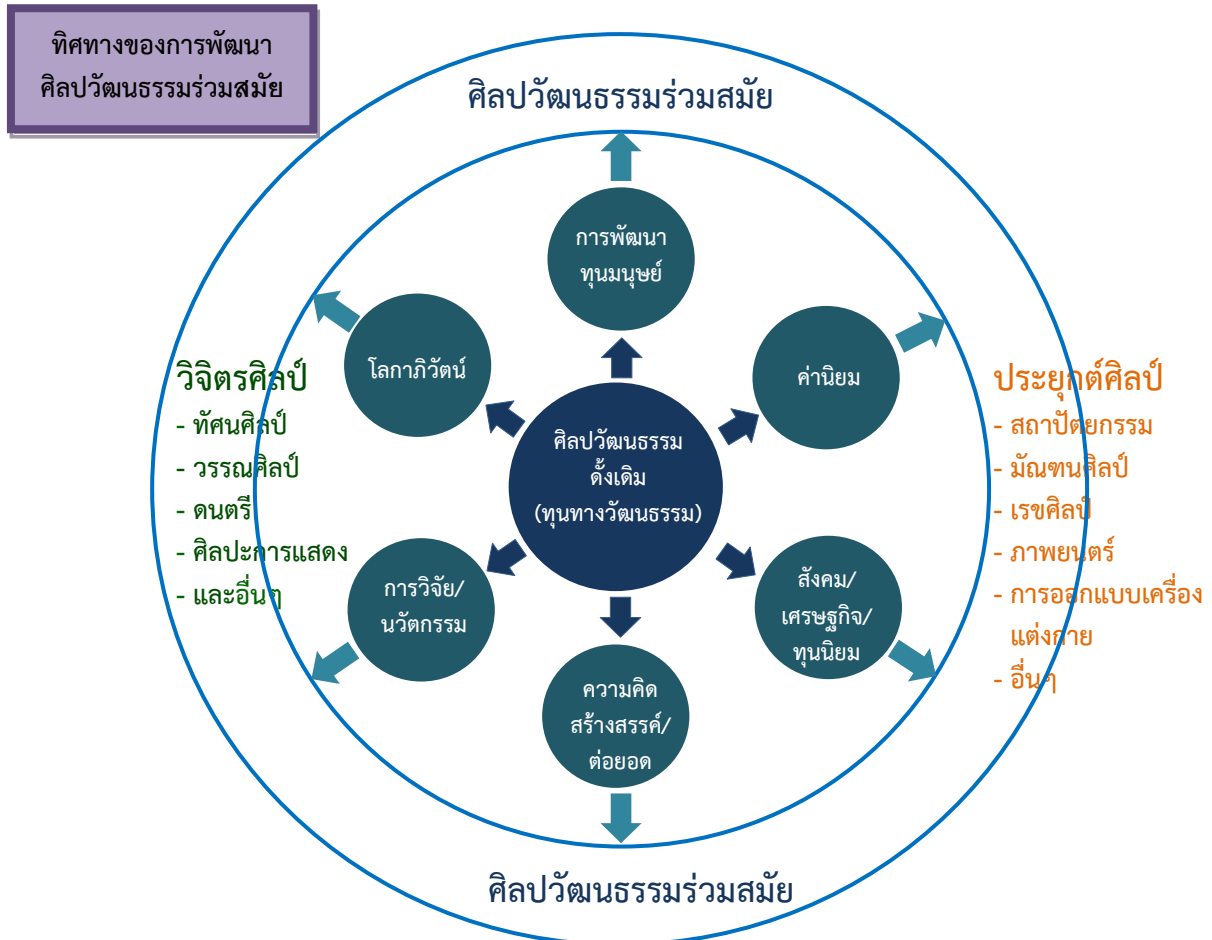
แนวคิดการนำ 'ทุนมนุษย์' สู่ 'เศรษฐกิจสร้างสรรค์' ด้วยการวิจัยและพัฒนานวัตกรรม

ประเทศไทยเติบโตก้าวหน้าขึ้นมาได้ โดยอาศัยปัจจัยในด้านต้นทุนการผลิตและแรงงาน ขณะนี้ ถึงยุคที่ต้องปรับเปลี่ยนแนวคิดใหม่ทั้งหมด การพัฒนาประเทศ ไม่สามารถผลักดันให้เกิดขึ้นจากต้นทุนการผลิตและแรงงานค่าจ้างต่ำได้อีกต่อไป ภาคธุรกิจต้องหันกลับมาให้ความสำคัญกับเรื่องของ การเร่งพัฒนาทุนมนุษย์ ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนากระบวนการคิดและใช้สติปัญญาแก้ปัญหา รวมถึงเสนอคุณค่าที่ดีกว่าให้กับโลก ไม่ใช่การแสวงหาแหล่งต้นทุนและแรงงานค่าจ้างต่ำ

รากฐานของการสร้างเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ยังจำเป็นต้องมาจากการผลักดันให้เกิดการคิดค้น วิจัยและพัฒนา ภายใต้ พื้นฐานสติปัญญาของหลักการคิดทางวิทยาศาสตร์และการถ่ายทอดทางเทคโนโลยี ดังนั้น การสร้างสติปัญญาให้เกิดขึ้นในสังคมเพื่อก้าวไปสู่ทุนมนุษย์ จึงต้องมีความร่วมมือจากหลายหน่วยงาน เริ่มต้นตั้งแต่ภาคการศึกษา การปฏิรูประบบการศึกษาให้ศึกษาเล่าเรียนในสถานศึกษาเพื่อที่จะออกไปพัฒนาการเรียนรู้ต่อไป ไม่ใช่ระบบการศึกษาที่บังคับให้เรียนเพื่อสอบให้ผ่านได้คะแนนสูง ๆ แข่งกันท่องจำให้ตรงตามแนวข้อสอบ ซึ่งไม่ช่วยให้เด็กเติบโตขึ้นไปกลายเป็นทุนมนุษย์ที่ดีให้กับสังคมและประเทศชาติในอนาคต

แม้ในการพัฒนาทุนมนุษย์จำเป็นต้องใช้ทุนทรัพย์ แต่สิ่งสำคัญ คือ การสนับสนุนด้านการวิจัยและพัฒนา นวัตกรรม โดยหลักของนวัตกรรม คือ ความแปลกใหม่ ก้าวกระโดด หรือแตกต่างจากของเดิมหรือวิธีการเดิมอย่างมากมาย นวัตกรรมสามารถสร้างสิ่งที่ยิ่งใหญ่โดยอาศัยความรู้ ที่เป็นระบบ มีเป้าหมายที่ชัดเจน เป็นรูปธรรม ทั้งนี้การนำความรู้และการเรียนรู้มาสร้างคุณค่าและมูลค่า ต้องนำมาผ่านกระบวนการให้ครบทั้ง ๓ มุม คือ มุมของการวิจัย มุมของนวัตกรรม และมุมของการจัดการความรู้ ที่มีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลง และปรับตัวอยู่ตลอดเวลา

จากแนวคิดทางทฤษฎีดังกล่าว สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย จึงได้นำมาวิเคราะห์ และจัดทำเป็นแผนวงจรการพัฒนาทางด้านศิลปวัฒนธรรม ดังนี้

จากแผนภาพ อธิบาย ได้ว่า สำนักงานศิลปวัฒนธรรม มีภารกิจงานด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย แบ่งเป็น วิจิตรศิลป์ และประยุกต์ศิลป์

วิจิตรศิลป์ ประกอบด้วยงานศิลปะสาขาทัศนศิลป์ วรรณศิลป์ ดนตรี ศิลปะการแสดง และอื่นๆ

ประยุกต์ศิลป์ ประกอบด้วยงานสถาปัตยกรรม มัณฑนศิลป์ เรขศิลป์ ภาพยนตร์ การออกแบบเครื่องแต่งกาย และอื่นๆ

การพัฒนางานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย ของสำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยต้องเริ่มจากการนำศิลปวัฒนธรรมดั้งเดิม หรือที่เรียกว่า ทุนทางวัฒนธรรม ทั้งทุนที่เป็นวัตถุ เช่น โบราณสถาน โบราณวัตถุ และทุนที่เป็นภูมิปัญญา ซึ่งเป็นภูมิปัญญา มรดกตกทอดของคนในพื้นที่ต่างๆ ทั้งที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้และมีอัตลักษณ์ไทย มาพัฒนาต่อยอดโดยใช้ความคิดสร้างสรรค์ เกิดการผลิตเป็นสินค้าศิลปวัฒนธรรมและวัฒนธรรมร่วมสมัยที่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจ

การนำศิลปวัฒนธรรมดั้งเดิม (ทุนทางวัฒนธรรม) มาพัฒนางานวิจัย/นวัตกรรม โดยนำศิลปวัฒนธรรมดั้งเดิม (ทุนทางวัฒนธรรม) ที่มีอยู่ในประเทศไทยตามแหล่งต่าง ๆ มาวิจัยและพัฒนา อันก่อให้เกิดเป็นคลังความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรม และสามารถนำคลังความรู้ นั้น ไปเป็นประโยชน์ต่อการสร้างสรรค์ผลงานด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย

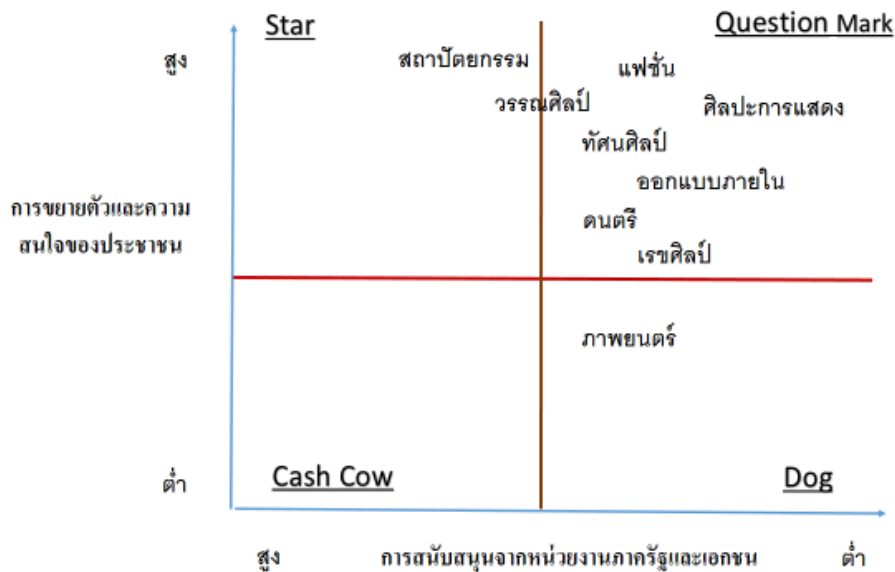
การนำศิลปวัฒนธรรมดั้งเดิม (ทุนทางวัฒนธรรม) มาบริหารอย่างไรให้เข้มแข็งสามารถต่อสู้กับการไหลบ่าทางวัฒนธรรมจากประเทศอื่นๆ ได้ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ในปัจจุบัน ยกตัวอย่างเช่น หลายจังหวัดได้มีการนำแหล่งวัฒนธรรมของแต่ละพื้นที่มาพัฒนาให้กลายเป็นแหล่งวัฒนธรรมเชิงเศรษฐกิจที่ยั่งยืน

การนำศิลปวัฒนธรรมดั้งเดิม (ทุนทางวัฒนธรรม) มาพัฒนาสร้างสรรค์ ออกแบบ จนกลายเป็นสินค้าทางศิลปวัฒนธรรม ที่มีค่านิยมไทยอยู่ในตัวสินค้าหรืองานศิลปวัฒนธรรม อันทำให้ทุนทางวัฒนธรรมกลายเป็นสิ่งที่เมื่อผู้ใดพบเห็น ก็จรรู้ว่านี่คือศิลปวัฒนธรรมไทย

ทั้งนี้ แนวทางการพัฒนาทั้งหมดทั้งมวลดังกล่าวข้างต้น จำเป็นอย่างยิ่ง ต้องอาศัยปัจจัยการพัฒนาทุนมนุษย์ การจะนำศิลปวัฒนธรรมดั้งเดิม (ทุนทางวัฒนธรรม) มาพัฒนาต่อยอด ใช้ความคิดสร้างสรรค์ นำมาวิจัยพัฒนาเป็นคลังความรู้ จนกลายเป็นความแข็งแกร่ง ยั่งยืน ด้านการไหลบ่าทางวัฒนธรรมภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ได้นั้น ต้องอาศัยมนุษย์ในการใช้ความรู้ความสามารถพัฒนาออกแบบ ใช้ความคิดสร้างสรรค์เติมแต่งให้ศิลปวัฒนธรรมกลายเป็นสินค้าที่มีมูลค่า นำไปขายหรือเผยแพร่ให้เป็นที่รู้จักได้ ซึ่งการจะทำให้มนุษย์มีความคิดสร้างสรรค์สร้างผลงานด้านศิลปวัฒนธรรมได้นั้น ต้องมีการพัฒนามนุษย์ให้สามารถเป็นผู้สร้างสรรค์งานให้เกิดมูลค่าเพิ่มได้

การวิเคราะห์ศักยภาพของการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์งานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย

การดำเนินงานของทั้งภาครัฐและเอกชน ในด้านการส่งเสริมงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยทั้ง ๙ สาขาให้พัฒนาและขยายตัวได้ในอนาคต จากการวิเคราะห์สภาพการณ์และความสนใจของประชาชนกับการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานทั้งภาครัฐบาลและเอกชน โดย รองศาสตราจารย์ ดร.จันทิมา เขียวแก้วและ ดร.ชวัลลักษณ์ คุณาธิกรกิจ (๒๕๕๕)^{๑๒} สามารถสรุปผลการวิเคราะห์ที่ได้ดังนี้

แผนภาพที่ ๓ สรุปการวิเคราะห์ศักยภาพของการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์งานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยแต่ละสาขาด้วย BCG Matrix

จากแมทริกซ์ในแผนภาพที่ ๓ พบว่าศิลปวัฒนธรรมในแต่ละอุตสาหกรรมส่วนใหญ่อยู่ในระดับมีปัญหาหรือเครื่องหมายคำถามซึ่งแสดงว่าอุตสาหกรรมส่วนใหญ่ มีการขยายตัวและมีคนให้ความสนใจในระดับสูง ซึ่งเป็นโอกาสที่ดีต่อการขยายภาคอุตสาหกรรมให้ประเทศไทยเป็นผู้นำทางด้านศิลปวัฒนธรรมแขนงต่างๆ ได้ แต่เมื่อพิจารณาการสนับสนุนจากภาครัฐบาลและ/หรือ ภาคเอกชน ส่วนใหญ่พบว่า การส่งเสริมสนับสนุนยังไม่เพียงพอที่จะทำให้อุตสาหกรรมมีความสามารถในการแข่งขันเพื่อที่จะเป็นผู้นำในกลุ่มประเทศอาเซียนได้ ดังนั้นจึงควรมีแนวทางส่งเสริมให้อุตสาหกรรมสามารถพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นจนกลายเป็นระดับดาว

๑๒ รองศาสตราจารย์ ดร.จันทิมา เขียวแก้ว และ ดร.ชวัลลักษณ์ คุณาธิกรกิจ, อ้างแล้ว.

เมื่อวิเคราะห์แล้วพบว่า อุตสาหกรรมด้านสถาปัตยกรรม มีโอกาสเป็นไปได้มากที่สุดที่ สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย (สศร.) สามารถส่งเสริมสนับสนุนให้เป็นผู้นำในกลุ่มประเทศอาเซียนได้ เนื่องจากงานด้านสถาปัตยกรรมเป็นงานที่คนให้ความสนใจมาก เป็นเรื่องของที่อยู่อาศัย ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับมนุษย์ ถ้าได้รับการผลักดันให้เต็มรูปแบบและจริงจัง จะสามารถขยายอุตสาหกรรมด้านสถาปัตยกรรมไปได้อีกไกล รองลงมาคือสาขาวรรณศิลป์มีโอกาสเป็นไปได้มากที่สุดที่สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย (สศร.) จะสามารถผลักดันให้แข่งขันกับอาเซียนได้ เนื่องจากปัจจุบันมีคนสนใจงานทางวรรณศิลป์เพิ่มขึ้นอยู่ในระดับมาก เมื่อสำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย (สศร.) ส่งเสริมหรือสนับสนุนให้มีการจัดประกวดผลงานหรือกิจกรรมงานหนังสือทั่วประเทศ จะสามารถทำให้อุตสาหกรรมนี้ก้าวไปสู่การเป็นผู้นำของประเทศในกลุ่มสมาชิกอาเซียนได้

นอกจากนี้ยังมีอีกสองสาขาที่สามารถให้การส่งเสริมได้ คือ สาขาทัศนศิลป์และดนตรี ซึ่งมีแนวโน้มที่จะพัฒนาให้กลายเป็นกลุ่มผู้นำของประเทศอาเซียน เนื่องจากประเทศไทยมีวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว ดังนั้นงานทางด้านทัศนศิลป์ รวมถึงงานดนตรี ก็สามารถนำเอาความเข้มแข็งของวัฒนธรรมมาผสมผสานสร้างงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย โดยต้องการความร่วมมือและให้การสนับสนุนจากภาครัฐบาลเพิ่มมากขึ้นและอย่างต่อเนื่อง

ส่วนอุตสาหกรรมที่น่าเป็นห่วงที่สุดตอนนี้คืออุตสาหกรรมภาพยนตร์ เนื่องจากเกิดความอึดตัวทั้งของโรงฉาย ผู้ผลิต และคนเสพ และขาดการส่งเสริมอย่างมากจากภาครัฐ ดังนั้นการที่จะฟื้นฟูอุตสาหกรรมภาพยนตร์ให้พัฒนาขึ้นมาได้ ต้องมีการทำงานร่วมกัน เป็นพันธมิตรทั้งจากผู้ผลิต ในการสร้างภาพยนตร์ที่หลากหลาย สามารถตอบสนองความต้องการของคนดูได้หลายกลุ่ม อีกทั้งรัฐก็ต้องช่วยสนับสนุนให้มีการกำหนดนโยบายที่เอื้อต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมนี้

ส่วนที่ ๒

ทิศทางการพัฒนาศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔

นโยบาย

๑. พัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมที่ตระหนักถึงคุณค่าของงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย
๒. คนไทยมีความรู้ความเข้าใจ มีความภูมิใจในงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยของประเทศ และสามารถรักษารากเหง้าของวัฒนธรรมไทย
๓. ประเทศไทยสามารถเผยแพร่งานด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยไทยไปทั่วโลก และใช้ศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยเป็นสื่อในการสร้างความสัมพันธ์ หรือแก้ไขปัญหาความขัดแย้งระหว่างประเทศ
๔. ประเทศไทยสามารถใช้ทุนทางศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ และคุณค่าทางสังคม

วิสัยทัศน์

บูรณาการความร่วมมือกับทุกภาคส่วน โดยใช้มิติด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย เพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ที่สร้างคุณค่าทางสังคม และมูลค่าทางเศรษฐกิจ

พันธกิจ

๑. ส่งเสริม สนับสนุน ให้มีการพัฒนา เผยแพร่องค์ความรู้ และแหล่งเรียนรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย
๒. ส่งเสริม สนับสนุน ให้มีการบูรณาการความร่วมมือของทุกภาคส่วนในการสร้างสรรค์ผลงานด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย เพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่สร้างคุณค่า ทางสังคม และมูลค่าทางเศรษฐกิจ

เป้าประสงค์

ระดับบุคคล

- คนไทยมีความรู้ความเข้าใจงานด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย และสามารถรักษารากเหง้าของวัฒนธรรมไทย
- คนไทยมีความสนใจ และสามารถเสพงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยในแต่ละสาขา
- คนไทยสามารถใช้ประโยชน์จากงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยเพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ
- คนไทยมีความภูมิใจในงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยของประเทศสามารถส่งเสริมให้ศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยดำเนินได้อย่างต่อเนื่อง

ระดับชุมชน

- ชุมชนตระหนักถึงคุณค่าของงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย
- ชุมชนสามารถพัฒนาศิลปะร่วมสมัยที่สืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจ

ระดับประเทศ

- ประเทศไทยสามารถเผยแพร่งานด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยไทยไปทั่วโลก และใช้ศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยเป็นสื่อในการสร้างความสัมพันธ์ หรือแก้ไขปัญหาความขัดแย้งระหว่างประเทศ
- ประเทศไทยสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ และคุณค่าทางสังคมด้วยทุนทางศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย

พันธกิจที่ ๑ : ส่งเสริม สนับสนุนให้มีการพัฒนา เผยแพร่ องค์กรความรู้ และแหล่งเรียนรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย

ประกอบด้วย ๒ ยุทธศาสตร์ ๖ กลยุทธ์ ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ ศึกษา วิจัย และส่งเสริมการเผยแพร่องค์ความรู้ศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย ด้านงานสร้างสรรค์ วิชาการทางศิลปะ และนวัตกรรมด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย

เป้าหมาย

ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจงานด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย สามารถต่อยอดพัฒนาภูมิปัญญา และนำไปประยุกต์ใช้ในวิถีชีวิต

ตัวชี้วัด

๑. จำนวนผลงานวิจัยและองค์ความรู้ใหม่ด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย
๒. จำนวนองค์ความรู้ใหม่ด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยที่นำไปประยุกต์ใช้
๓. ร้อยละความสำเร็จของการพัฒนาฐานข้อมูลด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย
๔. จำนวนข้อมูลด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยที่เผยแพร่ผ่านระบบดิจิทัล
๕. จำนวนเครือข่ายที่เชื่อมโยงฐานข้อมูลดิจิทัล
๖. จำนวนผู้ใช้บริการสืบค้นระบบฐานข้อมูลด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย

กลยุทธ์ที่ ๑ ส่งเสริมการศึกษา วิจัย องค์กรความรู้ที่ขาดแคลนด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้ได้องค์ความรู้ศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยที่ขาดแคลน
๒. เพื่อส่งเสริมให้มีการนำองค์ความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยไปประยุกต์ใช้ในการเพิ่มขีดความสามารถการสร้างสรรค์ผลงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย

แผนงานตามยุทธศาสตร์	แนวทาง/วิธีการดำเนินงาน	วัตถุประสงค์	ตัวชี้วัด	ผู้รับผิดชอบหลัก	ผู้รับผิดชอบร่วม
๑.๑ ส่งเสริมการศึกษา วิจัย องค์กรความรู้ที่ขาดแคลนด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย	<p>๑. สำรวจสภาพปัญหา และความต้องการในการใช้องค์ความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย</p> <p>๒. กำหนดกรอบงานวิจัยเพื่อให้ได้องค์ความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยที่ขาดแคลน</p> <p>๓. ประสานความร่วมมือกับ สภาวิจัยแห่งชาติ และหน่วยงาน/สถาบันที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดงานวิจัยร่วมกัน</p> <p>๔. สนับสนุนทุนในการวิจัยและพัฒนางานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย</p> <p>๕. เผยแพร่งานวิจัยสู่สาธารณชนและสถาบัน การศึกษาด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยในระดับชาติและนานาชาติผ่านช่องทางต่างๆ สื่อต่างๆ และระบบสารสนเทศ</p> <p>๖. ศิลปินร่วมสมัย</p> <p>สถาบันการศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำผลงานวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการเพิ่มขีดความสามารถการสร้างสรรค์ผลงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย</p>	<p>๑. เพื่อให้ได้องค์ความรู้ศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยที่ขาดแคลน</p> <p>๒. เพื่อส่งเสริมให้มีการนำองค์ความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยไปประยุกต์ใช้ในการเพิ่มขีดความสามารถสร้างสรรค์ผลงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย</p>	<p>๑. จำนวนผลงานวิจัยและองค์ความรู้ใหม่ด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย</p> <p>๒. จำนวนองค์ความรู้ใหม่ด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยที่นำไปประยุกต์ใช้</p>	<p>- สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ</p>	<p>- กระทรวงวัฒนธรรม</p> <p>- กระทรวงศึกษาธิการ</p> <p>- กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศฯ</p> <p>- กระทรวงมหาดไทย</p> <p>- มหาวิทยาลัยวิทยาลัยที่เปิดสอนด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย</p> <p>- เครือข่ายภาคประชาชน</p> <p>- ศิลปินและองค์กรเครือข่ายศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย</p> <p>- OKMD (สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้)</p>

กลยุทธ์ที่ ๒ สร้างและเผยแพร่องค์ความรู้ศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยสู่ระบบดิจิทัล* วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้มีระบบฐานข้อมูลดิจิทัลในการเผยแพร่องค์ความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย
๒. เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงฐานข้อมูลดิจิทัลกับเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง
๓. เพื่อให้ผู้ที่สนใจในงานศิลปวัฒนธรรม และประชาชนทั่วไปได้ใช้ประโยชน์จากระบบฐานข้อมูล

แผนงานตามยุทธศาสตร์	แนวทาง/วิธีการดำเนินงาน	วัตถุประสงค์	ตัวชี้วัด	ผู้รับผิดชอบหลัก	ผู้รับผิดชอบร่วม
๑.๒ สร้างและเผยแพร่องค์ความรู้ศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยสู่ระบบดิจิทัล*	<p>๑. วิเคราะห์และจัดหมวดหมู่ฐานข้อมูลองค์ความรู้ตามสาขาของศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย</p> <p>๒. จัดเก็บข้อมูลตามหมวดหมู่สาขาของศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย อาทิ</p> <ul style="list-style-type: none"> - ระบบฐานข้อมูลสถานศึกษา มหาวิทยาลัยที่เปิดการเรียนการสอนวิชาเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยในกลุ่มเด็กและเยาวชน - ระบบฐานข้อมูลประเทศที่ประสบความสำเร็จในด้านการพัฒนาศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยเพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยของไทย ๓. ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยในแต่ละสาขาโดยผู้เชี่ยวชาญ ๔. บันทึกข้อมูลด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยในแต่ละสาขา ๕. ทดสอบระบบและนำระบบไปใช้งาน ๖. ประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ระบบฐานข้อมูลดิจิทัลด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยในแต่ละสาขาให้เป็นที่รู้จัก ๗. พัฒนาและปรับปรุงข้อมูลด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยให้เป็นปัจจุบัน มีประสิทธิภาพและเชื่อมโยงทั้งภายใน ภายนอกองค์กร 	<p>๑. เพื่อให้มีระบบฐานข้อมูลดิจิทัลในการเผยแพร่องค์ความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย</p> <p>๒. เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงฐานข้อมูลดิจิทัลกับเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง</p> <p>๓. เพื่อให้ผู้ที่สนใจในงานศิลปวัฒนธรรม และประชาชนทั่วไปได้ใช้ประโยชน์จากระบบฐานข้อมูล</p>	<p>๑. ร้อยละความสำเร็จของการพัฒนาฐานข้อมูลด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย</p> <p>๒. จำนวนข้อมูลด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยที่เผยแพร่ผ่านระบบดิจิทัล</p> <p>๓. จำนวนเครือข่ายที่เชื่อมโยงฐานข้อมูลดิจิทัล</p> <p>๔. จำนวนผู้ใช้บริการสืบค้นระบบฐานข้อมูลด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย</p>	<p>- กระทรวงวัฒนธรรม</p> <p>- กระทรวงศึกษาธิการ</p>	<p>- กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศฯ</p> <p>- มหาวิทยาลัย/วิทยาลัยที่เปิดสอนด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย</p> <p>- กรมประชาสัมพันธ์</p> <p>- หอศิลป์ทั้งภาครัฐและเอกชน</p> <p>- กระทรวงมหาดไทย</p> <p>- เครือข่ายภาคประชาชน</p> <p>- ศิลปินและองค์กรเครือข่ายศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย</p> <p>- สื่อมวลชนทุกแขนง</p> <p>- OKMD (สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้)</p>

การสร้างและเผยแพร่องค์ความรู้ศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยสู่ระบบดิจิทัล* หมายถึง การสร้างและเผยแพร่องค์ความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย ที่อาศัยเทคโนโลยีสารสนเทศหรืออินเทอร์เน็ต เพื่อการรับรู้และสร้างรายได้ หรือกิจกรรมทางเศรษฐกิจ รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีการสื่อสาร และโทรคมนาคมไปใช้พัฒนาอุตสาหกรรมสร้างสรรค์

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ ส่งเสริมให้มี และพัฒนาพื้นที่การแสดงศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย และแหล่งเรียนรู้

เป้าหมาย

๑. มีพื้นที่การแสดงศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย และแหล่งเรียนรู้ในพื้นที่ต่างๆ ให้เป็นสถานที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้องค์ความรู้และผลงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยทั้งในระดับประเทศและระดับนานาชาติ
๒. พัฒนาพื้นที่การแสดงศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย และแหล่งเรียนรู้ ในรูปแบบที่เหมาะสมเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยของชุมชนโดยอาศัยการมีส่วนร่วมของคนในพื้นที่
๓. บุคลากรมีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะ ประสบการณ์ในการบริหารจัดการพื้นที่การแสดงศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย และแหล่งเรียนรู้
๔. ประชาชนสนใจงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยมากขึ้นผ่านการสื่อสารและประชาสัมพันธ์

ตัวชี้วัด

๑. จำนวนพื้นที่การแสดงศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยที่เป็นแหล่งเรียนรู้ต้นแบบ
๒. ร้อยละของความพึงพอใจของบุคลากรที่เกี่ยวข้องที่ได้เข้ามาศึกษาเรียนรู้ในแหล่งเรียนรู้ต้นแบบ
๓. จำนวนแหล่งเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย ที่ได้รับการพัฒนาให้เป็นแหล่งเรียนรู้ในระดับประเทศและ/หรือในระดับนานาชาติ
๔. จำนวนกิจกรรมการเรียนรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยที่จัดขึ้นในแหล่งเรียนรู้
๕. จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย
๖. ร้อยละของบุคลากรที่ได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะ ประสบการณ์ในการบริหารจัดการพื้นที่การแสดงศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย และแหล่งเรียนรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย
๗. ร้อยละของผู้ใช้บริการที่มีความพึงพอใจในการให้บริการของบุคลากรที่ปฏิบัติงานด้านการจัดการพื้นที่การแสดงศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย และแหล่งเรียนรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย
๘. จำนวนผู้สนใจในงานศิลปวัฒนธรรม และเข้าถึงพื้นที่การแสดงศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยและแหล่งเรียนรู้
๙. จำนวนสื่อประชาสัมพันธ์ที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์กิจกรรมของพื้นที่การแสดงศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยและแหล่งเรียนรู้

กลยุทธ์ที่ ๑ จัดสรรและพัฒนาพื้นที่การแสดงศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยให้เป็นแหล่งเรียนรู้ต้นแบบ วัตถุประสงค์

๑. เพื่อส่งเสริมให้เกิดพื้นที่การแสดงศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยที่เป็นแหล่งเรียนรู้ต้นแบบ
๒. เพื่อให้เกิดแรงบันดาลใจในการเรียนรู้การบริหารจัดการพื้นที่การแสดงศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยและแหล่งเรียนรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยอื่นๆ

แผนงาน ตามยุทธศาสตร์	แนวทาง/ วิธีการดำเนินงาน	วัตถุประสงค์	ตัวชี้วัด	ผู้รับผิดชอบหลัก	ผู้รับผิดชอบร่วม
๒.๑ จัดสรรและพัฒนาพื้นที่การแสดงศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยให้เป็นแหล่งเรียนรู้ต้นแบบ	<p>๑. สำรวจพื้นที่การแสดงศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยและแหล่งเรียนรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยที่มีความพร้อม และเหมาะสมในการพัฒนาเพื่อเป็นพื้นที่การแสดงศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยต้นแบบ</p> <p>๒. ส่งเสริมให้มีการพัฒนาพื้นที่การแสดงร่วมสมัย และแหล่งเรียนรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นพื้นที่การแสดงร่วมสมัย และแหล่งเรียนรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นพื้นที่การแสดงร่วมสมัย และแหล่งเรียนรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยต้นแบบ</p> <p>๓. จัดโครงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างบุคลากรพื้นที่การแสดงร่วมสมัยและแหล่งเรียนรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยอื่นๆ</p> <p>๔. ให้คำปรึกษาในการนำความรู้การบริหารจัดการพื้นที่การแสดงร่วมสมัยไปใช้ในการปฏิบัติงานจริง</p> <p>๕. ติดตามประเมินผลการพัฒนาพื้นที่การแสดงร่วมสมัย และแหล่งเรียนรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยอื่นๆ ในพื้นที่</p>	<p>๑. เพื่อส่งเสริมให้เกิดพื้นที่การแสดงศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยที่เป็นแหล่งเรียนรู้ต้นแบบ</p> <p>๒. เพื่อให้เกิดแรงบันดาลใจในการเรียนรู้การบริหารจัดการพื้นที่การแสดงศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยต้นแบบ</p> <p>๓. เพื่อให้เกิดแรงบันดาลใจในการเรียนรู้ด้านการบริหารจัดการพื้นที่การแสดงศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยและแหล่งเรียนรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยอื่นๆ</p>	<p>๑. จำนวนพื้นที่การแสดงศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยที่เป็นแหล่งเรียนรู้ต้นแบบ</p> <p>๒. ร้อยละของความพึงพอใจของบุคลากรที่เกี่ยวข้องที่ได้เข้ามาศึกษาเรียนรู้ในแหล่งเรียนรู้ต้นแบบ</p>	<p>- กระทรวงวัฒนธรรม</p> <p>- หน่วยงานภาครัฐหรือเอกชนที่มีพื้นที่ที่เหมาะสมในการพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ต้นแบบ</p>	<p>- กระทรวงมหาดไทย</p> <p>- องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.)</p> <p>- กรุงเทพมหานคร</p> <p>- สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์</p> <p>- กรมประชาสัมพันธ์</p> <p>- มหาวิทยาลัยวิทยาลัยที่เปิดสอนด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย</p> <p>- เครือข่ายภาคประชาชน</p> <p>- ศิลปินและองค์กรเครือข่ายศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย</p> <p>- OKMD (สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้)</p> <p>- สื่อมวลชนทุกแขนง</p>

กลยุทธ์ที่ ๒ ส่งเสริมแหล่งเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย ให้มีศักยภาพในการเป็นแหล่งเรียนรู้

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อพัฒนาแหล่งเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย ให้มีศักยภาพในการเป็นแหล่งเรียนรู้ในระดับประเทศและ/หรือในระดับนานาชาติ
๒. เพื่อส่งเสริมให้เกิดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย

แผนงานตามยุทธศาสตร์	แนวทาง/วิธีการดำเนินงาน	วัตถุประสงค์	ตัวชี้วัด	ผู้รับผิดชอบหลัก	ผู้รับผิดชอบร่วม
๒.๒ ส่งเสริมแหล่งเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย ให้มีศักยภาพในการเป็นแหล่งเรียนรู้	<ol style="list-style-type: none"> ๑. สํารวจแหล่งเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยที่มีศักยภาพในการเป็นแหล่งเรียนรู้ ๒. ส่งเสริมให้มีการพัฒนาพื้นที่ดังกล่าวให้เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย ๓. ส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ในพื้นที่ดังกล่าว 	<ol style="list-style-type: none"> ๑. เพื่อพัฒนาแหล่งเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย ให้มีศักยภาพในการเป็นแหล่งเรียนรู้ ๒. เพื่อส่งเสริมให้เกิดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย 	<ol style="list-style-type: none"> ๑. จำนวนแหล่งเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยที่ได้รับการพัฒนาให้เป็นแหล่งเรียนรู้ในระดับประเทศและ/หรือในระดับนานาชาติ ๒. จำนวนกิจกรรมการเรียนรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยที่จัดขึ้นในแหล่งเรียนรู้ ๓. จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย 	<ul style="list-style-type: none"> -กระทรวงวัฒนธรรม -กระทรวงศึกษาธิการ -หน่วยงานภาครัฐหรือเอกชนที่มีพื้นที่ที่เหมาะสมในการพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ 	<ul style="list-style-type: none"> - กระทรวงมหาดไทย - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) - กรุงเทพมหานคร - สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ - กรมประชาสัมพันธ์ - มหาวิทยาลัย/วิทยาลัยที่เปิดสอนด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย - เครือข่ายภาคประชาชน - ศิลปินและองค์กรเครือข่ายศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย - OKMD (สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้) - สื่อมวลชนทุกแขนง

กลยุทธ์ที่ ๓ ส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรด้านการบริหารจัดการพื้นที่การแสดงศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย
และแหล่งเรียนรู้

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้บุคลากรมีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะ ประสบการณ์ในการบริหารจัดการพื้นที่การแสดงศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย

๒. เพื่อให้บุคลากรที่ปฏิบัติงานในพื้นที่การแสดงศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย สามารถให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นที่พึงพอใจของผู้รับบริการ

แผนงานตามยุทธศาสตร์	แนวทาง/วิธีการดำเนินงาน	วัตถุประสงค์	ตัวชี้วัด	ผู้รับผิดชอบหลัก	ผู้รับผิดชอบร่วม
๒.๓ ส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรด้านการบริหารจัดการพื้นที่การแสดงศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยและแหล่งเรียนรู้	๑. สสำรวจระดับความรู้ความเข้าใจ และความ ต้องการพัฒนาของบุคลากรที่ปฏิบัติงานด้านการจัดการพื้นที่การแสดงศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย ๒. ส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะ ประสบการณ์ในการบริหารจัดการพื้นที่การแสดงศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย	๑. เพื่อให้บุคลากรมีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะประสบการณ์ในการบริหารจัดการพื้นที่การแสดงศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย ๒. เพื่อให้บุคลากรที่ปฏิบัติงานในพื้นที่การแสดงศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย สามารถให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพเป็นที่พึงพอใจของผู้รับบริการ	๑. ร้อยละของบุคลากรที่ได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะ ประสบการณ์ในการบริหารจัดการพื้นที่การแสดงศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย และแหล่งเรียนรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย ๒. ร้อยละของผู้ใช้บริการที่มีความพึงพอใจในการให้บริการของบุคลากรที่ปฏิบัติงานด้านการจัดการพื้นที่การแสดงศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย และแหล่งเรียนรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย	- กระทรวงวัฒนธรรม - มหาวิทยาลัย/วิทยาลัยที่เปิดสอนด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย	- หน่วยงานภาครัฐหรือเอกชนที่มีพื้นที่การแสดงศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย - กระทรวงมหาดไทย - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) - กรุงเทพมหานคร - เครือข่ายภาคประชาชน - ศิลปินและองค์กรเครือข่ายศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย - OKMD (สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้)

กลยุทธ์ที่ ๔ สื่อสารและประชาสัมพันธ์การจัดแสดงงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยเชิงรุก เพื่อเพิ่มจำนวน
ผู้สนใจในงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อพัฒนาผู้เสพศิลปะและเพิ่มจำนวนผู้สนใจในงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย และเข้าถึงพื้นที่การแสดงศิลปวัฒนธรรม ร่วมสมัยและแหล่งเรียนรู้และนำไปสู่การพัฒนา

๒. เพื่อให้มีสื่อประชาสัมพันธ์ทุกรูปแบบในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์กิจกรรมของพื้นที่การแสดงศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยและแหล่งเรียนรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยอื่นๆ

แผนงานตามยุทธศาสตร์	แนวทาง/วิธีการดำเนินงาน	วัตถุประสงค์	ตัวชี้วัด	ผู้รับผิดชอบหลัก	ผู้รับผิดชอบร่วม
๒.๔ จัดกิจกรรมสื่อสารและประชาสัมพันธ์การจัดแสดงศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยเชิงรุก เพื่อเพิ่มจำนวนผู้สนใจในงานศิลปวัฒนธรรม	๑. จัดให้มีช่องทางในการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์พื้นที่การแสดงศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยและแหล่งเรียนรู้ ไปยังผู้รับบริการผ่านสื่อต่างๆ อาทิ - สื่อมวลชน - สื่อบุคคล - สื่อสิ่งพิมพ์ - สื่อโสตทัศน - สื่อกิจกรรม - สื่อสมัยใหม่ Social Media ๒. ผลิตสื่อประชาสัมพันธ์พื้นที่การแสดงศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยและแหล่งเรียนรู้ ในทุกรูปแบบ อาทิ - ภาพยนตร์ สารคดี - วิกิทัศน์, วิกิโอ - นิตยสาร - แผ่นพับ แผ่นปลิว - ป้ายโฆษณา - สื่อสมัยใหม่ Social Media - จอมอนิเตอร์ ๓. จัดทำปฏิทินกิจกรรมรายปี (year plan)	๑. เพื่อเพิ่มจำนวนผู้สนใจในงานศิลปะและเข้าถึงพื้นที่การแสดงศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย และแหล่งเรียนรู้และนำไปสู่การพัฒนา ๒. เพื่อให้มีสื่อประชาสัมพันธ์ทุกรูปแบบในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์กิจกรรมของพื้นที่การแสดงศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยและแหล่งเรียนรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยอื่นๆ	๑. จำนวนผู้สนใจในงานศิลปะ และเข้าถึงพื้นที่ การแสดงศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยและแหล่งเรียนรู้ ๒. จำนวนสื่อประชาสัมพันธ์ที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์กิจกรรมของพื้นที่การแสดงศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยและแหล่งเรียนรู้	- กระทรวงวัฒนธรรม - กรมประชาสัมพันธ์ - สื่อมวลชนทุกแขนง	- หน่วยงานภาครัฐหรือเอกชนที่มีพื้นที่การแสดงศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย - กระทรวงศึกษาธิการ - กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม - กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา - กระทรวงการต่างประเทศ - มหาวิทยาลัย/วิทยาลัยที่เปิดสอนด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย - กรุงเทพมหานคร - เครือข่ายภาคประชาชน - ศิลปินและองค์กรเครือข่ายศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย - กระทรวงมหาดไทย - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.)

พันธกิจที่ ๒ : ส่งเสริม สนับสนุน ให้มีการบูรณาการความร่วมมือของทุกภาคส่วนในการสร้างสรรค์ผลงานด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย เพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่สร้างคุณค่าทางสังคม และมูลค่าทางเศรษฐกิจ

ประกอบด้วย ๒ ยุทธศาสตร์ ๕ กลยุทธ์ ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ ส่งเสริมการสร้างสรรค์ศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย ที่สร้างคุณค่าทางจิตใจ สังคม และมูลค่าทางเศรษฐกิจ

เป้าหมาย

๑. มีงานศิลปะร่วมสมัยที่สร้างคุณค่าทางจิตใจและสังคม
๒. มีงานศิลปะร่วมสมัยที่สร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจให้แก่ประเทศไทย
๓. ศิลปินร่วมสมัยมีแรงจูงใจในการสร้างสรรค์และพัฒนาผลงาน

ตัวชี้วัด

๑. จำนวนผลงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยที่เข้าร่วมแสดงงาน
๒. ระดับความคิดเห็นของประชาชนที่เข้าร่วมงาน
๓. จำนวนสินค้าและบริการที่ได้รับการต่อยอดจากทุนทางวัฒนธรรม
๔. จำนวนพื้นที่/ช่องทางในการซื้อขายแลกเปลี่ยนผลงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย
๕. จำนวนแหล่งเงินทุนที่สนับสนุนการสร้างสรรค์งานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย
๖. จำนวนมาตรการหรือกลไกจูงใจในการสนับสนุนการสร้างสรรค์งานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยที่

เกิดขึ้น

๗. จำนวนผู้ได้รับประโยชน์จากมาตรการภาษีเพื่อสร้างแรงจูงใจในการสนับสนุนการสร้างสรรค์งานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย

กลยุทธ์ที่ ๑ ส่งเสริมการสร้างสรรค และพัฒนาศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย เพื่อสร้างคุณค่าทางจิตใจและ
สังคม

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้ศิลปินร่วมสมัยสามารถสร้างสรรค์และพัฒนาผลงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยที่มีคุณค่าทาง
จิตใจและสังคม

๒. เพื่อสร้างสังคมแห่งความสุข โดยมีงานด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยเป็นสื่อกลางในการดำรงชีวิต

แผนงาน ตามยุทธศาสตร์	แนวทาง/ วิธีการดำเนินงาน	วัตถุประสงค์	ตัวชี้วัด	ผู้รับผิดชอบหลัก	ผู้รับผิดชอบร่วม
๓.๑ ส่งเสริมการ สร้างสรรค์ และ พัฒนาศิลปวัฒนธรรม ร่วมสมัย เพื่อสร้าง คุณค่าทางจิตใจและ สังคม	๑.สนับสนุนให้เกิดการ สร้างสรรค์ผลงานศิลปวัฒนธรรม ร่วมสมัยอย่างเหมาะสมและ ต่อเนื่อง ๒.ส่งเสริมให้มีกิจกรรมเพื่อ พัฒนาการสร้างสรรค์ผลงาน ศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยใน รูปแบบต่างๆ อาทิ การฝึกอบรม ,การแข่งขัน,การศึกษาดูงาน,การ แลกเปลี่ยนองค์ความรู้ นิทรรศการ ทั้งในระดับประเทศ อาเซียน และนานาชาติ ๓. ส่งเสริมให้มีเทศกาลด้าน ศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยเพื่อคืน ความสุขให้แก่สังคม	๑. เพื่อให้ศิลปิน ร่วมสมัยสามารถ สร้างสรรค์และ พัฒนาผลงาน ศิลปวัฒนธรรมร่วม สมัยที่มีคุณค่าทาง จิตใจและสังคม ๒. เพื่อสร้างสังคม แห่งความสุข โดยมี งานด้าน ศิลปวัฒนธรรมร่วม สมัยเป็นสื่อกลาง ในการดำรงชีวิต	๑.จำนวนผลงาน ศิลปวัฒนธรรมร่วม สมัยที่เข้าร่วมแสดง งาน ๒. ระดับความ คิดเห็นของประชาชน ที่เข้าร่วมงาน	- กระทรวงวัฒนธรรม	- กระทรวงการ ต่างประเทศ - กระทรวงศึกษาธิการ - กระทรวงการ ท่องเที่ยวและกีฬา - สถานทูตต่างประเทศ ในประเทศไทย - กระทรวงพาณิชย์ - มหาวิทยาลัย/ วิทยาลัยที่เปิดสอน ด้านศิลปวัฒนธรรม ร่วมสมัย - TCEP (สำนักงาน ส่งเสริมการจัดการ ประชุมและ นิทรรศการ) - กรมการพัฒนาชุมชน - เครือข่ายภาค ประชาชน - ศิลปินและองค์กร เครือข่ายศิลปวัฒนธรรม ร่วมสมัย - หน่วยงานภาครัฐหรือ เอกชนที่มีพื้นที่การแสดง ศิลปะร่วมสมัย - องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น (อปท.) - TCDC(ศูนย์ สร้างสรรค์งาน ออกแบบ) - OKMD (สำนักงาน บริหารและพัฒนาองค์ ความรู้) - สื่อมวลชนทุกแขนง

กลยุทธ์ที่ ๒ ส่งเสริมและพัฒนางานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ เพื่อสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อใช้ศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยมาพัฒนาและต่อยอดในการผลิตสินค้าและบริการที่สร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ
๒. เพื่อส่งเสริมการตลาดงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยสู่ผู้บริโภคทั้งในประเทศ และต่างประเทศ

แผนงานตามยุทธศาสตร์	แนวทาง/วิธีการดำเนินงาน	วัตถุประสงค์	ตัวชี้วัด	ผู้รับผิดชอบหลัก	ผู้รับผิดชอบร่วม
๓.๒ ส่งเสริมและพัฒนางานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ เพื่อสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ	<p>๑. สํารวจและจัดกลุ่มสาขาของเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย</p> <p>๒. จัดทำแผนการส่งเสริม สนับสนุนรายสาขาตามความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกระดับ</p> <p>๓. ส่งเสริมให้มีฐานข้อมูลเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มช่องทางการสร้างรายได้ให้กับศิลปินและผู้ประกอบการด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย</p> <p>๔. ส่งเสริมให้มีกิจกรรมการต่อยอดทุนศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยเพื่อเพิ่มมูลค่า อาทิ การอบรมเชิงปฏิบัติการ การอบรมคอมพิวเตอร์และ โปรแกรมที่ใช้ประโยชน์ในการสร้างสรรค์ผลงาน จัดอบรม เปิดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ นอกจากนี้ยังสามารถเพิ่มเติมการอบรมภาษาอื่นๆ เช่น ภาษาจีน เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการสื่อสาร เนื่องจากใช้ในหลายประเทศของกลุ่มอาเซียน</p> <p>๕. จัดทำนิตยสารนิตยสารศิลปิน วิทยากร นักวิชาการด้านศิลปวัฒนธรรมที่มีความรู้ความสามารถในการต่อยอดทุนศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย เพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าและบริการ</p> <p>๖. ส่งเสริมให้มีการจัดงานแสดงสินค้าเพื่อเป็นพื้นที่ให้ศิลปินจัดแสดงผลงานและเสนอขายผลงาน อาทิ Tradeshaw ให้ผู้ผลิตได้มีโอกาสพบปะผู้สนใจหรือผู้ลงทุน (Business Matching)</p>	<p>๑. เพื่อใช้ศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยมาพัฒนาและต่อยอดในการผลิตสินค้าและบริการที่สร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ</p> <p>๒. เพื่อส่งเสริมการตลาดงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยสู่ผู้บริโภคทั้งในประเทศ และต่างประเทศ</p>	<p>๑. จำนวนสินค้าและบริการที่ได้รับการต่อยอดจากทุนทางวัฒนธรรม</p> <p>๒. จำนวนพื้นที่/ช่องทางในการซื้อขายแลกเปลี่ยนผลงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย</p>	<p>- กระทรวงพาณิชย์</p> <p>- กระทรวงอุตสาหกรรม</p> <p>- กระทรวงการต่างประเทศ</p> <p>- กระทรวงวัฒนธรรม</p>	<p>- กระทรวงศึกษาธิการ</p> <p>- มหาวิทยาลัย/วิทยาลัยที่เปิดสอนด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย</p> <p>- สถานทูตต่างประเทศในประเทศไทย</p> <p>- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา</p> <p>- เครือข่ายภาคประชาชน</p> <p>- ศิลปินและองค์กรเครือข่ายศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย</p> <p>- หน่วยงานภาครัฐหรือเอกชนที่มีพื้นที่การแสดงศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย</p> <p>- องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.)</p> <p>- TCEP (สำนักงานส่งเสริมการจัดการประชุมและนิทรรศการ)</p> <p>- TCDC (ศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ)</p> <p>- OKMD (สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้)</p> <p>- สื่อมวลชนทุกแขนง</p> <p>- สมาคมวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยและการออกแบบ</p>

กลยุทธ์ที่ ๓ สร้างและพัฒนากลไกเชิงใจในการสนับสนุนการสร้างสรรคงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้มีการระดมทุนในการส่งเสริมการสร้างสรรคศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยอย่างเหมาะสม
๒. เพื่อให้มีกลไกเชิงใจในการสนับสนุนการสร้างสรรคงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย

แผนงานตามยุทธศาสตร์	แนวทาง/วิธีการดำเนินงาน	วัตถุประสงค์	ตัวชี้วัด	ผู้รับผิดชอบหลัก	ผู้รับผิดชอบร่วม
๓.๓ สร้างและพัฒนา กลไกเชิงใจ ในการสนับสนุน การสร้างสรรคงาน ศิลปวัฒนธรรม ร่วมสมัย	๑. สำรวจแหล่งทุนทั้งในและ ต่างประเทศ ๒. จัดทำแผนและกิจกรรม ระดมทุนจากหน่วยงานทุกภาค ส่วน ๓. ส่งเสริมให้เกิดมาตรการ ภาษีเพื่อสร้างแรงจูงใจในการ สนับสนุนการสร้างสรรคผลงาน ศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย อาทิ การลดหย่อนภาษีสำหรับ ผู้บริจาค หรือผู้ซื้อผลงาน ศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย การ กำหนดอัตราภาษีนำเข้าวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ใน การสร้างงานศิลปวัฒนธรรม ร่วมสมัย ๔. ส่งเสริมให้มีการรณรงค์ให้ ผู้ผลิตรายการโทรทัศน์ และสื่อ อื่นๆ มีการนำศิลปะร่วมสมัย สาขาต่างๆ เข้าไปผสมผสาน เป็นส่วนหนึ่งของรายการ เพื่อให้เกิดการยอมรับ ชิมชั้บ และสร้างสรรคผลงานศิลปะ ร่วมสมัย ๕. ส่งเสริมให้มีการยกย่องเชิดชู เกียรติศิลปินร่วมสมัยดีเด่นใน ทุกสาขา ๖. ส่งเสริมให้มีการมอบรางวัล แก่บุคคล/หน่วยงานที่สนับสนุน งานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย ๗. ส่งเสริมให้หน่วยงาน หรือ องค์กรมีการจัดซื้องานศิลปะ ร่วมสมัยไปติดตั้ง และจัดวางใน พื้นที่	๑. เพื่อให้มีการ ระดมทุนในการ ส่งเสริมการ สร้างสรรคศิลปะ ร่วมสมัยอย่าง เหมาะสม ๒. เพื่อให้มีกลไก เชิงใจในการ สนับสนุนการ สร้างสรรคงาน ศิลปะร่วมสมัย	๑. จำนวนแหล่ง เงินทุนที่สนับสนุน การสร้างสรรคงาน ศิลปวัฒนธรรม ร่วมสมัย ๒. จำนวนมาตรการ หรือกลไกเชิงใจในการ สนับสนุนการ สร้างสรรคงาน ศิลปวัฒนธรรม ร่วมสมัยที่เกิดขึ้น ๓. จำนวนผู้ได้รับ ประโยชน์จาก มาตรการภาษีเพื่อ สร้างแรงจูงใจในการ สนับสนุนการ สร้างสรรคงาน ศิลปวัฒนธรรม ร่วมสมัย	-กระทรวงการคลัง - สำนักงาน คณะกรรมการ กฤษฎีกา - หน่วยงาน ภาคเอกชน - กระทรวง วัฒนธรรม	- สำนักงบประมาณ - สถานทูต ต่างประเทศใน ประเทศไทย - ศิลปินและองค์กร เครือข่าย ศิลปวัฒนธรรม ร่วมสมัย - สื่อมวลชนทุกแขนง

ยุทธศาสตร์ที่ ๔ บูรณาการความร่วมมือเชิงรุกเพื่อพัฒนางานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยของทุกภาคส่วนทั้งในและต่างประเทศ

เป้าหมาย

ทุกภาคส่วนประสานพลังในการขับเคลื่อนงานด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยทั้งในและต่างประเทศ

ตัวชี้วัด

๑. จำนวนภาคส่วนที่ร่วมขับเคลื่อนงานด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยทั้งใน และต่างประเทศ
๒. จำนวนประเทศที่มีข้อตกลงร่วมกันในการขับเคลื่อนงานด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย
๓. จำนวนศิลปินไทยที่ได้เข้าร่วมแสดงผลงานในระดับนานาชาติ
๔. จำนวนผลงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยไทยที่นำไปจัดแสดงในระดับนานาชาติ
๕. จำนวนประเทศที่ศิลปินร่วมสมัยไทยได้เข้าร่วมแสดงงาน

กลยุทธ์ที่ ๑ ส่งเสริม สนับสนุน ทุกภาคส่วนให้เกิดความร่วมมือ ในการพัฒนางานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยทั้งในและต่างประเทศ

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อบูรณาการระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ในการพัฒนางานด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศ
๒. เพื่อส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือในการพัฒนางานด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย ระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนทั้งในและต่างประเทศ

แผนงานตามยุทธศาสตร์	แนวทาง/วิธีการดำเนินงาน	วัตถุประสงค์	ตัวชี้วัด	ผู้รับผิดชอบหลัก	ผู้รับผิดชอบร่วม
๔.๑ ส่งเสริม สนับสนุน ทุกภาคส่วนให้เกิดความร่วมมือ ในการพัฒนางานศิลปะร่วมสมัยทั้งในและต่างประเทศ	๑. เปิดโอกาสให้มีการแสดงความคิดเห็นจากทุกภาคส่วน เพื่อทำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยทุกระดับทั้งใน และต่างประเทศ ๓. ส่งเสริมให้มีกิจกรรมพบปะร่วมกันของเครือข่ายศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยทั้งในและต่างประเทศ ๔. ส่งเสริมการสร้างและเชื่อมโยงเครือข่าย	๑. เพื่อบูรณาการระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ในการพัฒนางานด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศ ๒. เพื่อส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือในการพัฒนางานด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย ระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนทั้งในและต่างประเทศ	๑. จำนวนภาคส่วนที่ร่วมขับเคลื่อนงานด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยทั้งในและต่างประเทศ ๒. จำนวนประเทศที่มีข้อตกลงร่วมกันในการขับเคลื่อนงานด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย	- กระทรวงวัฒนธรรม - กระทรวงการต่างประเทศ	- กระทรวงศึกษาธิการ - มหาวิทยาลัยวิทยาลัยที่เปิดสอนด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย - สถานทูตต่างประเทศในประเทศไทย - กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา - เครือข่ายภาคประชาชน - ศิลปินและองค์กรเครือข่ายศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย - กระทรวงมหาดไทย - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) - กระทรวงพาณิชย์ - กรุงเทพมหานคร - กรมการพัฒนาชุมชน

แผนงานตามยุทธศาสตร์	แนวทาง/วิธีการดำเนินงาน	วัตถุประสงค์	ตัวชี้วัด	ผู้รับผิดชอบหลัก	ผู้รับผิดชอบร่วม
					<ul style="list-style-type: none"> - TCEP (สำนักงานส่งเสริมการจัดการประชุมและนิทรรศการ) - TCDC (ศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ) - OKMD (สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้) - สื่อมวลชนทุกแขนง - หน่วยงานภาครัฐหรือเอกชนที่มีพื้นที่การแสดงศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย

กลยุทธ์ที่ ๒ ส่งเสริมให้ผลงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยไทยก้าวสู่พื้นที่ในระดับนานาชาติ

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อส่งเสริมให้ศิลปินร่วมสมัยไทยได้มีโอกาสเข้าร่วมแสดงผลงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยในระดับนานาชาติ
๒. เพื่อเผยแพร่ผลงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยของไทยให้เป็นที่รู้จักและยอมรับในระดับนานาชาติ

แผนงานตามยุทธศาสตร์	แนวทาง/วิธีการดำเนินงาน	วัตถุประสงค์	ตัวชี้วัด	ผู้รับผิดชอบหลัก	ผู้รับผิดชอบร่วม
๔.๒ ส่งเสริมให้ผลงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยไทยก้าวสู่พื้นที่ในระดับนานาชาติ	<ol style="list-style-type: none"> ๑. สำรวจและจัดกลุ่มศิลปินร่วมสมัยไทยตามสาขาต่างๆ ที่มีศักยภาพในระดับนานาชาติ ๒. จัดทำแผนการส่งเสริมและสนับสนุนศิลปินเพื่อเข้าร่วมแสดงผลงานในระดับนานาชาติ ๓. ส่งเสริมให้มีการสนับสนุนการสร้างสรรคงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยแก่ศิลปินเพื่อเข้าร่วมแสดงผลงานในระดับนานาชาติ ๔. เผยแพร่ประชาสัมพันธ์งานหรือกิจกรรมของศิลปินที่จะเข้าร่วมการแสดงผลงานระดับนานาชาติ 	<ol style="list-style-type: none"> ๑. เพื่อส่งเสริมให้ศิลปินร่วมสมัยไทยได้มีโอกาสเข้าร่วมแสดงผลงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยในระดับนานาชาติ ๒. เพื่อเผยแพร่ผลงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยของไทยให้เป็นที่รู้จักและยอมรับในระดับนานาชาติ 	<ol style="list-style-type: none"> ๑. จำนวนศิลปินไทยที่ได้เข้าร่วมแสดงผลงานในระดับนานาชาติ ๒. จำนวนผลงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยไทยที่นำไปจัดแสดงในระดับนานาชาติ ๓. จำนวนประเทศที่ศิลปินร่วมสมัยไทยได้เข้าร่วมแสดงงาน 	<ul style="list-style-type: none"> - กระทรวงวัฒนธรรม - กระทรวงการต่างประเทศ 	<ul style="list-style-type: none"> - กระทรวงศึกษาธิการ - มหาวิทยาลัย/วิทยาลัยที่เปิดสอนด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย - สถานทูตต่างประเทศในประเทศไทย - กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา - กระทรวงอุตสาหกรรม - กระทรวงพาณิชย์ - เครือข่ายภาคประชาชน - ศิลปินและองค์กรเครือข่ายศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย - หน่วยงานภาครัฐหรือเอกชนที่มีพื้นที่การแสดงผลงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย - กรมการพัฒนาชุมชน - TCEP (สำนักงานส่งเสริมการจัดการประชุมและนิทรรศการ) - TCDC (ศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ) - OKMD (สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้) - สื่อมวลชนทุกแขนง

ส่วนที่ ๓

การขับเคลื่อนนโยบายและยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติ

๑. แนวทางการขับเคลื่อนนโยบายและยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติ

๑. การจัดทำแผนปฏิบัติการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว

๑.๑ สร้างความรู้ความเข้าใจให้กับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องให้ตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย และร่วมเป็นภาคีเครือข่ายการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย โดยจัดทำแผนงานโครงการในภารกิจของหน่วยงานให้สอดคล้องกันนโยบายและยุทธศาสตร์การส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔

๑.๒ พัฒนาระบบการสื่อสารทางสังคม ผ่านเวทีการประชุมและช่องทางการสื่อสารสาธารณะทุกรูปแบบ เพื่อกระตุ้นและสร้างกระแสให้สังคมทุกภาคส่วนตระหนักถึงความสำคัญของศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย และเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย

๒. การถ่ายทอดนโยบายและยุทธศาสตร์ทุกระดับ

เพื่อให้เกิดความสอดคล้องและเชื่อมโยงระหว่างนโยบายและยุทธศาสตร์การส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔ กับแผนการบริหารราชการแผ่นดินของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนและพัฒนา เพื่อให้ภาครัฐสามารถประสานบทบาท ภารกิจ แนวทางและมาตรการตลอดจนวิธีการทำงานไปในทิศทางที่สอดคล้องกันอย่างเป็นระบบ มีการจัดสรรทรัพยากรและงบประมาณอย่างเหมาะสม เกิดการบูรณาการในการดำเนินงานในระดับแผนยุทธศาสตร์ด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย รวมทั้งการบูรณาการแนวราบระหว่างหน่วยงานภาครัฐ สามารถเชื่อมโยงบทบาทจากภาคส่วนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องมาหนุนเสริม รวมทั้งส่งเสริมให้มีการจัดทำแผนส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยระดับจังหวัด และระดับตำบล

๓. การขับเคลื่อนนโยบายและยุทธศาสตร์ทุกระดับ

ขับเคลื่อนผ่านกลไกสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดและสภาวัฒนธรรมจังหวัด โดยการรวบรวมสถานการณ์และทุนทางด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยในพื้นที่ เผยแพร่ พร้อมทั้งสร้างความเข้าใจผ่านช่องทางต่าง ๆ อาทิ การประชุมส่วนราชการทั้งในระดับจังหวัดและระดับท้องถิ่น เพื่อเชื่อมโยงยุทธศาสตร์กับแผนงานโครงการ กิจกรรมของหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง โดยเน้นที่การบูรณาการแผนงาน โครงการ กิจกรรม ของหน่วยงานที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์

๒. แนวทางการติดตามประเมินผล

เพื่อติดตามความก้าวหน้าการดำเนินงาน รวมทั้งประสิทธิภาพและประสิทธิผลการดำเนินงานของกลไกในทุกระดับ เพื่อให้เกิดการพัฒนา และปรับปรุงแนวทางการพัฒนาทุกระยะ

๒.๑ กลไกในระดับนโยบายมีแนวทางในการกำกับ ติดตาม การดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

๒.๒ พัฒนากลไกในการติดตามและประเมินผลนโยบายและยุทธศาสตร์ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔ เพื่อทำหน้าที่ในการกำหนดแนวทางในการติดตามความก้าวหน้าของการดำเนินงานตามนโยบายและยุทธศาสตร์ การประเมินตัวชี้วัด ความสำเร็จของการแปลงแผนสู่การปฏิบัติ จัดทำรายงานประจำปี

๒.๓ ใช้กระบวนการติดตามและประเมินผลแบบมีส่วนร่วมจากผู้ปฏิบัติงาน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ภาคประชาชน และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

๒.๔ พัฒนาระบบฐานข้อมูลให้เชื่อมโยงเป็นเครือข่ายทุกระดับ สำหรับการติดตามและประเมินผล อย่างมีประสิทธิภาพ ให้เป็นระบบที่เข้าใจง่ายและใช้ประโยชน์ได้สะดวก เพื่อให้ทุกฝ่ายมีข้อมูลที่ถูกต้อง แม่นยำ เป็นประโยชน์ต่อการวางแผนและติดตามประเมินผลในระดับต่าง ๆ ให้มีความสัมพันธ์สอดคล้องไปใน ทิศทางเดียวกันมากขึ้น

๒.๕ รายงานผลการติดตามประเมินผลการทำงานตามนโยบายและยุทธศาสตร์ส่งเสริม ศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย ทุกระยะ ๒ ปี และเผยแพร่

๓. กลไกการขับเคลื่อนนโยบายและยุทธศาสตร์ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔

๓.๑ กลไกระดับนโยบาย

๓.๑.๑ คณะกรรมการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ทำหน้าที่เสนอแนะนโยบายเกี่ยวกับการส่งเสริมและ พัฒนาศิลปวัฒนธรรมต่อคณะรัฐมนตรี กำหนดแนวทางการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างภาครัฐและ ภาคเอกชนในการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม และกำหนดแนวทางในการจัดทำและให้ความเห็นชอบแผนงานและ ยุทธศาสตร์เพื่อให้เกิดการสร้างสรรคงานศิลปวัฒนธรรมในระดับท้องถิ่น ระดับภูมิภาค และระดับชาติ และ เพื่อส่งเสริมการเผยแพร่ผลงานในระดับนานาชาติ

๓.๑.๒ สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยรับผิดชอบในงานธุรการและงานวิชาการของ คณะกรรมการ และมีหน้าที่จัดทำแผนงานและยุทธศาสตร์เพื่อให้เกิดการสร้างสรรคศิลปวัฒนธรรมทั้งในระดับ ท้องถิ่น ระดับภูมิภาค และระดับชาติ

๓.๒ กลไกระดับกลาง

๓.๒.๑ หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคมที่เกี่ยวข้องในแต่ละประเด็นยุทธศาสตร์ ร่วมเป็นภาคีเครือข่ายด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย โดยจัดทำแผนงาน โครงการ กิจกรรม เพื่อให้มีการดำเนินงาน บรรลุตามตัวชี้วัดของนโยบายและยุทธศาสตร์ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔

๓.๒.๒ สถาบันการศึกษาและวิจัย ทำหน้าที่พัฒนางานวิชาการ องค์กรความรู้ และนวัตกรรมในการ ส่งเสริมและพัฒนาศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย

๓.๓ กลไกระดับจังหวัด

๓.๓.๑ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด กระทรวงวัฒนธรรม ทำหน้าที่เป็นหน่วยงานกลางในการ ประสาน ส่งเสริม สนับสนุนการดำเนินงานของภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วนในระดับจังหวัด

๓.๓.๒ สภาวัฒนธรรมจังหวัด กลไกภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และภาคีเครือข่ายด้าน ศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยในระดับจังหวัด

๓.๔ กลไกระดับพื้นที่

๓.๔.๑ สภาวัฒนธรรมอำเภอ กลไกภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และภาคีเครือข่ายด้าน ศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยในระดับอำเภอ

๓.๔.๒ สภาวัฒนธรรมตำบล กลไกภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และภาคีเครือข่ายด้าน ศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยในระดับตำบล

แผนปฏิบัติการเพื่อขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย (พ.ศ. 2560 - 2564)

ยุทธศาสตร์ที่ 1 ศึกษา วิจัย และส่งเสริมการเผยแพร่องค์ความรู้ศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย ด้านงานสร้างสรรค์วิชาการทางศิลปะ และนวัตกรรมด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย

แนวทาง/แผนงาน/โครงการ	2560		2561		2562		2563		2564		หน่วยงาน
	เป้าหมาย	งบประมาณ	เป้าหมาย	งบประมาณ	เป้าหมาย	งบประมาณ	เป้าหมาย	งบประมาณ	เป้าหมาย	งบประมาณ	
ยุทธศาสตร์ที่ 1 ศึกษา วิจัย และส่งเสริมการเผยแพร่องค์ความรู้ศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย ด้านงานสร้างสรรค์วิชาการทางศิลปะ และนวัตกรรมด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย											
กลยุทธ์ที่ 1 ส่งเสริมการศึกษา วิจัย องค์ความรู้ที่ขาดแคลน ด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย											
แผนงานส่งเสริมศึกษาวิจัยและพัฒนาศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย	10	500,000.00	100	5,000,000.00	100	5,000,000.00	100	5,000,000.00	100	5,000,000.00	วธ./ ศธ/ สศร./ สถาบันการศึกษา/ วช./ OKMD
รวมกลยุทธ์ที่ 1	10	500,000.00	100	5,000,000.00	100	5,000,000.00	100	5,000,000.00	100	5,000,000.00	
กลยุทธ์ที่ 2 สร้างและเผยแพร่องค์ความรู้ศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยสู่ระบบดิจิทัล*											
1. แผนงานส่งเสริมการเผยแพร่องค์ความรู้ศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย	100	1,000,000.00	200	2,500,000.00	200	2,500,000.00	200	2,500,000.00	200	2,500,000.00	วธ./ สศร./ กรมประชาสัมพันธ์/ เอกชน/ DE
2. แผนงานส่งเสริมการสร้างระบบฐานข้อมูลดิจิทัลด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย	100	1,000,000.00	200	2,500,000.00	200	2,500,000.00	200	2,500,000.00	200	2,500,000.00	วธ./ สศร./ กรมประชาสัมพันธ์/ เอกชน/ DE/ มท.
รวมกลยุทธ์ที่ 2	200	2,000,000.00	400	5,000,000.00	400	5,000,000.00	400	5,000,000.00	100	5,000,000.00	
รวมยุทธศาสตร์ที่ 1	210	2,500,000.00	500	10,000,000.00	500	10,000,000.00	500	10,000,000.00	200	10,000,000.00	

ยุทธศาสตร์ที่ 2 ส่งเสริมให้มีและพัฒนาพื้นที่การแสดงศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย และแหล่งเรียนรู้

แนวทาง/แผนงาน/โครงการ	2560		2561		2562		2563		2564		หน่วยงาน
	เป้าหมาย	งบประมาณ	เป้าหมาย	งบประมาณ	เป้าหมาย	งบประมาณ	เป้าหมาย	งบประมาณ	เป้าหมาย	งบประมาณ	
ยุทธศาสตร์ที่ 2 ส่งเสริมให้มีและพัฒนาพื้นที่การแสดงศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย และแหล่งเรียนรู้											
กลยุทธ์ที่ 1 จัดสรรและพัฒนาพื้นที่การแสดงศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ต้นแบบ											
แผนงานส่งเสริมการพัฒนาหอศิลป์ร่วมสมัยราชดำเนิน/ รัชดาภิเษก และพื้นที่อื่น ๆ	100	318,668.72	300	1,500,000.00	500	3,000,000.00	500	3,000,000.00	500	3,000,000.00	สศร./ วธ./ หอศิลป์อื่น ๆ
รวมกลยุทธ์ที่ 1	100	318,668.72	300	1,500,000.00	500	3,000,000.00	500	3,000,000.00	500	3,000,000.00	
กลยุทธ์ที่ 2 ส่งเสริมแหล่งเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย ให้มีศักยภาพในการเป็นแหล่งเรียนรู้											
1. แผนงานการส่งเสริมผลิตสื่อประชาสัมพันธ์หอศิลป์ร่วมสมัย และแหล่งเรียนรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยอื่นๆ ในทุกรูปแบบ อาทิ ภาพยนตร์ สารคดี วิดีทัศน์ นิตยสาร แผ่นพับ แผ่นปลิว ป้ายโฆษณา สื่อสมัยใหม่	1,000	500,000.00	5,000	2,500,000.00	5,000	2,500,000.00	5,000	2,500,000.00	5,000	2,500,000.00	สศร./ วธ./ หอศิลป์อื่น ๆ
2. การสนับสนุนองค์ความรู้ในการบริหารจัดการหอศิลป์ร่วมสมัยและสถานที่จัดแสดงงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย	200	500,000.00	1,000	2,500,000.00	1,000	2,500,000.00	1,000	2,500,000.00	1,000	2,500,000.00	สศร./ วธ./ หอศิลป์อื่น ๆ/ OKMD
รวมกลยุทธ์ที่ 2	1,200	1,000,000.00	1,200	5,000,000.00	1,200	5,000,000.00	6,000	5,000,000.00	6,000	5,000,000.00	

ยุทธศาสตร์ที่ 2 ส่งเสริมให้มีและพัฒนาพื้นที่การแสดงศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย และแหล่งเรียนรู้

แนวทาง/แผนงาน/โครงการ	2560		2561		2562		2563		2564		หน่วยงาน
	เป้าหมาย	งบประมาณ	เป้าหมาย	งบประมาณ	เป้าหมาย	งบประมาณ	เป้าหมาย	งบประมาณ	เป้าหมาย	งบประมาณ	
กลยุทธ์ที่ 3 ส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรด้านการบริหารจัดการพื้นที่การแสดงศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย และแหล่งเรียนรู้											
แผนงานพัฒนาบุคลากร											
1. ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนบุคลากรระหว่างหอศิลป์ร่วมสมัยและแหล่งเรียนรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยทั้งในและต่างประเทศ (ภัณฑารักษ์, นักวิชาการวัฒนธรรม สาขาทัศนศิลป์ ดนตรี การแสดง ออกแบบ วรรณศิลป์ ฯลฯ)	0	0.00	100	1,000,000.00	200	2,000,000.00	200	2,000,000.00	200	2,000,000.00	สศร./ วธ./ กต./ หอศิลป์อื่น ๆ
2. สนับสนุนการอบรมการจัดการจัดการหอศิลป์และสถานที่จัดแสดงศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย	0	0.00	1,000	5,000,000.00	1,000	5,000,000.00	1,000	5,000,000.00	1,000	5,000,000.00	สศร./ วธ./ หอศิลป์อื่น ๆ
3. สนับสนุนแลกเปลี่ยนความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยทั้งในระดับชาติและนานาชาติ	0	0.00	1,000	5,000,000.00	1,000	5,000,000.00	1,000	5,000,000.00	1,000	5,000,000.00	สศร./ วธ./ กต./ หอศิลป์อื่น ๆ
รวมกลยุทธ์ที่ 3	0	0.00	2,100	11,000,000.00	2,200	12,000,000.00	2,200	12,000,000.00	2,200	12,000,000.00	
กลยุทธ์ที่ 4 สื่อสารและประชาสัมพันธ์ การจัดแสดงงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยเชิงรุก เพื่อเพิ่มจำนวนผู้สนใจในงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย											
แผนงานเพิ่มและพัฒนาผู้เสฟงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย	200	500,000.00	1,000	2,500,000.00	1,000	2,500,000.00	1,000	2,500,000.00	1,000	2,500,000.00	วธ./ ศธ/ สศร./ กก./ มท./ หอศิลป์อื่น ๆ / สถาบันการศึกษา
รวมกลยุทธ์ที่ 4	200	500,000.00	1,000	2,500,000.00	1,000	2,500,000.00	1,000	2,500,000.00	1,000	2,500,000.00	
รวมยุทธศาสตร์ที่ 2	1,500	1,818,668.72	4,600	20,000,000.00	4,900	22,500,000.00	9,700	22,500,000.00	9,700	22,500,000.00	

ยุทธศาสตร์ที่ 3 ส่งเสริมการสร้างสรรคศิลปะวัฒนธรรมร่วมสมัย ที่สร้างคุณค่าทางจิตใจ สังคม และมูลค่าทางเศรษฐกิจ

แนวทาง/แผนงาน/โครงการ	2560		2561		2562		2563		2564		หน่วยงาน
	เป้าหมาย	งบประมาณ	เป้าหมาย	งบประมาณ	เป้าหมาย	งบประมาณ	เป้าหมาย	งบประมาณ	เป้าหมาย	งบประมาณ	
ยุทธศาสตร์ที่ 3 ส่งเสริมการสร้างสรรคศิลปะวัฒนธรรมร่วมสมัย ที่สร้างคุณค่าทางจิตใจ สังคม และมูลค่าทางเศรษฐกิจ											
กลยุทธ์ที่ 1 ส่งเสริมการสร้างสรรค และพัฒนาศิลปะวัฒนธรรมร่วมสมัย เพื่อสร้างคุณค่าทางจิตใจและสังคม											
1.แผนงานส่งเสริมการสร้างสรรคผลงานด้านศิลปะวัฒนธรรมร่วมสมัย	20	600,000.00	100	3,000,000.00	100	3,000,000.00	100	3,000,000.00	100	3,000,000.00	สศร./ วธ./ ศธ./ กต./ ภาคเอกชน/ TCDC/ สถาบันการศึกษา
2.แผนงานยกย่องเชิดชูเกียรติศิลปินร่วมสมัย	9	900,000.00	9	900,000.00	9	900,000.00	9	900,000.00	9	900,000.00	สศร./ วธ.
รวมกลยุทธ์ที่ 1	29	1,500,000.00	109	3,900,000.00	109	3,900,000.00	109	3,900,000.00	109	3,900,000.00	
กลยุทธ์ที่ 2 ส่งเสริมและพัฒนางานศิลปะร่วมสมัยสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ เพื่อสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ											
1.แผนงานส่งเสริมความรู้ด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์ และการประยุกต์ใช้	0	0.00	0	0.00	0	0.00	1,000	1,000,000.00	2,000	2,000,000.00	สศร./ วธ./ มท./ กต./ พณ./ กก./ TCDC/ สถาบันการศึกษา/ ภาคเอกชน
2.แผนงานส่งเสริมการตลาดเศรษฐกิจสร้างสรรค์	0	0.00	0	0.00	0	0.00	1,000	1,000,000.00	2,000	2,000,000.00	สศร./ วธ./ พณ./ อก./ ภาคเอกชน
3. แผนงานบริหารภาพลักษณ์ศิลปะวัฒนธรรมร่วมสมัยประเทศไทย	0	0.00	5,000	2,500,000.00	5,000	2,500,000.00	5,000	2,500,000.00	5,000	2,500,000.00	สศร./ วธ.
4.แผนงานสื่อสารภาพลักษณ์ด้านศิลปะวัฒนธรรมร่วมสมัย	1,000	500,000.00	5,000	2,500,000.00	5,000	2,500,000.00	5,000	2,500,000.00	5,000	2,500,000.00	สศร./ วธ./ กก./ กต./ กรมประชาสัมพันธ์/ ภาคเอกชน
รวมกลยุทธ์ที่ 2	1,000	500,000.00	10,000	5,000,000.00	10,000	5,000,000.00	12,000	7,000,000.00	14,000	9,000,000.00	
กลยุทธ์ที่ 3 สร้างและพัฒนากลไกจูงใจในการสนับสนุนการสร้างสรรคงานศิลปะวัฒนธรรมร่วมสมัย											
แผนงานการบริหารจัดการกองทุน											
การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์กองทุนส่งเสริมศิลปะวัฒนธรรมร่วมสมัย	1,000	500,000.00	2,000	1,000,000.00	2,000	1,000,000.00	2,000	1,000,000.00	1,000	500,000.00	สศร./ วธ.
รวมกลยุทธ์ที่ 3	1,000	500,000.00	2,000	1,000,000.00	2,000	1,000,000.00	2,000	1,000,000.00	1,000	500,000.00	
รวมยุทธศาสตร์ที่ 3	2,029	2,500,000.00	12,109	9,900,000.00	12,109	9,900,000.00	14,109	11,900,000.00	15,109	13,400,000.00	

ยุทธศาสตร์ที่ 4 บูรณาการความร่วมมือเชิงรุก เพื่อพัฒนางานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยของทุกภาคส่วนทั้งในและต่างประเทศ

แนวทาง/แผนงาน/โครงการ	2560		2561		2562		2563		2564		หน่วยงาน
	เป้าหมาย	งบประมาณ	เป้าหมาย	งบประมาณ	เป้าหมาย	งบประมาณ	เป้าหมาย	งบประมาณ	เป้าหมาย	งบประมาณ	
ยุทธศาสตร์ที่ 4 บูรณาการความร่วมมือเชิงรุก เพื่อพัฒนางานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยของทุกภาคส่วนทั้งในและต่างประเทศ											
กลยุทธ์ที่ 1 ส่งเสริม สนับสนุนทุกภาคส่วนให้เกิดความร่วมมือในการพัฒนางานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย ทั้งในและต่างประเทศ											
1.แผนงานบูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้อง	0	0.00	1,000	2,000,000.00	2,000	4,000,000.00	2,000	4,000,000.00	2,000	4,000,000.00	สศร./ วธ./ ศธ./ กก./ ททท./ กต./ อภ./พณ./ หอศิลป์
2. แผนงานสร้างเครือข่ายศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย	0	0.00	500	1,000,000.00	500	1,000,000.00	500	1,000,000.00	500	1,000,000.00	สศร./ วธ./ กต.
รวมกลยุทธ์ที่ 1	0	0.00	1,200	3,000,000.00	2,500	5,000,000.00	2,500	5,000,000.00	2,500	5,000,000.00	
กลยุทธ์ที่ 2 ส่งเสริมให้ผลงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยไทยก้าวสู่พื้นที่ในระดับนานาชาติ											
1. แผนงานเสริมสร้างอัตลักษณ์ไทยและความเป็นไทยให้เข้มแข็ง	100	500,000.00	1,000	5,000,000.00	2,000	10,000,000.00	2,000	10,000,000.00	2,000	10,000,000.00	สศร./ วธ./ สวธ./ ศธ.
2. แผนงานส่งเสริมและพัฒนาการเป็นผู้นำด้านการสร้างสรรค์ผลงานด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยในระดับอาเซียน	100	500,000.00	200	1,000,000.00	300	1,500,000.00	300	1,500,000.00	300	1,500,000.00	สศร./ วธ./ กต.
3. แผนงานสนับสนุนให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางแห่งศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย	0	0.00	250	1,100,000.00	300	1,500,000.00	300	1,500,000.00	300	1,500,000.00	สศร./ วธ./ สวธ./ กต.
รวมกลยุทธ์ที่ 2	200	1,000,000.00	300	7,100,000.00	2,600	13,000,000.00	2,600	13,000,000.00	2,600	13,000,000.00	
รวมยุทธศาสตร์ที่ 4	200	1,000,000.00	1,500	10,100,000.00	5,100	18,000,000.00	5,100	18,000,000.00	1,500	18,000,000.00	
รวมกลุ่มเป้าหมาย (คน) ทั้งหมด	3,939		18,709		22,609		29,409		26,509		101,175
รวมงบประมาณ (บาท) ทั้งหมด		7,818,668.72		50,000,000.00		60,400,000.00		62,400,000.00		63,900,000.00	฿244,518,668.72

บรรณานุกรม

จิรัชยา เจียววกัก. ทฤษฎีและแนวความคิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และวัฒนธรรม. เข้าถึงได้จาก <http://www.oknation.net/blog/jirachayabuab/2015/02/03/entry-1>

ประเภทของศิลปวัฒนธรรม. เข้าถึงได้จาก <http://www.br.ac.th/CAI/benjaminasilp/art%201.html>

รองศาสตราจารย์ ดร.จันทิมา เขียวแก้ว และ ดร.ชวัลลักษณ์ คุณาธิกรกิจ. การศึกษาการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยในระยะ ๕ ปี (พ.ศ.๒๕๕๖ – ๒๕๖๐), ๒๕๕๕.

รองศาสตราจารย์อิทธิพล ตั้งโฉลก. แนวทางการสอนและสร้างสรรค์จิตรกรรมชั้นสูง. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง, ๒๕๕๐.

วณิศา อติมส์. วิเคราะห์สถานการณ์ศิลปะร่วมสมัยในสังคมไทย. เข้าถึงได้จาก http://www.artbangkok.com/detail_page.php?sub_id=2593

ศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ (TCDC). TCDC Outlook ฉบับกระแสนาคตเศรษฐกิจสร้างสรรค์ JANUARY – JUNE, 2016

สุชาติ สวัสดิ์ศรี. ศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยในความค้ำจุน. บทปาฐกถาเนื่องในงานแสดงนิทรรศการศิลปวัฒนธรรมน้ำเปลี่ยนรูป โดย โชคชัย ตักโพธิ์ เมื่อวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๐ ณ หอศิลป์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ฯ จาก สานแสงอรุณ ปีที่ ๑๒. ฉบับที่ ๓. พฤษภาคม-มิถุนายน ๒๕๕๑.

สุริชัย หวันแก้ว และกนกพรรณ อยู่ชา (บรรณาธิการ). ศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยบนความหลากหลายและสับสน. สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๒.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. ร่างแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564). เอกสารประกอบการประชุมประจำปี 2559 วันศุกร์ที่ 22 กรกฎาคม พ.ศ. 2559 ณ ศูนย์แสดงสินค้าและการประชุมอิมแพ็คเมืองทองธานี จังหวัดนนทบุรี
สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย. รายงานประจำปี ๒๕๕๖. กรุงเทพฯ, ๒๕๕๖.

สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย. ศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, ๒๕๕๗.

สำนักนายกรัฐมนตรี. ร่างกรอบยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579) (สรุปย่อ). เข้าถึงได้จาก <http://www.portbusines.com/download/report.pdf>

อุ้มแก้ว สาณะเสน. ศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย. เข้าถึงได้จาก <https://riendee.wordpress.com/contemporary->